

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΔΟΜΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΥ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ**

ΟΝΟΜ/ΝΥΜΟ:

ΠΙΤΣΙΝΕΛΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΝΑΚΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	4
1.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	4
1.2. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ Ο.Τ.Α.....	14
1.3. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	17
1.4. Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	17
1.5. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	23
1.6. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	24
2. Οι Πηγές Χρηματοδότησης Των ΟΤΑ.....	32
2.1. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΠΗΓΩΝ.....	28
2.2. ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΠΟΡΟΙ (ΚΑΠ)	30
2.3. ΛΟΙΠΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ.....	30
2.4. ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΘΗΣΕΑΣ»	31
2.5. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	32
2.6. Ο ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ.....	34
2.7. ΛΟΙΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ	36
3. Τα Οικονομικά Των Νεών Δήμων.....	40
3.1 ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΟΤΑ	39
3.1.1 Λειτουργία προγραμματισμού (υπηρεσία προγραμματισμού)	39
3.1.2 Λειτουργία ολοκληρωμένης οικονομικής διαχείρισης (οικονομική υπηρεσία).....	39
3.1.3 Λειτουργία σχεδιασμού και παραγωγής έργων (τεχνική υπηρεσία)	40
3.1.4 Λειτουργία πληροφορικής (υπηρεσία πληροφορικής ή / και προγραμματισμού).....	40
3.1.5 Λειτουργία νομικής υποστήριξης	40
3.1.6 Λειτουργίες Διοίκησης του Δήμου – Διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού – Πολιτικής Προστασίας.....	41
4.2 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ.....	41
4.2.1 Δημοτικές και κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις.....	44
4.2.2 Ανώνυμες Εταιρείες Ο.Τ.Α.....	46
4.2.3 Αστικές Εταιρείες Ο.Τ.Α. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα	48
4.2.4. Ειδικές ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις Ο.Τ.Α.....	49
5. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ.....	55
5.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.....	55
5.2 ΙΣΤΟΡΙΑ.....	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	65
2.1 ΙΣΤΟΡΙΑ	66
2.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ - ΜΝΗΜΕΙΑ	67
2.3 ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ.....	67
2.4 ΕΝΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ.....	67
<i>Εφημερίδες.....</i>	67
<i>Περιοδικές εκδόσεις.....</i>	68
<i>Ραδιοφωνικοί σταθμοί.....</i>	70
<i>Τηλεοπτικοί σταθμοί (3).....</i>	70
2.5 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	70
2.6 ΔΙΑΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	71
2.6.1 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ	72
2.7 ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	74
2.8 Τακτικές Οργανικές Θέσεις Ανα Κλάδο Υπηρετούντων.....	78
2.8.1 Κατανομή Προσωπικού Ανά Διεύθυνση.....	79
2.8.2 Πίνακας Υπηρετούντων Υπαλλήλων Ανα Βαθμίδα Εκπ/σης Καθώς Και Ετήσιος Αριθμός Προσλήψεων και Αποχωρήσεων.....	80
2.8.3 Οικονομικά Στοιχεία Δήμου Αγρινίου.....	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.....	83
3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ	83

3.2 ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	85
3.3.....	85
ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ	85
3.4 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΥ	88
3.5 ΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	96
3.6 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.....	100
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΗΜΩΝ ΑΓΡΙΝΙΟΥ - ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	109
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	111

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει πώς η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα γίνει πιο αποτελεσματική και αποδοτική μέσα στο χώρο ευθύνης της, που θα λειτουργήσει ως μοχλός κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Η Τοπική αυτοδιοίκηση εκφράζει μία σύνθετη κοινωνική συμβίωση στα όρια της αρμοδιότητάς της. Η ταυτότητα της τοπικής αρχής καθορίζεται από την «κοινότητα» που εκφράζει και όχι από τις υπηρεσίες που παράγει και διανέμει στους πολίτες. Οι τοπικές αρχές πρέπει να προχωρούν στον προγραμματισμό τους-στο σύστημα προτεραιοτήτων τους-σε συνεργασία με τους πολίτες, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή τους στις διαδικασίες, παράλληλα το κράτος πρέπει να εγγυάται τους πόρους (ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικά) που θα κάνουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεσματική.

Για να είναι όμως η νέα μεταρρύθμιση αποτελεσματική θα πρέπει να συνυπολογισθούν οι εμπειρίες από την προηγούμενη εφαρμογή και να σχεδιασθεί στο πλαίσιο μιας συνολικής μεταρρύθμισης που θα περιλαμβάνει πέρα από την αναδιάρθρωση του Ά βαθμού και τον διοικητικό εκσυγχρονισμό του Κράτους καθώς και την καθιέρωση της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης.

Ο σχεδιασμός πρέπει να περιλαμβάνει την διάκριση των αρμοδιοτήτων κάθε επιπέδου διοίκησης και να στοχεύει στην βελτιστοποίηση των παραγόμενων και παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες. Θα πρέπει το συνολικό πολιτικό σύστημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να επανασχεδιαστεί με έμφαση στην κατοχύρωση του επιτελικού και στρατηγικού ρόλου των αιρετών. Οι θεσμοί συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες λήψης απόφασης πρέπει να ενισχυθούν.

Ταυτόχρονα αποτελεσματική Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η Τοπική Αυτοδιοίκηση με εγγυημένους πόρους για κοστολογημένες υπηρεσίες, με προσωπικό κατάλληλα εκπαιδευμένο, με κατάλληλο υπόβαθρο που συμμετέχει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Η χάραξη νέων ορίων είναι μία προσπάθεια αναζήτησης του βέλτιστου χωρικού μεγέθους στο εσωτερικό του οποίου συγκροτούνται επικαλυπτόμενες «κοινότητες» πολιτών για τις οποίες η κάθε τοπική αρχή σχεδιάζει, παράγει και παρέχει στα μέλη της υπηρεσίες της.

Υπηρεσίες ποιοτικά βέλτιστες, κατάλληλες με χρήση των νέων τεχνολογιών και με έμφαση στις διαδικασίες ενοποίησης και απλούστευσης. Τέλος υπηρεσίες που δεν καλύπτουν απλά τις καταγραφόμενες ανάγκες αλλά προσπαθούν να προβλέψουν τις νέες πραγματικότητες που διαμορφώνονται δυναμικά.

Η μεγαλύτερη ευκαιρία είναι ότι το μέγεθος (η κρίσιμη μάζα) μετράει. Μεγαλύτεροι δήμοι θα είναι ισχυρότεροι πραγματικά αλλά και ικανότεροι να εκφράσουν μία σύνθετη πραγματικότητα, διευρύνοντας τα θεματικά όρια των αρμοδιοτήτων τους.

Πλεονέκτημα τους είναι η εκτίμηση των πολιτών ότι είναι εκείνο ο πολιτικός θεσμός που βρίσκεται εγγύτερα σ' αυτούς. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι ότι το μικρό μέγεθος εξασφαλίζει πιο συμπαγή ταυτότητα «κοινότητας», ενώ μειονέκτημα είναι οι ανεπάρκειες στο προσωπικό και οι άτυπες διαδικασίες αποφάσεων.

Η αναγκαιότητα διαμόρφωσης ισχυρών Ο.Τ.Α., που θα προωθούν την τοπική ανάπτυξη έχει εμπεδωθεί πλέον τόσο στη συνείδηση των απλών πολιτών όσο και στα αποφασιστικά όργανα της Δημόσιας Διοίκησης. Η ανάγκη αυτή καθίσταται επιτακτική την παρούσα χρονική περίοδο, όπου στο πλαίσιο της αρχής της επικουρικότητας παρατηρείται η σταδιακή υποχώρηση του κεντρικού κράτους, προς όφελος τόσο της Περιφέρειας όσο και των Ο.Τ.Α.. Η τάση αυτή υποστηρίζεται και από την Ε.Ε., η οποία θέτοντας ως βασική της προτεραιότητα την επίτευξη κοινωνικής και οικονομι-

κής συνοχής μεταξύ των κρατών – μελών της επικεντρώνεται στην καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Είναι εμφανές ότι η πρόκληση για την Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι μεγάλη. Η επιτυχημένη ανταπόκριση στις νέες εξελίξεις προϋποθέτει την απαλλαγή των Ο.Τ.Α. από τις υπάρχουσες παθογένειες καθώς επίσης και την πραγματική εφαρμογή της οικονομικής αυτοτέλειας με την παράλληλη εξασφάλιση επαρκών πόρων. Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσει να λειτουργήσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση ως μοχλός κοινωνικής και οικονομικής τοπικής ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1. Η έννοια της Αυτοδιοίκησης

Η πολυμορφία των θεμάτων που καλείται να αντιμετωπίσει ένα κράτος και οι οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες συγκεκριμένων κοινωνιών εξηγούν την ανάγκη προσφυγής της έννομης τάξης στο θεσμό της Αυτοδιοίκησης. Λόγω της αδυναμίας της κρατικής διοίκησης να γνωρίζει τις τοπικές υποθέσεις, οι διοικητικές αρμοδιότητες αλλά και η πολιτική ευθύνη διαχείρισης των τοπικών κοινωνιών μεταβιβάζεται στις ίδιες.

Ο όρος **Διοίκηση**¹ είναι μία ευρύτατη έννοια δια της οποίας προσδιορίζεται γενικά ο τρόπος καλύτερης οργάνωσης ομάδων ανθρώπων προς ταχύτερη επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Συνεπώς ο όρος προσβλέπει μέσω στοχοποίησης στη βέλτιστη και αποδοτικότερη λειτουργία των ομάδων (ανθρώπινου δυναμικού) στις οποίες και από τις οποίες αυτή εφαρμόζεται.

Ο όρος "Διοίκηση" διακρίνεται σε Δημόσια, (Πολιτική και Στρατιωτική), και σε Ιδιωτική. Για την Δημόσια πολιτική διοίκηση συνηθέστερα ακολουθείται ο όρος "Δημόσια Διοίκηση" (administration), ενώ περισσότερο για την Ιδιωτική χρησιμοποιείται ευρύτατα σήμερα ο ταυτόσημος αγγλικός όρος του "management".

Με τον όρο **Δημόσια Διοίκηση**² χαρακτηρίζεται γενικά το σύνολο μέσων και ενεργειών που αποσκοπούν στην επίτευξη συγκεκριμένου αποτελέσματος για την ικανοποίηση του γενικού συμφέροντος των πολιτών ενός κράτους.

Η Δημόσια Διοίκηση μιας Χώρας αποτελεί μέρος του κρατικού μηχανισμού της και ειδικότερα της εκτελεστικής εξουσίας. Υπό την ευρεία έννοια η Δημόσια Διοίκηση περιλαμβάνει δύο επιμέρους έννοιες, αυτή της εκάστοτε Κυβέρνησης και "υπό στενή έννοια" αυτή της Διοίκησης. Σημειώνεται ότι υπό τη στενή έννοια των πολιτικών αυτών όρων η Κυβέρνηση διαφέρει της Διοίκησης στο ότι κινείται με απόλυτη (νόμιμη) πρωτοβουλία και είναι αυτή που χαράσσει τις κατευθυντήριες γραμμές, ενώ η δεύτερη περιορίζεται στην εφαρμογή και παρακολούθηση της κυβερνητικής θέλησης. Δημόσια Διοίκηση υφίσταται σε όλες τις Χώρες του κόσμου, ανεξάρτητα του πολιτεύματός των³.

¹ Βλ. el.wikipedia.org

² Βλ. Τσάτσος Ν.(1999), «Δημοσιονομική Αποκέντρωση Θεωρία & Πράξη», Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα

³ Βλ. Δεληθέου Δ. Βασ., Θεσμικό πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους, Μέρος Α', Αθήνα, 2007

Μέσα στα πλαίσια της οργανωτικής διάρθρωσης της Δημόσιας Διοίκησης αναπτύχθηκε η Περιφερειακή Διοίκηση, που αποτελεί το σύνολο των παραρτημάτων των κεντρικών υπηρεσιών και οργανισμών της δημόσιας διοίκησης που λειτουργούν στην περιφέρεια. Την Περιφερειακή Διοίκηση αποτελούν το σύνολο των περιφερειακών υπηρεσιών των υπουργείων τα οποία έχουν αναπτύξει ένα δίκτυο παραρτημάτων στην περιφέρεια, τα οποία ασκούν τις αρμοδιότητες των κεντρικών φορέων στην περιφέρεια.

Σύμφωνα με το Νόμο 1622/1986 η χώρα διαιρέθηκε σε δεκατρείς περιφέρειες. Η Περιφερειακή Διοίκηση συμβάλλει στον εθνικό σχεδιασμό και στο πλαίσιο αυτό σχεδιάζει, προγραμματίζει και εφαρμόζει τις πολιτικές για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική της ανάπτυξη. Η δημιουργία της Περιφέρειας οφείλεται κυρίως στην αδυναμία των παραδοσιακών διαρθρώσεων να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα προβλήματα μειζόνων περιοχών, οι οποίες απαιτούν ενιαίες πολιτικές και λήψη ευρείας κλίμακας αποφάσεων σε ένα πλήθος οικονομικών, τεχνικών, κοινωνικών και λοιπών θεμάτων.

Η ανάγκη λήψεως επί τόπου ορισμένων αποφάσεων από τα περιφερειακά όργανα του κράτους για την αντιμετώπιση τοπικών προβλημάτων που παρουσίαζαν ιδιαίτερη οξύτητα επέβαλαν την ανάγκη εξουσιοδότησης ορισμένων κρατικών οργάνων που ήταν τοποθετημένα στην περιφέρεια να επιλύουν ορισμένα προβλήματα και να λαμβάνουν σχετικές αποφάσεις εντός ορισμένων σαφώς προδιαγεγραμμένων πλαισίων και φυσικά να λογοδοτούν στο κέντρο για τα αποτελέσματα και τις σχετικές δαπάνες. Η διαδικασία αυτή αποτέλεσε το πρώτο βήμα προς την αποκέντρωση⁴.

Επειδή όμως θεωρήθηκε ότι η εξουσιοδότηση αυτή ήταν δυνατόν να ανακληθεί οποτεδήποτε από το κέντρο που την παρείχε, κρίθηκε ότι για την εξασφάλιση της σταθερότητας στη λειτουργία της περιφερειακής διοίκησης και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων θα ήταν αποτελεσματικότερο να καθιερωθεί με Νόμο η λήψη ορισμένων αποφάσεων από τα περιφερειακά όργανα. Η καθιέρωση του συστήματος της με νόμο μεταβίβασης αποφασιστικών αρμοδιοτήτων των κεντρικών υπηρεσιών προς τα όργανα της περιφερειακής διοίκησης για την αυτοδύναμη επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν στην περιοχή της αρμοδιότητας τους αποτέλεσε το αποφασιστικό βήμα προς την αποκέντρωση (Φαναριώτης Π., 1999).

«Αποκέντρωση είναι η μεταβίβαση αποφασιστικών αρμοδιοτήτων από το κέντρο στην περιφέρεια, είτε με τη μεταβίβαση τους με νόμο στις μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή στους λοιπούς τοπικούς οργανισμούς ειδικής αρμοδιότητας, είτε με την αποσυγκέντρωση, δηλαδή την παροχή εξουσιοδότησης προς τα περιφερειακά κρατικά όργανα για λήψη αποφάσεων πάνω σε θέματα τοπικής σημασίας» (Τάτσος, 1999, σελ. 16).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί και αυτή μια βαθμίδα αποκεντρώσεως και ο Νόμος αναθέτει την αποφασιστική αρμοδιότητα σε όργανα τα οποία εκλέγονται απ' ευθείας από τους κατοίκους της περιοχής. Το Κράτος μπορεί σύμφωνα με νόμο να περιορίζει ή να διευρύνει το πλαίσιο αυτό των αποφασιστικών αρμοδιοτήτων, αλλά και να συνιστά, να συγχωνεύει ή να καταργεί υφιστάμενες μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης και διοικητικά αποκεντρωμένες υπηρεσίες του. Επίσης ως κύριος φορέας της εξουσίας, το Κράτος έχει τη δυνατότητα να αναθέτει σε μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης πέραν των τοπικής σημασίας αρμοδιοτήτων και καθαρά κρατικές αρμοδιότητες, οι οποίες εμπίπτουν στα όρια της χωρικής αρμοδιότητας των μονάδων αυτών.

⁴ Βλ. Αθανασόπουλος Γε.Κ., Θεσμικό πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τόμος Α', Νέα Έκδοση, Αθήνα, 2007

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την μορφή και την έκταση της αποκέντρωσης είναι γνωστοί με τον όρο «τοπικές συνθήκες». Οι τοπικές συνθήκες επηρεάζουν έντονα τα συστήματα και μπορούν να θεωρηθούν γενικές ή να εξειδικευθούν σε ορισμένους ειδικούς παράγοντες αφού η αποκέντρωση γενικά πρέπει να συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής συνοχής. Ένα σύγχρονο αποκεντρωτικό σύστημα διοικήσεως πρέπει να βασίζεται σε κάποιες αρχές μερικές από τις οποίες είναι : η αρχή της ενότητας της διοικήσεως, δηλαδή την ενότητα των στόχων και της κατευθύνσεως στα πλαίσια των στόχων που καθορίζονται από την κυβέρνηση. Η αρχή του ορθολογικού καταμερισμού των έργων και αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διοίκησης, η αρχή της ισόρροπης ανάπτυξης στόχων και οργανώσεως που βασίζεται στην αντίληψη ότι το μέγεθος κάθε οργανωτικής διάρθρωσης πρέπει να ανταποκρίνεται στους στόχους που επιδιώκει. Και τέλος στην αρχή της επικουρικότητας, η οποία καθιερώνεται και ως θεσμική υποχρέωση των κυβερνήσεων από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, ότι όλες οι αρμοδιότητες πρέπει να ασκούνται από μονάδες που βρίσκονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στον πολίτη. Το κράτος υποχρεούται με δικά του μέσα να επικουρεί τις μονάδες αυτές για την αποτελεσματική διεξαγωγή της αποστολής τους (Φαναριώτης Π., 1999). Με τον όρο «Αυτοδιοίκηση» εννοούμε τη σύσταση και άλλων νομικών προσώπων, πέραν του νομικού προσώπου του κράτους. Οι μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν δημιουργήματα του κράτους, απολαμβάνουν όμως ενός βαθμού αυτονομία στη διοίκηση τοπικών υποθέσεων πάραυτα θεωρούνται βαθμίδες της αποκεντρωμένης διοίκησης και το Κράτος μπορεί να επέμβει στα όρια που δεν θίγεται η τοπική αυτονομία. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση διακρίνεται σε πρώτου βαθμού που είναι οι Δήμοι και οι Κοινότητες (1.034) και σε δευτέρου βαθμού, που είναι οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις(57).

Αυτοδιοίκηση ονομάζεται η σύσταση οργανωτικών μονάδων της δημόσιας διοίκησης, έξω από το νομικό πρόσωπο του κράτους, που αποτελούν ιδιαίτερα νομικά πρόσωπα και έχουν δικά τους όργανα. Το Κράτος δημιουργεί με νόμους μερικότερα νομικά πρόσωπα, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και τους δίνει το δικαίωμα να ασκούν σε ορισμένα αντικείμενα δημόσια εξουσία. Οι υπηρεσίες αυτές γεωγραφικά είναι μέσα στα όρια του κράτους, αλλά ως υποκείμενα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων είναι κάτι χωριστό έξω από τη νομική προσωπικότητα του κράτους⁵.

Η Ελληνική επικράτεια-με εξαίρεση την περιοχή του Αγίου Όρους, για την οποία προβλέπεται ιδιαίτερο καθεστώς- είναι διαιρεμένη σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.). Οι Ο.Τ.Α. σκοπό έχουν να δημιουργήσουν ευκαιρίες ενεργητικής συμμετοχής του πολίτη στα κοινά και να ενδυναμώσουν το αίσθημα ευθύνης και καθήκοντος του πολίτη απέναντι στη κοινωνία. Δημιουργώντας καλύτερη τοπική κοινωνία δημιουργούμε καλύτερο Κράτος. Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα του 1975 (άρθρο 102), το οποίο θεμελιώνει τον Α' και Β' βαθμό Αυτοδιοίκησης. Συγκεκριμένα⁶:

Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των οποίων πρώτη βαθμίδα αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες. Οι λοιπές βαθμίδες ορίζονται με νόμο.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία.

Με Νόμο μπορεί να προβλέπονται για εκτέλεση έργων ή παροχή υπηρεσιών αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που διοικούνται από

⁵ Βλ. Μπέσιλα – Βήκα Ευ. (2004), «Τοπική Αυτοδιοίκηση(Θεσμικό Πλαίσιο – Ευρωπαϊκή Διάσταση)», τόμος Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα

⁶ Βλ. Δεληθέου Δ. Βασ., (2008) «Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση – Θεσμικό Πλαίσιο – Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση», Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα

συμβούλιο με αιρετούς αντιπροσώπους κάθε δήμου ή κοινότητας, οι οποίοι λαμβάνονται κατ' αναλογία του πληθυσμού τους.

Με Νόμο μπορεί να προβλεφθεί η συμμετοχή στη διοίκηση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεύτερης βαθμίδας αιρετών αντιπροσώπων τοπικών επαγγελματιών, επιστημονικών και πνευματικών οργανώσεων και της κρατικής διοίκησης έως το ένα τρίτο του όλου αριθμού των μελών.

Το Κράτος ασκεί στους οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης εποπτεία που να μην εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Οι πειθαρχικές ποινές αργίας και απόλυσης από το αξίωμα των αιρετών οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση, απαγγέλλονται μόνο ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές.

Το Κράτος μεριμνά ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίοι πόροι για την εκπλήρωση της αποστολής των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των οργανισμών αυτών, των φόρων ή τελών που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το Κράτος.

Τους Ο.Τ.Α. αποτελούν οι Δήμοι και οι Κοινότητες. Σήμερα υπάρχουν 914 Δήμοι και 120 Κοινότητες (προηγούμενη κατάσταση: 5.800 περίπου Δήμοι και Κοινότητες).

Επικεφαλής των Δήμων είναι οι Δήμαρχοι, οι Κοινοτάρχες και τα Δημοτικά και Κοινοτικά Συμβούλια αντίστοιχα.

Ο Δήμος⁷ είναι μία διοικητική οντότητα, στοιχειώδης μονάδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και αποτελεί μαζί με την κοινότητα τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αποτελείται από μία σαφώς καθορισμένη περιοχή και τον πληθυσμό της και συνήθως αναφέρεται σε μία πόλη, σε κωμόπολη, σε χωριό ή σε μία μικρή ομαδοποίησή τους. Σε μερικές χώρες, ο πρώτος βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης αναφέρεται αδιακρίτως ως "κοινότητα" (π.χ. Γαλλική *commune*, Ιταλική *comune*, Γερμανική *Gemeinde/Kommune*). Ο όρος προέρχεται από τη μεσαιωνική κοινότητα.

Οι Ο.Τ.Α. αποτελούν Ν.Π.Δ.Δ. (Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου) και απολαύουν διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας. Αυτό σημαίνει ότι έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις, δική τους περιουσία, δικό τους προϋπολογισμό και απασχολούν δικούς τους υπαλλήλους. Η οικονομική τους δυνατότητα είναι βασικός παράγοντας για την ουσιαστική λειτουργία τους. Γι' αυτό, το κράτος μεριμνά για την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων τους. Η μέριμνα αυτή πραγματοποιείται με ρυθμίσεις εκ μέρους του κράτους που να εξασφαλίζουν έσοδα, όπως π.χ. από τον φόρο ακίνητης περιουσίας. Η πολιτεία ασκεί διοικητική εποπτεία στους Ο.Τ.Α. με τρόπο, όμως, που να μην εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους, δηλαδή ασκεί έλεγχο νομιμότητας των πράξεων τοπικής αρμοδιότητάς τους και όχι έλεγχο σκοπιμότητας (δεν εξετάζει αν οι πράξεις τους εξυπηρετούν κάποιο σκοπό ή όχι).

Στην αρμοδιότητα των Ο.Τ.Α. ανήκουν οι τοπικές υποθέσεις. Τοπική υπόθεση είναι εκείνη που αναφέρεται στην προαγωγή των συμφερόντων των κατοίκων της περιφέρειας των Ο.Τ.Α. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επί μέρους βαθμούς. Ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας απαριθμεί, ενδεικτικά, ορισμένες αρμοδιότητες που ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Ο.Τ.Α. πρώτης βαθμίδας (Μπέσιλα-Βήκα, 2004). Τέτοιες αρμοδιότητες αποτελούν: Η κατασκευή, συντήρηση και βελτίωση των κοινοχρήστων δημοτικών χώρων (δρόμοι, πάρκα, πλατείες, κ.λπ.), η καθαριότητα και η

⁷ Βλ. el.wikipedia.org

περισυλλογή των απορριμμάτων, η συντήρηση των σχολικών κτιρίων, η διαχείριση των δημοτικών επιχειρήσεων, η κατασκευή και συντήρηση βρεφονηπιακών σταθμών και νοσηλευτικών ιδρυμάτων, κ.λπ.

Τα όργανα των Ο.Τ.Α. εκλέγονται απευθείας από το λαό με άμεση, μυστική, και καθολική ψηφοφορία κάθε 4 χρόνια. Η αμεσότητα της εκλογής των οργάνων αποτελεί έκφραση λαϊκής κυριαρχίας. Και είναι μονομελή: ο Δήμαρχος ή ο Αντιδήμαρχος για τους Δήμους, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος για τις κοινότητες και συλλογικά: το Δημοτικό Συμβούλιο και η Δημαρχιακή Επιτροπή, της δε κοινότητας το Κοινοτικό Συμβούλιο. Ο Δήμαρχος και ο Πρόεδρος εκτελούν τις αποφάσεις των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων, προΐστανται των υπηρεσιών του Δήμου ή της κοινότητας και τους εκπροσωπούν.

Δήμοι με πληθυσμό περισσότερο από 100.000 κατοίκους μπορεί να διαιρεθούν σε διαμερίσματα. Όργανα των διαμερισμάτων είναι το συμβούλιο του διαμερίσματος και ο πρόεδρος του. Στους Δήμους και στις Κοινότητες που συστήθηκαν με το Σχέδιο Καποδίστριας (Ν.2539/1997), η εδαφική περιφέρεια κάθε Ο.Τ.Α που καταργήθηκε και κάθε οικισμού που προσαρτήθηκε ονομάζεται «Τοπικό Διαμέρισμα». Προβλέπεται, επίσης, και η δυνατότητα διαίρεσης μιας περιοχής του Δήμου ή της Κοινότητας σε συνοικίες (συνοικιακά συμβούλια).

Τα όργανα τα αρμόδια για να παίρνουν αποφάσεις για τις λειτουργίες του Δήμου και των υπηρεσιών του είναι:

- ο Δήμαρχος, σε συνεννόηση με το Δημοτικό Συμβούλιο, του οποίου τη γνωμοδότηση μπορεί ωστόσο να παρακάμψει.
- το Δημοτικό Συμβούλιο, που αποτελείται συνήθως από 15-30 έδρες (ανάλογα με τον πληθυσμό του Δήμου). Σε αυτό μετέχουν εκλεγμένοι Δημοτικοί Σύμβουλοι και Πάρεδροι. Η κατανομή των εδρών γίνεται ανάλογα με το ποσοστό που συγκεντρώνει κάθε παράταξη στις εκλογές. Για τις περισσότερες αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου απαιτείται απλή πλειοψηφία, εκτός από εκείνες που έχουν να κάνουν με σημαντικά θέματα, οικονομικής συνήθως φύσης, οπότε και απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία.
- Η Δημαρχιακή Επιτροπή, πενταμελές αποφασιστικό όργανο διοίκησης, στο οποίο μετέχουν και δημοτικοί σύμβουλοι της αντιπολίτευσης.
- Τα Διαμερισματικά Συμβούλια, που έχουν θεσπιστεί σε δήμους με περισσότερους από εκατό χιλιάδες κατοίκους.
- το Τοπικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από λιγότερες έδρες (συνήθως 5-10) και έχει σαν χώρο ευθύνης του το Τοπικό Διαμέρισμα, πρώην Δημοτικό Διαμέρισμα (ένα ή δυο χωριά του Δήμου ή ένα συγκεκριμένο κομμάτι μιας πόλης). Ουσιαστικός ρόλος του είναι η επισήμανση των προβλημάτων του Διαμερίσματος στο Δημοτικό Συμβούλιο και η συμβουλευτική δράση για την επίλυσή τους.
- Η διαχείριση των εταιριών του Δήμου γίνεται σε πρώτο επίπεδο από Διευθυντή και Διοικητικό Συμβούλιο, διορισμένους από το Δημοτικό Συμβούλιο.
- Τέλος ρόλο στις αποφάσεις που θα πάρει ο Δήμος για κάποιο θέμα μπορούν να παίξουν και διάφορες επιτροπές, κατοίκων, πολιτιστικές κλπ.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, τόσο υπό την δυνατότητα που παρέχεται στους πολίτες να συμμετέχουν αποτελεσματικά στην άσκηση της τοπικής εξουσίας, όσο και από τη συνταγματική άποψη αποτελεί κρίσιμο πεδίο εκδήλωσης της λαϊκής κυριαρχίας. Η καιρία θέση της στο θεσμικό οικοδόμημα της Πολιτείας αποτυπώνει ανάγλυφα την ενιαία πηγή, το ενοποιητικό περιεχόμενο και τον επάλληλο επιμερισμό της δημόσιας εξουσίας στους συνταγματικά προσδιορισμένους φορείς της. Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση ανατίθεται η άσκηση της διοίκησης των τοπικών υποθέσεων και της «διατίθεται» γι' αυτό περιβάλλον διοικητικής αυτοτέλειας, το οποίο οριοθετείται ευρύτατα με

το άρθρο 102 του Συντάγματος, εφόσον η άσκηση της εποπτείας περιορίζεται από την εγγύηση της ελεύθερης δράσης και πρωτοβουλίας των Ο.Τ.Α. Η εγγύηση αυτή επιβάλλει τον αυστηρό περιορισμό του ελέγχου σκοπιμότητας και καθιερώνει σχεδόν αποκλειστικά τον έλεγχο νομιμότητας. Στο πλαίσιο αυτό οι τοπικές αρχές έχουν το δικαίωμα να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν ελεύθερα εκείνα τα μέτρα πολιτικής που κρίνουν πρόσφορα για την εξυπηρέτηση του τοπικού δημόσιου συμφέροντος, υπό την προϋπόθεση ότι οι πολιτικές αυτές αναφέρονται σε τοπικές και όχι σε γενικές κρατικές υποθέσεις (Χλέπας Ν., 1998).

Στο άρθρο 102⁸ περιλαμβάνονται λεπτομερείς διατάξεις για το θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης ως εξής:

1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δευτέρου βαθμού. Υπέρ των Οργανισμών συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επί μέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους Ο.Τ.Α. η άσκηση αρμοδιοτήτων, που συνιστούν αποστολή του κράτους.

2. Οι Ο.Τ.Α. έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως ο νόμος ορίζει.

3. Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α. αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι, που διοικούνται από αιρετά όργανα.

4. Το Κράτος ασκεί στους Ο.Τ.Α. εποπτεία, που συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται όπως ο νόμος ορίζει. Πειθαρχικές ποινές στα αιρετά όργανα της Τ.Α., εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση ή αργία, επιβάλλονται μόνον ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου, που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς Δικαστές, όπως ο νόμος ορίζει.

5. Το Κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων, που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α. με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των Ο.Τ.Α., των φόρων ή τελών, που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το κράτος. Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του κράτους προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και την μεταφορά των αντίστοιχων πόρων. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τον καθορισμό και την είσπραξη τοπικών εσόδων απευθείας από τους Ο.Τ.Α.

Ακολουθώντας τις διατάξεις του Συντάγματος προκύπτει η έννοια της τοπικής αυτοδιοίκησης ως εξής: «Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η αυτοτελής(με ίδια ευθύνη) άσκηση της τοπικής δημόσιας διοίκησης από ένα εδαφικό νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με τη σύμπραξη του συνόλου των μελών του(λαού) και υπό την εποπτεία του κράτους»⁹.

Από τον ορισμό αυτό προκύπτουν ουσιαστικά εννοιολογικά στοιχεία κατοχύρωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης όπως: η ύπαρξη οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ως εδαφικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, η άμεση εκλογή των οργάνων τους,

⁸ Βλ. Δεληθέου Δ. Βασ., (2008) «Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση – Θεσμικό Πλαίσιο – Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση», Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα

⁹ Βλ. σελίδα 217 Μπέσιλα – Βήκα Ευ. (2004), «Τοπική Αυτοδιοίκηση(Θεσμικό Πλαίσιο – Ευρωπαϊκή Διάσταση)», τόμος Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα

η αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α., η κρατική εποπτεία και η διαχείριση των τοπικών υποθέσεων που αποτελεί και την ουσία της.

Τις μεταρρυθμίσεις στο διοικητικό σύστημα της χώρας, οι οποίες επήλθαν με την ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης με το Σύνταγμα του 1975 και την ανάδειξη της περιφέρειας σε αποκεντρωμένη μονάδα διοίκησης ακολούθησε ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας που κυρώθηκε με το Π.Δ. 410/1995 που ξεκινάει ως εξής: « Οι Δήμοι και οι Κοινότητες αποτελούν την πρώτη βαθμίδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.»

Οι διατάξεις του Π.Δ. τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν με το Ν. 2539/1997 «**Νόμος Ι. Καποδίστριας**», που δημοσιεύτηκε το 1997 και σύμφωνα με τον οποίο έγινε συνένωση κοινοτήτων σε μεγαλύτερους δήμους με σκοπό τη βελτιστοποίηση της δημόσιας διοίκησης στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Νέος όρος που εισήγαγε ο Νόμος Καποδίστρια είναι τα Δημοτικά Διαμερίσματα (οι παλαιές κοινότητες). Ο Νόμος αυτός πήρε το όνομά του από τον Ιωάννη Καποδίστρια, πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδος μετά την απελευθέρωσή της από τους Οθωμανούς. Λόγω της κατάργησης των κοινοτήτων έτυχε σημαντικής αντίδρασης σε ορισμένες περιοχές. Οι αλλαγές που επήλθαν στη διοικητική διάρθρωση της χώρας ήταν ότι οι πρώην κοινότητες άλλαξαν μορφή, ρόλο και αναβαθμίστηκαν, έγιναν μέλη ισχυρών δήμων συμμετέχοντας στην διοίκηση του, απέκτησαν μερίδιο στα δημοτικά έργα.

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» για τον εκσυγχρονισμό της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μελέτησε τα στοιχεία της απογραφής του 1991 στα οποία το 83% των ελληνικών Ο.Τ.Α. (4.911) είχαν πληθυσμό κάτω των χιλίων κατοίκων, σε αντίθεση με ότι παρατηρείτο στις άλλες χώρες μέλη της Ε.Ε. Το γεγονός αυτό δημιουργούσε σειρά προβλημάτων όπως, ο «χειρισμός» τόσο μικρών Ο.Τ.Α., τόσο από πλευράς Κεντρικής Διοίκησης, όσο και από πλευράς Περιφερειακών Υπηρεσιών. Άλλο πρόβλημα ήταν το γεγονός ότι τόσο μικρά μεγέθη πληθυσμού, λειτουργούσαν αποτρεπτικά για την εφαρμογή όποιων προγραμμάτων εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης για πολλούς και ποικίλους λόγους. Το μικρό μέγεθος του πληθυσμού, δεν επέτρεπε σε καμία περίπτωση άντληση πόρων σε τοπικό επίπεδο, μέσω μηχανισμών φορολόγησης ιδιοκτησιών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κλπ. Το μικρό μέγεθος των Ο.Τ.Α., δεν επέτρεπε, επίσης την ανάπτυξη από μέρους τους επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για την παροχή στους κατοίκους τους υπηρεσιών και αγαθών καλής ποιότητας και χαμηλού κόστους.

Η επιχειρηθείσα με το Σχέδιο Ι. Καποδίστρια μεταρρύθμιση «εμπνέεται και εμφορείται» - κατά την εισηγητική έκθεση - από τις εξής αρχές:

Αρχή της συντονισμένης δράσης: με την οποία θεσμοθετούνται οι πόροι και τα χρηματοδοτικά μέσα του προγράμματος. Στην σχετική διάταξη συμπυκνώνεται η φροντίδα της Πολιτείας, που στοχεύει, όχι μόνο, στην κάλυψη βασικών προϋποθέσεων βιωσιμότητας της μεταρρύθμισης, αλλά και στη συνεχή απόδειξη του οφέλους, που επιδιώκεται με την ίδρυση νέων Ο.Τ.Α. .

Αρχή της κοινωνικής συναίνεσης: Η συναίνεση των τοπικών κοινωνιών είναι ασφαλώς μια από τις προϋποθέσεις επιτυχίας της μεταρρύθμισης. Κανένα μέτρο πολιτικής, δεν είναι δυνατό να επιτύχει τον σκοπό του, στο πλαίσιο της δημοκρατικής πολιτείας, χωρίς την αποδοχή από εκείνους προς τους οποίους απευθύνεται και των οποίων προσδοκίες προορίζονται να ικανοποιήσει.

Αρχή της αποτελεσματικής διοίκησης και της δημοκρατικής αντιπροσώπευσης: Κεντρικός στόχος της μεταρρύθμισης έχει ορισθεί, η συγκρότηση πρωτοβαθμίων Ο.Τ.Α.,

ικανών να προγραμματίζουν και να υποστηρίζουν την ανάπτυξη στο χώρο τους και ικανών να παρέχουν υπηρεσίες βάσει σύγχρονων μορφών διοικητικής οργάνωσης.

Αρχή της ενδοδημοτικής αναπτυξιακής ισορροπίας: Στόχος του προγράμματος είναι ο συγκερασμός και ταυτόχρονα η εγγύηση έκφρασης των ιδιαιτεροτήτων που αφορούν πληθυσμιακά μεγέθη των συνενωμένων Ο.Τ.Α., τα διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης των υποδομών, ακόμη και τις διαφορές στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική φυσιογνωμία τους. Επιχειρείται, επίσης, η εξασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου έργων, που θα χωροθετηθούν στους οικισμούς του νέου Δήμου με ορθολογικά κριτήρια.

Αρχή της εγγυημένης αντιπροσώπευσης: Το πρόγραμμα επιχειρεί να καθιερώσει και να κατοχυρώσει την αρχή της ελάχιστης εγγυημένης αντιπροσώπευσης των καταργούμενων Ο.Τ.Α. στο νέο Δήμο.

Αρχή της διατήρησης των διευκολύνσεων των κατοίκων μικρών χωριών: Η βελτίωση των όρων διαβίωσης και επαγγελματικής δραστηριότητας στα μικρά και σχεδόν «άδεια» χωριά της υπαίθρου και η ανάγκη να παραμείνει το παραγωγικό δυναμικό σε αυτά, αποτελούν συστατικό στοιχείο της φυσιογνωμίας του προγράμματος «Ι. Καποδίστριας» (Παπαγεωργίου Γ., 2008).

Ο Νόμος 2539/1997 επιχείρησε τη ριζική αναδιάρθρωση του συστήματος της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης της χώρας με την αναγκαστική συγχώνευση υφιστάμενων δήμων και κοινοτήτων, οι οποίοι καταργούνται και από την αναγκαστική συγχώνευση τους προκύπτουν μεγαλύτερες και συχνά τοπικά ασύνδετες μονάδες πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης. Ο Νόμος έτυχε πολλών αμφισβητήσεων και τέθηκε θέμα αντισυνταγματικότητας του, το οποίο εκδικάστηκε κατά πολλούς από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Η αναθεώρηση του άρθρου 102 του Συντάγματος το 2001 έλυσε τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν κατά την πραγματοποίηση του νόμου αυτού.

Η αναθεώρηση του Συντάγματος το 1997 από τη Ζ' Αναθεωρητική Βουλή ασχολήθηκε ευρύτατα με το θεσμό της αποκέντρωσης και τα θέματα που συζητήθηκαν ευρέως και έχρηζαν αναθεώρησης αφορούσαν:

- τα τοπικά δημοψηφίσματα που μπορούν να διοργανώνονται από τα συλλογικά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης για κοινωνικά θέματα όπως ο νόμος ορίζει, ώστε η διαχείριση των τοπικών υποθέσεων να βρίσκεται και στα χέρια των ίδιων των πολιτών.

- Τη δημοσιονομική αυτοτέλεια ότι δηλαδή το κράτος εξασφαλίζει τους αναγκαίους πόρους για την εκπλήρωση της αποστολής των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία είναι απόρροια της νομικής προσωπικότητας των τοπικών αυτοδιοικούμενων οργανισμών έναντι της κρατικής διοίκησης.

- Η συνταγματική κατοχύρωση του δευτέρου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, δηλ. της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

Τελικά οι σχετικές συνταγματικές ρυθμίσεις που εισήχθησαν με το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 2001 (άρθρο 101) για την οργάνωση της δημόσιας διοίκησης είχαν ως εξής:

1. Η διοίκηση του κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα.
2. Η διοικητική διαίρεση της χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες.
3. Τα περιφερειακά όργανα του Κράτους έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειας τους. Τα κεντρικά όργανα του κράτους, εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν τη γενική κατεύθυνση, τον συντονισμό και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων όπως ο νόμος ορίζει.

Στην κατεύθυνση της ενεργής συμμετοχής του πολίτη στις τοπικές υποθέσεις κινήθηκε ο Ν. 1622/86 (ΦΕΚ Α' 92) : «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός» στον οποίο καθορίζονται οι όροι της συνένωσης δήμων και κοινοτήτων, προωθείται η δημοτική αποκέντρωση(τοπικά συμβούλια) και η οικονομική διοίκηση. Το κεφάλαιο Δ' έχει ιδιαίτερη σημασία και τονίζει την αξία της λαϊκής συμμετοχής και του δημοκρατικού προγραμματισμού στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Συγκεκριμένα το άρθρο 14 αναφέρει: «Για την κατάρτιση του δημοτικού προϋπολογισμού και του τεχνικού προγράμματος καθώς και για σοβαρά θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος το δημοτικό συμβούλιο μπορεί να ζητήσει τη γνώμη των τοπικών συμβουλίων. Πριν από τη διατύπωση της γνώμης του τοπικού συμβουλίου, ο πρόεδρος του συγκαλεί λαϊκή συνέλευση στην οποία συζητούνται τα θέματα αυτά.»

Και στο άρθρο 15:

1. Το δημοτικό συμβούλιο, στα πλαίσια των διαδικασιών του δημοκρατικού προγραμματισμού, έχει τις εξής αρμοδιότητες:

α) Διατυπώνει προτάσεις προς το νομαρχιακό συμβούλιο για έργα και μέτρα πολιτικής, νομαρχιακής ή περιφερειακής σημασίας, που αφορούν το δήμο και εντάσσονται στο μεσοχρόνιο νομαρχιακό ή περιφερειακό αναπτυξιακό πρόγραμμα.

β) Καταρτίζει στα πλαίσια του μεσοχρόνιου νομαρχιακού αναπτυξιακού προγράμματος, το αντίστοιχο τοπικό αναπτυξιακό πρόγραμμα, ύστερα από σχετική πρόταση των τοπικών συμβουλίων ή των συμβουλίων των δημοτικών διαμερισμάτων ή των συνοικιακών συμβουλίων.

γ) Καταρτίζει το ετήσιο τοπικό αναπτυξιακό πρόγραμμα,

δ) Χρηματοδοτεί έργα τοπικής σημασίας του ετήσιου τοπικού αναπτυξιακού προγράμματος από ίδιους πόρους του δήμου, καθώς και από τις πιστώσεις του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων και κατανέμει στο δήμο το νομαρχιακό συμβούλιο

ε) Χρηματοδοτεί από κοινού με φορείς του δημόσιου τομέα, έργα του ετήσιου τοπικού αναπτυξιακού προγράμματος, στα πλαίσια προγραμματικών συμβάσεων,

στ) Διατυπώνει προτάσεις προς τους φορείς του δημόσιου τομέα για έργα και μέτρα πολιτικής που αφορούν το δήμο και χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων, αλλά εντάσσονται στα ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα των φορέων αυτών.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ένας θεσμός κοντά στον πολίτη αντιλαμβάνεται την ανάγκη προσαρμογής στα νέα δεδομένα των συχνών κοινωνικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων. Η μεταβολή της κοινωνίας, της τεχνολογικής προόδου, του διεθνοποιημένου περιβάλλοντος και της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμπαρασύρει αναγκαστικά και το θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης προσδίδοντας του έναν νέο ρόλο. Ο ρόλος αυτός ρυθμίζεται από το κράτος, η κεντρική διοίκηση όμως πάντα δεν είναι σε θέση να αντιληφθεί τις καινούριες ανάγκες που διαμορφώνονται. Η πληθώρα των νομοθετημάτων που ακολούθησαν το Π.Δ. 410/1995, οι τροποποιήσεις που υπέστη μέχρι το Ν.2539/1997 και έπειτα η αναθεώρηση του Συντάγματος επέβαλαν την δημιουργία ενός νέου ενιαίου κειμένου που θα αποτελεί το νέο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων ο οποίος θα μπορούσε να λύσει όλες τις παρερμηνείες των προηγούμενων νόμων και θα ακολουθεί τα νέα Ευρωπαϊκά δεδομένα.

Η λειτουργία των Δήμων και Κοινοτήτων στην Ελλάδα λοιπόν ρυθμίστηκε από τον Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα. Ο **Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας** (ή **Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων**) είναι το σύνολο των διατάξεων που αφορούν την οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού. Με γνώμονα την ανάπτυξη της άμεσης δημοκρατίας σε τοπικό επίπεδο και την ενεργοποίηση του πολίτη στο πλαίσιο των τοπικών κοινωνιών, ο νέος Δημοτικός και

Κοινοτικός Κώδικας (Ν.3463/2006) εισάγει σημαντικούς καινοτόμους θεσμούς. Το κείμενο του κώδικα αποτελείται από 11 μέρη και 287 άρθρα. Στο πλαίσιο αυτό:

- Καθιερώνεται, ο **θεσμός του τοπικού δημοψηφίσματος**. Τούτο είναι δυνατό να διεξαχθεί είτε με πρωτοβουλία του δημοτικού και κοινοτικού συμβουλίου, είτε με λαϊκή πρωτοβουλία για θέματα που ρητά ορίζονται στον Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα(παρόμοιες αναφορές έγιναν στο Ν.1622/1986 και στην αναθεώρηση του Συντάγματος)

- Συγχρόνως, **εισάγεται σύστημα θεσμών συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση των αποφάσεων** που λαμβάνουν τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια. Στους θεσμούς αυτούς εντάσσεται και η διαβούλευση των οργάνων λήψης αποφάσεων με συλλογικούς φορείς και ενδιαφερόμενες ομάδες του πληθυσμού. Περαιτέρω, καθιερώνονται η **Χάρτα Δικαιωμάτων του Δημότη**, η κατάρτιση **Οδηγού του Δημότη**.

Ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας (Ν. 3463/2006) λοιπόν στο άρθρο πρώτο αναφέρει:

1. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, αποτελεί θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου των Ελλήνων, όπως αυτός κατοχυρώνεται από τις διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας που κυρώθηκε με το Ν.1850/1989 (ΦΕΚ 144 Α΄).

2. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες συγκροτούν τους Οργανισμούς του Πρώτου Βαθμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Το συνολικό κείμενο του νέου Κώδικα καλύπτει εύρος θεμάτων που αφορούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την καθιστούν αναπτυξιακό εργαλείο. Όσον αφορά στους θεσμούς που εισήχθησαν με το νέο Κώδικα στα άρθρα 214 – 216 γίνεται αναφορά για την τοπική δημοκρατία και την συμμετοχή στις τοπικές υποθέσεις. Οι δημοτικές και κοινοτικές αρχές:

- προωθούν τη λαϊκή συμμετοχή στις τοπικές υποθέσεις, την ευαισθητοποίηση και οργάνωση των δημοτών και κατοίκων για την έρευνα, τον εντοπισμό, την καταγραφή και την επίλυση των τοπικών προβλημάτων και αναγκών των κατοίκων.

- Διασφαλίζουν το δικαίωμα πρόσβασης όλων των δημοτών χωρίς διάκριση στη χρήση υπηρεσιών που παρέχουν, την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης των δημοτών

στην πληροφόρηση

- Μεριμνούν για τη διαρκή βελτίωση της διαφάνειας της δράσης τους και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής

- Διαβουλεύονται με τους κατοίκους των περιοχών τους, τους συλλογικούς κοινωνικούς φορείς και τις ενδιαφερόμενες ομάδες πληθυσμού τόσο κατά την προεργασία των προγραμμάτων δράσης και των κανονιστικών πράξεων, όσο και κατά τη λήψη αποφάσεων γενικού ενδιαφέροντος.

- Προκειμένου να λάβουν απόφαση για σοβαρά θέματα που ανήκουν στη σφαίρα των αρμοδιοτήτων τους, εκτός από θέματα εθνικής πολιτικής, μπορούν να διεξάγουν τοπικό δημοψήφισμα(σύμφωνα με τις διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα).

Με ευθύνη των αρμοδίων οργάνων σε κάθε Ο.Τ.Α. μπορεί να καταρτίζεται Χάρτα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των δημοτών, οδηγός του δημότη και να αξιοποιείται η Κοινωνία της Πληροφορίας, ο θεσμός της Κοινωνικής Εργασίας και οι αρχές του εθελοντισμού.

1.2. Αρμοδιότητες Ο.Τ.Α.

Ως «αρμοδιότητα» ορίζεται η ικανότητα «που απονέμει το δίκαιο στο όργανο για την επιτέλεση ορισμένου έργου» δηλαδή «είτε να θεσπίζει με πράξεις του κανόνες δικαίου (ατομικούς ή απρόσωπους) μονομερώς ή με συμβάσεις, είτε να συμβάλλει στη θέσπιση τέτοιων κανόνων είτε να προβαίνει σε υλικές ενέργειες». Η αρμοδιότητα είναι η «υποκειμενική όψη της λειτουργίας και η εξειδίκευση της» (Χλέπας Ν., 1998, σελ. 186).

Το περιεχόμενο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων με τρόπο που να οδηγεί στην βιώσιμη τοπική ανάπτυξη δηλαδή την προώθηση και εξυπηρέτηση των τοπικών συμφερόντων, σύμφωνα με το Σύνταγμα και το Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα. Η έννοια της τοπικής υπόθεσης και ο προσδιορισμός του τοπικού συμφέροντος δεν είναι ευχερής. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το τοπικό συμφέρον αποτελεί έκφραση του δημοσίου συμφέροντος που διέπει ολόκληρη την κρατική δραστηριότητα. Βασικό στοιχείο των τοπικών υποθέσεων είναι η προαγωγή των κοινωνικών, οικονομικών και οικολογικών αναγκών της περιφέρειας του Ο.Τ.Α. και την ικανοποίηση βασικών αναγκών των κατοίκων του. Συνεπώς όλες οι τοπικές υποθέσεις υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το Προεδρικό Διάταγμα 410/95 στο άρθρο 24 αναφέρει ότι η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων, κύρια μέριμνα των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων της.

Στο άρθρο 75 του Ν. 3463/2006¹⁰ πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά θεματική συστηματοποίηση των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α.: « Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της

επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας».

Οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως τους τομείς:

- α) Ανάπτυξης
- β) Περιβάλλοντος
- γ) Ποιότητα ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των πόλεων και των οικισμών
- δ) Απασχόλησης
- ε) Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης
- στ) Παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού
- ζ) Πολιτικής προστασίας.

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες ασκούν επίσης, σε τοπικό επίπεδο, κρατικού χαρακτήρα αρμοδιότητες, οι οποίες τους έχουν ανατεθεί για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Βασικές αρχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να τηρούνται κατά την κατανομή και την άσκηση αρμοδιοτήτων είναι η αρχή της επικουρικότητας και η αρχή της εγγύτητας (Δεληθέου Β., 2008).

Κατά καιρούς γίνεται αναφορά νομοθετική στις αρμοδιότητες και τις τοπικές υποθέσεις, αξιοσημείωτο είναι το άρθρο 24 του Π.Δ. 323/1989 το οποίο καθόριζε ένα

¹⁰ Βλ. Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε. (2006), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας, Ν.3463/2006, Αθήνα

ελάχιστο όριο τοπικών υποθέσεων, οι οποίες δεν μπορούσαν ν' αφαιρεθούν από τους Ο.Τ.Α. και τις οποίες ονόμαζε αποκλειστικές αρμοδιότητες με την έννοια ότι ασκούνταν αποκλειστικά από το Δήμο ή την Κοινότητα και όχι από το Κράτος. Παρόλο που αυτό το νομοθέτημα μπορεί να αποτελούσε πλεονέκτημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ο Ν. 2218/1994 ήρθε να καταργήσει τα συγκεκριμένα άρθρα που έκαναν διάκριση των αρμοδιοτήτων σε αποκλειστικές και συντρέχουσες, αφού η νομοθετική απαρίθμηση των τοπικών υποθέσεων δεν μπορεί να είναι οριστική. Εξάλλου οι τοπικές και εθνικές υποθέσεις σήμερα μπορούν να αλληλοεξαρτώνται και η βιωσιμότητα του κράτους μπορεί να κριθεί από το πόσο βιώσιμος είναι ένας τόπος. Απόρροια όσων προαναφέρθηκαν είναι ότι οι τοπικοί οργανισμοί μπορούν να αναπτύξουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που προάγει τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και πνευματικά συμφέροντα των κατοίκων τους.

Ένας άλλος διαχωρισμός των τοπικών υποθέσεων είχε αποτυπωθεί στον προηγούμενο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Π.Δ. 410/1995), σύμφωνα με τον οποίο: η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να προσφέρει υπηρεσίες των οποίων το εύρος είναι αρκετά μεγάλο. Οι επιμέρους δραστηριότητες θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε «δοτές», δηλαδή αυτές που τους παρέχονται και «ίδιες» αυτές που προκύπτουν από την ίδια την λειτουργία της. Όπως και να έχει η άσκηση της τοπικής δημόσιας διοίκησης από τους Ο.Τ.Α. συνεπάγεται το δικαίωμα τους Κράτους να ρυθμίζει νομοθετικά την οργάνωση και λειτουργία των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και το δικαίωμα του να ελέγχει με διοικητικά ή δικαστικά όργανα του την τήρηση των νόμων από αυτά. Η διοικητική εποπτεία περιλαμβάνει αφενός τον έλεγχο του προσώπου και αφετέρου τον έλεγχο των πράξεων των οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η νομοθετική εξουσία έγκειται στον έλεγχο νομιμότητας ο οποίος δεν επιτρέπεται να περιορίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση των οργανισμών. Γιατί οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης θεωρούνται από τη σύγχρονη επιστήμη αυτοτελείς φορείς δημόσιας διοίκησης, ανεξάρτητοι από το κράτος, στην καθιέρωση και εξασφάλιση των οποίων αποβλέπει η κρατική εποπτεία.

Τοπική Αυτοδιοίκηση σημαίνει άσκηση δημόσιας διοικητικής εξουσίας εντός των ορίων ορισμένου χώρου από όργανα ξεχωριστών οργανισμών και υπό δική τους ευθύνη. Οι Ο.Τ.Α. δεν αποτελούν πολιτειακά όργανα, αλλά το Σύνταγμα τους καθιστά ΝΠΔΔ, τους αναγνωρίζει δηλαδή ως υποκείμενα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και προσδίδει σε αυτούς δύο βασικά χαρακτηριστικά: τη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια.

Η αυτοτέλεια τους είναι ουσία και απόρροια της νομικής προσωπικότητας των τοπικών αυτοδιοικούμενων οργανισμών έναντι της κρατικής διοίκησης. Έχει τη σημασία της «υπό ιδίαν ευθύνην» άσκησης δημόσιας διοίκησης, δηλαδή τα όργανα του τοπικού οργανισμού ενεργούν στο πλαίσιο νόμων ελεύθερα χωρίς να υπόκεινται στις διαταγές των οργάνων του κράτους ή οποιουδήποτε άλλου φορέα δημόσιας εξουσίας (Μπεσίλα – Βήκα, 2004, σελ. 321).

Η αυτοτέλεια μπορεί να διακριθεί στην οργανική – διοικητική δηλαδή το δικαίωμα να λαμβάνουν και να εκτελούν αποφάσεις με δικά τους όργανα, την προσωπική που περιλαμβάνει το δικαίωμα εκλογής των διοικούντων αρχών και διορισμού, προαγωγής και παύσης των κυρίως υπαλλήλων και τη δημοσιονομική που είναι η οικονομική ανεξαρτησία του τοπικού οργανισμού (περιουσία, έσοδα, δαπάνες). Η αυτοτέλεια των οργανισμών περιλαμβάνει μόνο τον κύκλο ενεργειών και δραστηριοτήτων που προκύπτουν από τον ίδιο και όχι από αυτές που τους δίνονται από κεντρικά όργανα.

Αναλυτικότερα η διοικητική αυτοτέλεια συνίσταται στο διαχωρισμό του προσωπικού

των τοπικών οργανισμών από αυτό των άμεσων κρατικών υπηρεσιών και στην ανεξαρτησία των Ο.Τ.Α. στην πρόσληψη του προσωπικού τους κατά τη διεξαγωγή του διοικητικού τους έργου. Την ιδιαιτερότητα αυτή τονίζει και το γεγονός της ύπαρξης ξεχωριστού Κώδικα των Δημοτικών και Κοινοτικών υπαλλήλων, που κυρώθηκε με το Νόμο 3584/2007, από αυτόν τον δημοσίων υπαλλήλων.

Πρέπει να τονιστεί ότι η αυτοτέλεια των οργανισμών δεν αποκλείει τον έλεγχο νομιμότητας αφού η συμμόρφωση στο νόμο είναι αναγκαία σε όλη την Επικράτεια. Το

επίθετο «διοικητική» χρησιμοποιήθηκε περισσότερο για να επισημάνει την διοικητική λειτουργία των οργανισμών, όμως ουσιαστική σημασία απέκτησε ο όρος αυτοτέλεια όταν η αναθεώρηση του Συντάγματος όρισε και την οικονομική αυτοτέλεια και συγκεκριμένα: «το Κράτος λαμβάνει όλα τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α.» (Μπεσίλα-Βήκα, 2004).

Η δημοσιονομική αυτοτέλεια είναι η οικονομική ανεξαρτησία του αυτοδιοικούμενου οργανισμού, με την έννοια ότι μπορεί να έχει τη δική του περιουσία και δικά του έσοδα, να διαχειρίζεται και να διαθέτει αυτά κατά βούληση, να καθορίζει τα έξοδα του, να επιβάλλει δημόσια βάρη, ιδιαίτερα φόρους, για την κάλυψη των εξόδων του, να συντάσσει δικό του προϋπολογισμό και απολογισμό και να ασκεί το δικό του δημοσιονομικό αυτοέλεγχο.

Το Κράτος οφείλει να παρέχει στους τοπικούς οργανισμούς επαρκή οικονομικά μέσα για την εκπλήρωση των σκοπών τους. Το Σύνταγμα δεν αναγνώρισε στους τοπικούς οργανισμούς μια απεριόριστη φορολογική εξουσία, γιατί αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει σε επιβάρυνση του εθνικού εισοδήματος. Οι φόροι πρέπει να κατανέμονται δίκαια μεταξύ του κράτους και των Ο.Τ.Α. ανάλογα με τις ανάγκες τους και επιπλέον να προβλέπει παροχές στους οικονομικά ασθενέστερους και ενισχύσεις από τον προϋπολογισμό. Η παραχώρηση πηγών εσόδων μπορούν να εξασφαλίζουν στις τοπικές διοικήσεις την χάραξη ανεξάρτητης δημοσιονομικής πολιτικής. Η πραγματικότητα των Ελληνικών Νόμων και η ύπαρξη κρατικών επιχορηγήσεων προδιαθέτουν τους τοπικούς οργανισμούς να εξακολουθούν να αγωνίζονται για την οικονομική αυτοτέλεια και αυτοδυναμία τους.

Η νομοθεσία και ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων προβλέπει ότι τα έσοδα των Ο.Τ.Α. προέρχονται τα τακτικά : α) από θεσμοθετημένους πόρους, β) από έσοδα κινητής και ακίνητης περιουσίας, γ) από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα, δ) από φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές που επιβάλλονται και εισπράττονται από τοπικούς οργανισμούς, ε) τοπικά δυνητικά τέλη και εισφορές και τα έκτακτα: α) δάνεια, δωρεές, κληροδοτήματα, κληρονομίες, β) εκποίηση περιουσίας και γ) κάθε άλλη πηγή. Οι δαπάνες των δήμων και κοινοτήτων είναι υποχρεωτικές, τις οποίες ορίζει ο Νόμος ρητά και προαιρετικές, δηλαδή η διενέργεια τους επαφίεται στην κρίση των δημοτικών και κοινοτικών οργάνων. Επίσης μπορεί να γίνεται μεταβίβαση κρατικών υποθέσεων στους τοπικούς οργανισμούς με τη ταυτόχρονη κάλυψη των δαπανών που απαιτούνται για τη διεκπεραίωση τους. Όλα τα έσοδα και οι δαπάνες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης εγγράφονται στον προϋπολογισμό (Μπεσίλα - Βήκα, 2004).

1.3. Η έννοια της ανάπτυξης

Η προσπάθεια να περιληφθεί μέσα σε έναν ορισμό η έννοια και το περιεχόμενο της ανάπτυξης, όχι μόνο στην οικονομική της διάσταση αλλά και στη κοινωνική και πολιτιστική είναι εξαιρετικά περιοριστικό εγχείρημα, γιατί το περιεχόμενο της είναι πολυδιάστατο και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το σύστημα αξιών και προτιμήσεων που υπάρχει άμεσα ή έμμεσα πίσω από κάθε ορισμό¹¹.

Οι Oberle, Stowers και Darby έχουν δώσει έναν πολύ ενδιαφέρον ορισμό της ανάπτυξης. Σύμφωνα με τους παραπάνω στην έννοια της ανάπτυξης εμπλέκονται τα ενδιαφέροντα τριών επιστημών, της Οικονομικής Επιστήμης, της Κοινωνιολογίας και της Ηθικής και ορίζεται ως εξής: « Ανάπτυξη είναι μια διαδικασία, στην οποία ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός ατόμων, μιας δεδομένης περιοχής ή ενός δεδομένου περιβάλλοντος, λαμβάνει και υλοποιεί κοινωνικά υπεύθυνες αποφάσεις, η πιθανή συνέπεια των οποίων είναι η καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης μερικών ατόμων, χωρίς να χειροτερεύουν τις συνθήκες ζωής των άλλων» (Αποστολόπουλος, 2002).

Βασική επιδίωξη κάθε κοινωνίας ήταν και εξακολουθεί να είναι η ανάπτυξη. Με καθαρά οικονομικά κριτήρια ανάπτυξη θεωρείται η ικανότητα μιας οικονομίας να παράγει ένα διαρκώς αυξανόμενο όγκο αγαθών και υπηρεσιών. Ταυτίζεται ουσιαστικά με την οικονομική μεγέθυνση και είναι μετρήσιμη με ποσοτικούς δείκτες. Πιο ολοκληρωμένη θεωρείται η προσέγγιση που προσδίδει στην ανάπτυξη όχι μόνο οικονομικό αλλά και ποιοτικό περιεχόμενο, ταυτίζοντας τη με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Η τελευταία δε συνδέεται αποκλειστικά με την επιδίωξη στενών χρηματικών και υλικών απολαβών, αλλά ενσωματώνει την ανάπτυξη ανώτερων πολιτιστικών αντιλήψεων και αξιών (Λαμπριανίδης Λ., 2000).

Ο όρος ανάπτυξη, έχει εμπλουτιστεί κατά την τελευταία χρονική περίοδο με νέες παραμέτρους, ενώ παρατηρείται και τάση αντικατάστασης του με άλλους παρεμφερείς όρους, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, αειφόρος ανάπτυξη κ.α. Πρόκειται για ολοκληρωμένες έννοιες που προωθούν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη με ταυτόχρονο σεβασμό στο περιβάλλον¹².

Με τον όρο ανάπτυξη εννοείται η επίτευξη ή επιδίωξη μιας ή περισσότερων θετικών μεταβολών στα βασικά συστατικά της Κοινωνικό – Οικονομικής κυρίως δραστηριότητας των ανθρώπων. Η ανάπτυξη σχετίζεται με τον ποσοτικό, ποιοτικό, ιδεολογικό ή δομικό χαρακτήρα των πιο πάνω μεταβολών. Η ανάπτυξη λοιπόν έχει σχέση με την καλύτερη ποιότητα ζωής, που δικαιούνται να έχουν όλοι οι άνθρωποι, ανεξαρτήτως του εάν ζουν σε μια ανεπτυγμένη ή μη ανεπτυγμένη χώρα (Μητούλα Ρ., 2006).

1.4. Η τοπική ανάπτυξη

Στην προσπάθεια προσδιορισμού του περιεχομένου και των προϋποθέσεων εφαρμογής μιας αναπτυξιακής στρατηγικής σε τοπικό επίπεδο έχουν διατυπωθεί αρκετές έννοιες, που η κάθε μία τονίζει από την πλευρά της κάποιες πτυχές του φαινομένου, ενώ παράλληλα παρατηρούνται σημαντικές αλληλοεπικαλύψεις μεταξύ των σχετικών εννοιών που ερμηνεύουν την τοπική ανάπτυξη. Έτσι, έχουν αναπτυχθεί έννοιες όπως αυτές της τοπικής ανάπτυξης, της ενδογενούς ή αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης, της ανάπτυξης «εκ των κάτω», της ολοκληρωμένης ανάπτυξης κ.ά. Σ' αυτό, συμβάλει

¹¹ Βλ. Αθανασόπουλος Γε.Κ., Θεσμικό πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τόμος Α', Νέα Έκδοση, Αθήνα, 2007

¹² Βλ. Δεληθέου Δ. Βασ., Θεσμικό πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους, Μέρος Α', Αθήνα, 2007

η πολυμορφία του τοπικού επιπέδου και η σημαντική διαφοροποίηση των περιπτώσεων. Η προβληματική της ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο, μ' όλες τις αποχρώσεις και τις διάφορες στρατηγικές με τις οποίες συνδέεται και με την εδαφική, πολιτική, οικονομική και πολιτιστική διάσπαση που αυτή συνεπάγεται, τονίζει τον πλουραλισμό των απόψεων και πολιτικών. Ο πλουραλισμός σε αυτή την περίπτωση έχει σχέση με τις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε περιοχής και με την επιλογή από τους κατοίκους και τοπικούς φορείς των κριτηρίων και των τρόπων οικονομικής οργάνωσης και αξιοποίησης των ιδιαιτεροτήτων του τόπου τους (Χριστοφάκης, 2004).

Ο Garofoli (1990, 1992) προσπαθώντας να οριοθετήσει τις έννοιες τοπική και ενδογενής ανάπτυξη υποστηρίζει ότι η τοπική ανάπτυξη χαρακτηρίζεται από ενδογενείς παράγοντες, καθώς και από εξωγενείς μεταβλητές. Η αναπτυξιακή διαδικασία σε πολλές περιπτώσεις, βασίζεται περισσότερο σε εξωγενείς παράγοντες απ' ό,τι σε ενδογενείς. Μια προσεκτική ανάλυση της τυπολογίας της τοπικής ανάπτυξης εξαιρεί άμεσα τις διαφορές μεταξύ των υποδειγμάτων της εξωγενούς ανάπτυξης (εξαρτώμενα από αποφάσεις λαμβανόμενες κυρίως εκτός της τοπικής κοινωνίας) και υποδειγμάτων ενδογενούς ή αυτόνομης ανάπτυξης (βασιζόμενα σε μεταβλητές οι οποίες κυρίως ελέγχονται από παράγοντες της τοπικής κοινωνίας). Οι σημαντικότεροι παράγοντες οι οποίοι αποτελούν τη βάση των δύο παραπάνω ομάδων αναπτυξιακών υποδειγμάτων είναι προφανώς πολύ διαφορετικοί. Προφανώς, η ιδιαίτερη φύση του υποδείγματος ανάλογα με την περίπτωση που αναφέρεται, είναι πιο σημαντική στη δεύτερη ομάδα υποδειγμάτων. Απ' αυτή την άποψη, οι όροι τοπική και ενδογενής ανάπτυξη, αν και είναι στενά συνδεδεμένοι, διαφοροποιούνται μερικώς, με τον πρώτο να έχει σαφώς ευρύτερο περιεχόμενο από τον δεύτερο. Σύμφωνα με την ανάλυση αυτή, ο ορισμός και το περιεχόμενο της τοπικής ανάπτυξης, είναι λιγότερο περιοριστικός από αυτόν που προτείνεται από τη μεγαλύτερη πλειοψηφία των απόψεων, οι οποίες ταυτίζουν την τοπική με την ενδογενή ανάπτυξη.

Οι Coffey και Polese (1984, 1985) ταυτίζοντας την τοπική με την ενδογενή ανάπτυξη, προτείνουν τα εξής στάδια στη διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης: α) ανάδυση της τοπικής επιχειρηματικότητας, β) ανάπτυξη και επέκταση των τοπικών επιχειρήσεων και διατήρηση αυτών κάτω από τοπικό έλεγχο και γ) επίτευξη μιας οικονομικής διάρθρωσης με λειτουργίες και επιχειρηματικές υπηρεσίες, που βρίσκονται κάτω από τον τοπικό έλεγχο. Με τα στάδια αυτά δίνεται μία καλά τεκμηριωμένη απάντηση στα επιχειρήματα υπέρ του εξωτερικού ελέγχου.

Σύμφωνα με τον Edward J. Blakely (1994) η τοπική οικονομική ανάπτυξη αντιπροσωπεύει μια σημαντική αλλαγή στα υποκείμενα δράσης και στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη. Πρόκειται στην ουσία για μια διαδικασία με την οποία οι τοπικές αρχές και οι οικονομικές ομάδες διαχειρίζονται τους υπάρχοντες πόρους τους και προβαίνουν σε νέες συνεργασιακές ρυθμίσεις και συμφωνίες με τον ιδιωτικό τομέα ή μεταξύ τους, με σκοπό τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την παρακίνηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε μία σαφώς ορισμένη οικονομική ζώνη. Το κεντρικό χαρακτηριστικό στην τοπικά προσανατολισμένη ή βασισμένη ανάπτυξη είναι η έμφαση στις πολιτικές ενδογενούς ανάπτυξης, οι οποίες χρησιμοποιούν το δυναμικό των τοπικών φυσικών, ανθρώπινων και θεσμικών πόρων (Sygret 1995) και που τελικά αποτέλεσαν τη βάση του προτύπου της τοπικής – ενδογενούς ανάπτυξης που κυριάρχησε μετά την πολύπλευρη κρίση της δεκαετίας του 1970.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70 παρατηρήθηκε μια έντονη αλλαγή, που αφορούσε τις στρατηγικές περιφερειακής πολιτικής. Η στρατηγική της ανάπτυξης «εκ των άνω», που κυριάρχησε στις δεκαετίες του '50 και '60 και που συνέβαλε στην

περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη των ήδη ανεπτυγμένων χωρών δέχθηκε επικρίσεις γιατί συνέβαλε στον περιορισμό των δυνατοτήτων των αναπτυσσομένων χωρών για αυτοδύναμη και ισόρροπη ανάπτυξη. Αυτές οι αδυναμίες της ανάπτυξης «εκ των άνω» οδήγησαν στην αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων και στην δημιουργία της «εκ των έσω» στρατηγικής ανάπτυξης, που υλοποιείται με την ενδογενή ή τοπική ανάπτυξη.

Το πρότυπο της ενδογενούς ή τοπικής ανάπτυξης διαφέρει από τα προηγούμενα αναπτυξιακά μοντέλα. Η διαφορά επικεντρώνεται στην έννοια του χώρου, που απλώς υποστήριζε τις οικονομικές δραστηριότητες τότε ενώ τώρα αναδεικνύεται σε στρατηγικό παράγοντα αναπτυξιακών χαρακτηριστικών και ευκαιριών, όπου αναπτύσσονται ποικιλόμορφες κοινωνικές σχέσεις και χαρακτηριστικά καθαρά τοπικού χαρακτήρα (Weaver C., 1992).

Παρόλο που ο χώρος έχει ουσιαστικό ρόλο στο μοντέλο της τοπικής ανάπτυξης, η έννοια της τοπικής ανάπτυξης δεν φανερώνει απλά την ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης και αυστηρά χωροθετημένης μονάδας, αλλά αναφέρεται κυρίως στην ανάπτυξη που βασίζεται σε τοπικούς παράγοντες. Δηλαδή η τοπική ανάπτυξη συνδέεται με ένα σύνολο οικονομικών, περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και ανθρώπινων πόρων αλλά και διαδικασιών που διαθέτει μια χωρική ενότητα.

Η τοπική ανάπτυξη είναι η διαδικασία με την οποία επιδιώκεται η προώθηση όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων, στις οποίες ένας τόπος παρουσιάζει πλεονεκτήματα. Σε κάθε περίπτωση η λέξη «τόπος» παραπέμπει σε ένα συνεκτικό σύνολο κάποιων μονάδων που έχουν μια κοινή ιδιότητα. Με τον όρο αυτό εννοούμε μια συγκεκριμένη εδαφική ενότητα, ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, το συνεκτικό στοιχείο το οποίο είναι οι «κάτοικοι», οι ανθρώπινοι πόροι της περιοχής.

Ο τόπος εννοείται κατ' αρχήν μια συγκεκριμένη εδαφική ενότητα, σε συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο. Το συνεκτικό στοιχείο είναι οι «κάτοικοι». Υποδηλώνει το «πλέγμα των σχέσεων» των ανθρώπων που κατοικούν σε μια ορισμένη εδαφική ενότητα και ταυτόχρονα το «δέσιμο» των ανθρώπων αυτών με το συγκεκριμένο αυτό χώρο. Αυτό το πλέγμα των ανθρώπινων σχέσεων έχει μια δυναμική, δεν μένει ποτέ στατικό. Τα στοιχεία που προσδίδουν στον τόπο αυτή τη δυναμική διάσταση είναι τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά ενδιαφέροντα των ανθρώπων (Παπακωνσταντίνου Κ., 1998).

Η τοπική ανάπτυξη είναι ο αντικειμενικός σκοπός μιας νέας περιφερειακής πολιτικής που υιοθετεί τη στρατηγική της «εκ των έσω ή από τη βάση» ανάπτυξης και την εφαρμόζει παράλληλα με την εθνική περιφερειακή στρατηγική ενεργοποιώντας τη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού και τις τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες (Παπαδασκαλόπουλος, 1989).

Τελικά αν προσπαθήσουμε να βρούμε την καταλληλότερη ετυμολογία για την ανάπτυξη¹³ θα καταλήγαμε ότι είναι αυτή της σταδιακής δημιουργίας ή της σταδιακής αύξησης ή βελτίωσης. Τοπική είναι αυτή που έχει σχέση με ένα τόπο, που γίνεται, παράγεται ή αναπτύσσεται σε αυτόν που ανήκει ή συνδέεται μ' αυτόν. Ενδογενής είναι αυτή που γεννιέται, δημιουργείται ή προκαλείται από εσωτερικούς παράγοντες. Βιώσιμη είναι η ανάπτυξη που περιλαμβάνει την ποιότητα ζωής, αποδέχεται μη μετρήσιμες ποσοτικά ανθρώπινες αξίες και σέβεται τον άνθρωπο και το περιβάλλον. Ο συνδυασμός των παραπάνω ορίζει την ολοκληρωμένη ανάπτυξη δηλαδή την πρόοδο και ευημερία ενός τόπου, μιας μικρής περιοχής η οποία προέρχεται από την αξιοποίηση των εσωτερικών παραγόντων και πόρων της περιοχής αυτής με τέτοιο

¹³ Βλ. Δεληθέου Δ. Βασ., (1996), Το Νομικό Καθεστώς Προστασίας Ξένων κεφαλαίων και επενδύσεων Αναπτυξιακού χαρακτήρα στην Ελλάδα, Αθήνα

τρόπο ώστε να μπορεί να επιζήσει και να διαρκέσει, να ικανοποιεί όχι μόνο τις ανάγκες του παρόντος αλλά και του μέλλοντος.

Με τον όρο «τοπική ανάπτυξη» εννοείται η επίτευξη ή επιδίωξη μιας ή περισσοτέρων θετικών μεταβολών στα βασικά συστατικά της οικονομικής κυρίως δραστηριότητας των ανθρώπων. Η ανάπτυξη σχετίζεται με το ποσοτικό, ποιοτικό, δομικό ή ιδεολογικό χαρακτήρα των πιο πάνω μεταβολών. Η ανάπτυξη έχει σχέση με την εξέλιξη αλλά κυρίως με την καλύτερη ποιότητα ζωής, που αξίζουν να έχουν όλοι οι άνθρωποι ανεξαιρέτως αν ανήκουν σε μια αναπτυσσόμενη ή όχι χώρα (www.ananeotiki.gr). Η έννοια της τοπικής ανάπτυξης δεν πρέπει να ταυτίζεται με την ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης χωρικής μονάδας αλλά με την ανάπτυξη που βασίζεται σε τοπικούς παράγοντες. Ως τοπικοί παράγοντες δεν θεωρούνται μόνο τα γεωγραφικά και φυσικά χαρακτηριστικά των χωρικών μονάδων (φυσικούς πόρους, τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματα) αλλά και τα κοινωνικοπολιτισμικά χαρακτηριστικά της τοπικής παραγωγής που σχετίζονται με την αναπτυξιακή διαδικασία. Η τοπική ανάπτυξη αποτελεί μια διαδικασία που αναφέρεται σε επίπεδο χαμηλότερο από το κρατικό και συνήθως χαμηλότερο και από το περιφερειακό.

Η ανάπτυξη ως διαδικασία που λαμβάνει χώρα σε ένα συγκεκριμένο τόπο, θεωρείται τοπική. Η έννοια δεν αφορά μόνο την συγκεκριμένη χωρική μονάδα, αλλά αναφέρεται σε κάθε δραστηριότητα και διαδικασία που γίνεται με την πρωτοβουλία ή την υποστήριξη των τοπικών φορέων και γενικότερα του τοπικού πληθυσμού. Η τοπική ανάπτυξη αποτελεί μια μορφή περιφερειακής ανάπτυξης στην οποία οι τοπικοί παράγοντες, η τοπική πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα, οι τοπικοί φορείς, οι τοπικές επιχειρήσεις, αποτελούν τους βασικούς μοχλούς της αναπτυξιακής διαδικασίας. Οι τοπικοί παράγοντες δεν αφορούν μόνο στα γεωγραφικά και φυσικά χαρακτηριστικά του τοπικού πληθυσμού που σχετίζεται με την αναπτυξιακή διαδικασία. Με αυτήν την έννοια η τοπική ανάπτυξη μπορεί να θεωρηθεί ως μια διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και διαρθρωτικών αλλαγών, που συμβάλλει στην βελτίωση του επιπέδου ζωής του τοπικού πληθυσμού. Η έννοια της τοπικής ανάπτυξης περιλαμβάνει όλες τις πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας μιας περιοχής τόσο μέσω των δημοσίων οργανισμών όσο και μέσω των επιχειρήσεων του ιδιωτικού ή του κοινωνικού τομέα. Σκοποί της είναι: α) η ενθάρρυνση επιχειρηματικού πνεύματος, των γνώσεων των ικανοτήτων διαχείρισης και του πολιτιστικού υποβάθρου των τοπικών παραγόντων, β) η ανάδειξη και η εκμετάλλευση των τοπικών πόρων για την δημιουργία απασχόλησης, γ) η προώθηση της ανάπτυξης και της δημιουργίας επιχειρήσεων, και δ) η δημιουργία δικτύων συνεργασίας μεταξύ ατόμων και φορέων για τον συνδυασμό της δράσης και των συντονισμό των ενεργειών τους. Οι διασυνδέσεις και οι συνεργασίες σε τοπικό επίπεδο που περιλαμβάνει η έννοια οδηγούν σε μεγαλύτερη συμμετοχή των τοπικών παραγόντων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων (Ποταμιανός, 1991).

Στο μοντέλο της τοπικής ανάπτυξης μπορούν να αναγνωριστούν τρεις διαστάσεις. Η πρώτη διάσταση είναι η οικονομική και περιλαμβάνει την οργάνωση των τοπικών πόρων από τους τοπικούς επιχειρηματίες σε συστήματα παραγωγής, δηλαδή σε τοπικές επιχειρήσεις και στην παραγωγή προϊόντων, ανταγωνιστικών στις τοπικές, αλλά και στις διαπεριφερειακές αγορές.

Η δεύτερη διάσταση είναι η κοινωνικοπολιτισμική και αφορά το σύνολο των κοινωνικών και πολιτιστικών θεσμών και αξιών που μπορούν να επηρεάσουν την αναπτυξιακή διαδικασία.

Η τρίτη διάσταση είναι η πολιτικοδιοικητική και συνδέεται με τη δημιουργία ενός ευνοϊκού οικονομικού και διοικητικού πλαισίου, που συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη και την προστατεύει από εξωτερικές, αλλά και ενδογενείς δυσμενείς επιδράσεις.

Ιδιαίτερα σημαντικό σημείο είναι ότι δεν υφίσταται ένα μοναδικό μοντέλο τοπικής ανάπτυξης. Υπάρχει πληθώρα τρόπων ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο με αποτέλεσμα να υπάρχουν διάφορες μορφές τοπικής ανάπτυξης σε συνάρτηση με έναν αριθμό μεταβλητών όπως το μέγεθος των τοπικών επιχειρήσεων, της τοπικής οικονομίας, το εργατικό δυναμικό κ.α. Η αλληλεπίδραση των μεταβλητών έχει ως αποτέλεσμα την παραλλαγή του βασικού προτύπου της τοπικής ανάπτυξης κυρίως όσον αφορά τον μετασχηματισμό των τοπικών οικονομικών συστημάτων.

Η διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό αυτονομίας. Είναι συνέπεια της εμφάνισης μιας νέας επιχειρηματικότητας, από τοπικούς επιχειρηματίες, που αναλαμβάνουν την αξιοποίηση τοπικών πόρων και το μετασχηματισμό τους σε προϊόντα και υπηρεσίες με στόχο την κάλυψη των αναγκών της τοπικής αγοράς αλλά και την επέκταση της δραστηριότητας της. Η αυτονομία αυτή έχει το ρόλο καταλύτη που προκαλεί την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής¹⁴.

Οι νέες τάσεις στην τοπική ανάπτυξη εστιάζονται στην αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού κάθε περιοχής, στην αποκέντρωση της λήψης των αποφάσεων, στην ενίσχυση των τοπικών πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στην ενεργοποίηση του κοινωνικού μηχανισμού της «τοπικής συνείδησης», στην ανάπτυξη πολυκεντρικών δικτύων και συνεργασίας και στην αντιμετώπιση οικονομικών προβλημάτων (μόλυνση περιβάλλοντος, ανεργία, παγκοσμιοποίηση, ανάπτυξη νέων τεχνολογιών κλπ.) με στόχο την αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε περιφέρειας, την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και την προώθηση της τοπικής αειφορίας (Τομαράς Π., Λαγός Δ., 2005).

Η διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης δεν είναι βραχυχρόνια, ούτε συντελείται σε μια φάση, υπάρχουν στάδια μέσα από τα οποία περνάει η τοπική οικονομία. Τα στάδια συνδέονται με την εμφάνιση και ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, η οποία αποτελεί βασικό παράγοντα της τοπικής ανάπτυξης. Στο πρώτο στάδιο εμφανίζεται η τοπική επιχειρηματικότητα. Το δεύτερο στάδιο περιλαμβάνει τη δημιουργία δικτύου τοπικών επιχειρήσεων με στόχο την ανάπτυξη της συνεργασίας του τοπικού οικονομικού συστήματος.

Το τρίτο στάδιο εμφανίζει την επέκταση των τοπικών επιχειρήσεων σε υπερπεριφερειακές και διεθνείς αγορές. Και τέλος το τέταρτο στάδιο, όπου υπάρχει κυριαρχία των τοπικών επιχειρήσεων στην τοπική οικονομία αναφέρεται στη δημιουργία ενός οικονομικού πλαισίου με λειτουργίες ελέγχου και παροχής υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.

Η τοπική ανάπτυξη συνδέεται άμεσα με μια βασική αλλαγή στον τρόπο οργάνωσης της παραγωγής που επιτρέπει στις τοπικές κοινωνικές δυνάμεις να διαδραματίζουν ιδιαίτερα σοβαρό ρόλο στην διαδικασία της ανάπτυξης και ευνοεί την εμφάνιση αυτόνομων αναπτυξιακών διαδικασιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας σε συνάρτηση με την επενδυτική δραστηριότητα των τοπικών επιχειρηματιών οι οποίοι αναλαμβάνουν τον οικονομικό κίνδυνο, έχουν τη δυνατότητα να ενεργοποιούν τους τοπικούς πόρους, να προσφέρουν θέσεις στην τοπική αγορά εργασίας και να προσαρμόζονται εύκολα σε οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές. Η νοοτροπία του ντόπιου πληθυσμού είναι ιδιαίτερα κρίσιμο σημείο στη

¹⁴ Βλ. Blair John P.,(1995), *Local economic development: analysis and practice*, Sage publications, London

διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα γενικής αποδοχής των νέων αναπτυξιακών προτάσεων (Barquero, 1991).

Κύρια επιδίωξη των πολιτικών της τοπικής ανάπτυξης είναι η ικανοποίηση των αναγκών και η επίτευξη ενός ικανοποιητικού επιπέδου ζωής για τον τοπικό πληθυσμό, μέσω μιας αυτοτροφοδοτούμενης αναπτυξιακής διαδικασίας, με τη χρήση και την πλήρη αξιοποίηση των τοπικών πόρων και των τοπικών πλεονεκτημάτων.

Σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α. (Barquero, 1991) οι πολιτικές της τοπικής ανάπτυξης στοχεύουν:

- Στην επίλυση προβλημάτων χρηματοδότησης και παροχής υπηρεσιών προς τις τοπικές επιχειρήσεις.
- Στην ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας με την ανάδειξη νέων επιχειρηματιών.
- Στη δημιουργία εξειδικευμένου εργατικού με την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση του τοπικού πληθυσμού.
- Στη δημιουργία και βελτίωση των υποδομών
- Στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας
- Στη γενικότερη ενίσχυση του συστήματος των τοπικών βιομηχανιών.

Μπορούμε να διακρίνουμε ομάδες πολιτικών τοπικής ανάπτυξης. Η πρώτη ομάδα στοχεύει στη διάχυση της σύγχρονης τεχνολογίας και την υιοθέτηση καινοτομιών από το τοπικό παραγωγικό σύστημα, στη τεχνολογική υποστήριξη των τοπικών επιχειρήσεων. Η δεύτερη ομάδα στοχεύει στην υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικής κοινότητας με τη δημιουργία νομοθετικού πλαισίου ευνοϊκού προς τις τοπικές επιχειρήσεις και τη θέσπιση νέων πηγών χρηματοδότησης και την καθιέρωση επενδυτικών κινήτρων. Και η τρίτη ομάδα έχει ως στόχο την ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού, την ενδυνάμωση της τοπικής συνείδησης και τη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στην αναπτυξιακή διαδικασία¹⁵.

Πολλές τοπικές κοινότητες ψάχνουν για αξιόπιστες λύσεις και πρακτικές διαδικασίες οι οποίες θα μπορέσουν ικανοποιητικά να παρέχουν επιτυχημένα εργαλεία τέτοια ώστε να υπερνικήσουν την οικονομική παρακμή και την υπανάπτυξη. Η τοπική κοινωνία, την οποία αντιπροσωπεύει η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμοι) πρέπει να θέσει καθαρές κατευθυντήριες γραμμές για τον τύπο των τοπικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών που μπορούν να αναλάβουν.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση πρέπει να εξασφαλίζει: την βιωσιμότητα, τη δυνατότητα παροχής ικανοποιητικών υπηρεσιών και αναπτυξιακών παρεμβάσεων, την ανταγωνιστικότητα τους, την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού, την προστασία του αστικού αγροτικού και φυσικού περιβάλλοντος, την ισόρροπη ανάπτυξη και τελικά την συγκράτηση του πληθυσμού στον τόπο (Keane, 1990).

Η τοπική κοινωνία είναι μια διακριτή, λειτουργική οντότητα με κύριο χαρακτηριστικό τους ανθρώπινους πόρους της (κατοίκους), με άλλα λόγια το ενδογενές δυναμικό της. Η ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των κατοίκων-ενδογενούς δυναμικού θα προάγει την τοπική ανάπτυξη, την διαδικασία ανάπτυξης και διαρθρωτικής αλλαγής, που επιδρά πάνω σε μια χωρικά καθορισμένη κοινότητα και αποβλέπει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της (Παπακωνσταντίνου, 1998).

Στη διαδικασία αυτή της ανάπτυξης πρωτεύοντα ρόλο διαδραματίζουν οι κάτοικοι, η

¹⁵ Βλ. Konsolas N., Sidiropoulos E. and Papadaskalopoulos A. (1990), *Regional Analysis and Local Planning in Local Development*, Athens, Regional Development Institute

ενεργός συμμετοχή τους στα δρώμενα με την καθοδήγηση των φορέων της περιοχής. Μιλάμε λοιπόν για συλλογική πρωτοβουλία Αναπτυξιακών φορέων – Δημοτικών Συμβουλίων – Συνεταιρισμών – Ενδογενούς Δυναμικού σε μια σχεδιαζόμενη ολοκληρωμένη προσπάθεια, η οποία έχει στόχο πραγματοποιήσιμο.

Στόχος είναι η επίτευξη μιας «αυτοδύναμης» και ανατροφοδοτούμενης αναπτυξιακής διαδικασίας «εκ των έσω» χωρίς εξαρτήσεις από ξένα κέντρα αποφάσεων, χωρίς επενδύσεις «από έξω», έτσι ώστε οι κάτοικοι να μπορούν να αξιοποιούν μόνοι τους, τους πόρους του χώρου τους(Παπακωνσταντίνου,1998).

1.5 . Αναπτυξιακός προγραμματισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η εποχή που ζούμε συνδέεται με την ανάδυση μιας παγκόσμιας ενιαίας αγοράς προϊόντων, παραγωγικών και καταναλωτικών προτύπων. Η ύπαρξη ενός μοντέλου ανάπτυξης που θα βοηθήσει τη χώρα μας να προσαρμοστεί στα καινούρια δεδομένα της παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας καθίσταται πιο επιτακτική από ποτέ. Απαραίτητο εργαλείο στη χάραξη ενός τέτοιου μοντέλου που θα οδηγήσει στην πραγματική οικονομική και κοινωνική σύγκλιση με τους ευρωπαίους εταίρους μας είναι ο αναπτυξιακός προγραμματισμός και η ύπαρξη κατάλληλου θεσμικού πλαισίου.

Με τον όρο αναπτυξιακός προγραμματισμός¹⁶ προσδιορίζεται το σύνολο των τεχνικών και πολιτικών διαδικασιών οι οποίοι αφορούν:

- Τον σχεδιασμό της περιφερειακής ανάπτυξης σε επίπεδο στρατηγικής και στόχων
- Τον προγραμματισμό της περιφερειακής ανάπτυξης σε επίπεδο έργων και δράσεων
- Την διοίκηση, διαχείριση και υλοποίηση των έργων και δράσεων
- Την παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων και των έργων και δράσεων που περιλαμβάνονται στον προγραμματισμό και την αξιολόγηση τους σε σχέση με την στρατηγική και τους στόχους που έχουν τεθεί.

Ο Ν.1622/86 « Τοπική Αυτοδιοίκηση, Περιφερειακή ανάπτυξη και Δημοκρατικός προγραμματισμός» καθορίζει την περιφέρεια ως αποκεντρωμένη διοικητική μονάδα και προσδιορίζει τη διαδικασία, το περιεχόμενο και τα όργανα του δημοκρατικού προγραμματισμού σε εθνικό, περιφερειακό, νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο. Ακολουθεί ο Ν. 2218/94, ο οποίος ενδυναμώνει τα όργανα του περιφερειακού αναπτυξιακού προγραμματισμού με τη θεσμοθέτηση του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης και τη μετατροπή των Νομαρχιακών Συμβουλίων του Ν.1235/82 σε όργανα Δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, που εκλέγονται με άμεση και καθολική ψηφοφορία από το λαό.

Με το Ν. 2503/97 ενισχύεται η περιφερειακή κρατική διοίκηση με την αποσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων και λειτουργιών της κεντρικής διοίκησης. Μεταξύ άλλων συγκροτεί την περιφέρεια ως ενιαία αποκεντρωμένη διοικητική μονάδα, καθορίζει τις διαδικασίες μεταφοράς αρμοδιοτήτων, πόρων και μέσων στις Περιφέρειες, Νομαρχίες και Δήμους, καθιερώνει και θεσμοθετεί το Συμβούλιο των Περιφερειών. Η αναβάθμιση των οργάνων του τοπικού αναπτυξιακού σχεδιασμού συντελείται με το Ν. 2539/97 , ο οποίος επιλύει με ριζικό τρόπο το πρόβλημα του κατακερματισμού των δήμων και των κοινοτήτων, εφαρμόζοντας τις σχεδιασμένες συνενώσεις(από 5.775 πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. σε 1.031) και δημιουργώντας τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την εκπόνηση και υλοποίηση των Τοπικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων. Εξασφα-

¹⁶ Βλ. Αθανασόπουλος Γε.Κ., Θεσμικό πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τόμος Α', Νέα Έκδοση, Αθήνα, 2007

λίζει σε ικανοποιητικό βαθμό τη χρηματοδότηση των επενδυτικών σχεδίων και ορισμένων λειτουργικών δαπανών των νέων δήμων με τη θεσμοθέτηση του Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΠΤΑ), και επιβάλλει επίσης το συντονισμό των εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων για όλες τις επενδύσεις τοπικής ανάπτυξης (Γ. Καλλιαντάσης, 2008).

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ΘΗΣΕΑΣ» θεσπίστηκε με το Ν.3274/2004 με σημαντικές καινοτομίες όσον αφορά τη χρηματοδότηση, τις επιλέξιμες ενέργειες και τις διαδικασίες υλοποίησης. Αντικείμενο του προγράμματος είναι η υποστήριξη των δήμων και των κοινοτήτων για να υλοποιήσουν επενδύσεις τοπικής ανάπτυξης και να βελτιώσουν την ποιότητα των υφιστάμενων υποδομών και υπηρεσιών με κριτήριο την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη.

Από την μελέτη όλων των κειμένων των Προγραμμάτων Ανάπτυξης προκύπτει ότι το Κράτος δεν έχει επιδείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον μακροχρόνιο και συνεπή προγραμματισμό της ανάπτυξης περιλαμβανομένης της περιφερειακής της διάστασης παρά τη σχετική επιταγή του άρθρου 106 του Συντάγματος που αναφέρει: «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στην Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας».

1.6. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην τοπική ανάπτυξη

Οι σύγχρονες αντιλήψεις για την αποστολή της διοίκησης, δεν επηρέασαν μόνο τη γενική μορφή των διοικητικών συστημάτων σε κεντρικό επίπεδο αλλά άσκησαν και έντονες επιδράσεις στις μονάδες τοπικού επιπέδου, καθόσον συνέβαλαν αποφασιστικά στη μεταβολή¹⁷ του ρόλου τους με συνέπεια οι μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης να καταστούν φορείς οικονομικής και κοινωνικής αλλαγής. Ο ρόλος των μονάδων Τ.Α. ως βασικών αναπτυξιακών φορέων είναι σοβαρότατος σε ότι αφορά την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης (Φαναριώτης Π., 1999).

Δύο τάσεις παρατηρούνται στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον: αφ' ενός η θεώρηση των περιφερειών ως γεωπολιτικών μονάδων, γεγονός που αντικατοπτρίζει την αμφισβήτηση του «κράτους – έθνους» και τη μείωση της δύναμης της κεντρικής διοίκησης και αφετέρου η ενίσχυση της αποκέντρωσης και των θεμάτων που αποτελούν τοπική υπόθεση. Σε αυτό το περιβάλλον η Τοπική Αυτοδιοίκηση καλείται να διαδραματίσει το ρόλο της ως μοχλός ανάπτυξης.

Έτσι επιδιώκεται η ισόρροπη ανάπτυξη όλων των χωρικών μονάδων της ευρύτερης περιφέρειας με τη διατήρηση του υπάρχοντος οικιστικού δικτύου χωρίς τη συγκέντρωση του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων σε ένα ορισμένο αστικό κέντρο. Η διαδικασία της ανάπτυξης αυτής ονομάζεται ολοκληρωμένη και οι σκοποί της είναι:

- η προώθηση των στόχων της περιφερειακής πολιτικής που δεν προωθούνται επαρκώς από τον κεντρικό προγραμματισμό
- η εξάλειψη των δυαδικών φαινομένων και των επιπτώσεων των περιόδων κρίσης,
- η ενεργοποίηση του πληθυσμού στην αναπτυξιακή προσπάθεια και
- η ενδογενής ανάπτυξη.

Στην ενδογενή ανάπτυξη η τοπική κοινότητα αποφασίζει να ενεργοποιήσει την διαθέσιμη δυναμικότητα που διαθέτει, το αποτέλεσμα της οποίας είναι ο καθορισμός

¹⁷ Βλ. Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης www.thiseas.ypes.gr

μιας στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης, μιας διαδικασίας μετασχηματισμού της κοινωνίας η οποία ξεκινάει «εκ των έσω», δίχως παρεμβάσεις και εξαρτήσεις, δίχως ξένους επενδυτές. Μιλάμε για μια πολύ συνειδητή τοπική επιλογή (Barquero, 1991).

Η στρατηγική της ανάπτυξης αυτή επιτρέπει στις τοπικές κοινωνίες να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τους πόρους τους. Οι τοπικές επιχειρήσεις, οι τοπικοί συνεταιρισμοί, οι τοπικοί σύνδεσμοι αποτελούν αυθεντική αξία στην διαδικασία της τοπικής ενδογενούς ανάπτυξης προετοιμάζουν το έδαφος για μια μακροχρόνια βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία στηρίζεται στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, στην ενεργοποίηση του ανθρώπινου και κοινωνικού δυναμικού και στην ανάδειξη των ιδιαίτερων κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών χαρακτηριστικών που διαθέτει ένας τόπος.

Μεγάλη αξία έχει να μην μεταβληθεί η ταυτότητα της περιοχής, να μην υπάρξει αλλαγή νοοτροπίας του ντόπιου πληθυσμού, να ενισχυθεί η δημιουργικότητα και να υπάρχει γνώση των ικανοτήτων και δυνατοτήτων της περιοχής και όλα αυτά κάτω από την πρίσμα της βιωσιμότητας της περιοχής (Παπακωνσταντίνου, 2002).

Η στρατηγική της τοπικής ανάπτυξης είναι ιδιαίτερος σύνθετο ζήτημα. Κατά τους ειδικούς κάθε περίπτωση ανάπτυξης συγκεκριμένου τόπου απαιτεί ιδιαίτερη αντιμετώπιση και ιδιαίτερη αποτίμηση των εγχώριων αγορών εργασίας, των δομών του εγχώριου παραγωγικού συστήματος, των εγχώριων πολιτιστικών στοιχείων, ηθών και εθίμων κ.α.

Έτσι έχουν διατυπωθεί πολλές και διαφορετικές μεταξύ τους στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, όπως η στρατηγική της ολοκληρωμένης περιφερειακής ανάπτυξης, των επιλεγμένων χωρικών ενοτήτων, των αγροτικών αναπτυξιακών κέντρων, της αγροτικής και αστικής ανάπτυξης. Πάντως ανεξαρτήτως της στρατηγικής, η οποία θα επιλεγεί κατά περίπτωση για την «παραγωγή» τοπικής ανάπτυξης, πρέπει πάντοτε να λαμβάνεται υπόψη η σημασία που ενέχει για την τοπική ανάπτυξη ο προοδευτικός μετασχηματισμός του παραγωγικού συστήματος της οποιασδήποτε εγχώριας – τοπικής οικονομίας (Δεληθέου Β., 2008).

Η τοπική ανάπτυξη εξαρτάται και από το πώς οι τοπικές διοικήσεις ή οργανισμοί ενεργοποιούν και διατηρούν την επιχειρηματική δραστηριότητα και απασχόληση. Ο βασικός στόχος της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης είναι να δημιουργήσει τοπικές ευκαιρίες απασχόλησης σε τομείς που συντελούν στη βελτίωση της τοπικής κοινότητας χρησιμοποιώντας το υπάρχον ανθρώπινο, φυσικό και θεσμικό κεφάλαιο. Αυτό σημαίνει ότι οι τοπικοί παράγοντες, όπως οργανισμοί, φορείς, τοπικές επιχειρήσεις, τοπική πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα, συνιστούν τους βασικούς μοχλούς της αναπτυξιακής διαδικασίας. Έτσι, αξιοποιούνται τοπικά η παραγωγική δομή, οι παραδόσεις και η πολιτιστική κληρονομιά, πάνω στα οποία μπορεί να στηριχτεί η οικονομική μεγέθυνση και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Την επιχειρηματική δραστηριότητα των Ο.Τ.Α. προωθούν κατά καιρούς οι νομοθέτες και ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, οι οποίοι προβλέπουν πως «οι τοπικοί οργανισμοί μπορούν να αναπτύξουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που προάγει τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και πνευματικά συμφέροντα των κατοίκων τους (άρθρο 41 Ν. 2218/1994)». Η διάταξη αυτή συμβαδίζει με το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στην τοπική ανάπτυξη. Οι σκοποί γενικότερου συμφέροντος της επιχειρηματικής δραστηριότητας των Ο.Τ.Α. μπορούν να συνδέονται με την παροχή υπηρεσιών στο κοινό, με την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων και γενικά την οικονομική ανάπτυξη. Η επιχειρηματική δραστηριότητα των τοπικών οργανισμών βρίσκει την απαιτούμενη νομοθετική κάλυψη στο μέτρο που αυτή συμπίπτει με την άσκηση των τοπικών υποθέσεων και συμφερόντων.

Επομένως ως κριτήριο του σκοπού της επιχειρηματικής δραστηριότητας ενός Ο.Τ.Α. μπορεί να υιοθετηθεί η σύνδεση του με ένα τοπικό συμφέρον, δηλαδή το τοπικό συμφέρον εξυπηρετείται με την εκτέλεση έργων και υπηρεσιών ή την παραγωγή αγαθών που έχουν σκοπό την εξυπηρέτηση του δημότη και πολίτη. Το αποτέλεσμα της επιχειρηματικής δραστηριότητας των Ο.Τ.Α. κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι η προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας προς την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Ένα από τα σοβαρά θέματα της ποσότητας και ποιότητας της τοπικής ανάπτυξης είναι και το μέγεθος της μονάδας Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Γιατί κάποιος εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στο κοινωνικό στοιχείο ως πυρήνα οργάνωσης μιας κοινωνίας και άλλοι εστιάζουν το ενδιαφέρον στο αναπτυξιακό στοιχείο το οποίο αποτελεί ευρύτερες περιφέρειες των τοπικής αυτοδιοίκησης και μεγαλύτερο πληθυσμιακό υπόβαθρο. Με τα δεδομένα αυτά προκύπτει τα ζητήματα: α) αν θα πρέπει οι μονάδες αυτές στο μέλλον να εξασφαλίζουν προϋποθέσεις για ευρύτερη συμμετοχή του πληθυσμού στη λήψη αποφάσεων τοπικού επιπέδου ή β) αν θα πρέπει να αποτελούν βασικά κέντρα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης ευρύτερων περιοχών. Όπως και να έχει το μέγεθος των Ο.Τ.Α. αποτελεί τεχνικό και πολιτικό πρόβλημα αφού η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί τον κατεξοχήν κατάλληλο χώρο για τη συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων και ταυτόχρονα τον ιδανικό χώρο άσκησης των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες (Φαναριώτης Π., 1999).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση επιδεικνύει μια ισχυρή τάση για διεύρυνση της αυτονομίας της σε τοπικό επίπεδο μέσα από την προσπάθεια της για διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της επί θεμάτων τοπικής σημασίας. Οι αρμοδιότητες αυτές συνιστούν επίλυση τοπικών υποθέσεων, με την έννοια ότι πρέπει να εξυπηρετούν τα συμφέροντα ευρύτερων κοινωνικών ομάδων του τόπου τους, με δικά τους μέσα και πόρους. Η επίλυση τέτοιων υποθέσεων και η τοπική αυτονομία δεν σημαίνει ότι η λειτουργία των Ο.Τ.Α. δεν έχει ανάγκη συνεπικούρησης και συνεργασιών. Η συνεργασία μπορεί να είναι «προς τα άνω» που σημαίνει στενή συνεργασία με κεντρικούς και περιφερειακούς φορείς στη διαδικασία προώθησης της τοπικής ανάπτυξης, «οριζόντια συνεργασία» μεταξύ των λοιπών μονάδων τοπικής αυτοδιοίκησης ίδιου επιπέδου και συνεργασία «προς τα κάτω» δηλαδή μεταξύ των λοιπών οργανισμών επί τοπικού επιπέδου.

Οι τομείς δράσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης διακρίνονται στον τομέα οικονομικής ανάπτυξης, τον τομέα κοινωνικής ανάπτυξης και στο τομέα προστασίας του περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής των κατοίκων. Οι τρεις πυλώνες της βιωσιμότητας Οικονομία – Κοινωνία – Περιβάλλον σύμφωνα με την έκθεση Brundtland, η οποία εισήγαγε και τον όρο της βιώσιμης ανάπτυξης ταυτίζονται με τους τομείς δράσης της τοπικής αυτοδιοίκησης. Βιώσιμη ανάπτυξη ονομάζεται αυτή η ανάπτυξη η οποία ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των σημερινών γενεών, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο της απαιτήσεις των γενεών που θα ακολουθήσουν. Ο όρος βιωσιμότητα σχετίζεται άμεσα με την ζωή και κυρίως με την επιβίωση των ατόμων μέσα στη κοινωνία αλλά κυρίως μέσα στο περιβάλλον. Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μετάβαση προς μια κοινωνία πιο ανθρώπινη και με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Η πολυπλοκότητα της βιωσιμότητας επιδρά στην λειτουργία τεσσάρων διαφορετικών συστημάτων: του οικοσυστήματος, του οικονομικού, τεχνολογικού και κοινωνικού. Για να είναι δυνατή η μελλοντική βιωσιμότητα είναι απαραίτητο να εξεταστεί η αλληλεπίδραση των παραπάνω συστημάτων αλλά και να προστεθεί ένας ακόμα παράγοντας που μπορεί να προωθήσει τη βιωσιμότητα ενός τόπου: ο πολιτισμός. Ο σεβασμός στην αξία του ανθρώπου, που ταυτίζεται με το σεβασμό στην ιδιαιτερότητα των πολιτισμών, προϋποθέτει τη βιώσιμη πολιτιστική επικοινωνία και το σεβασμό και διατήρηση των ιδιαίτερων

εθνικών πολιτισμών. Οι αξίες της βιώσιμης ανάπτυξης ενισχύουν τους εθνικούς πολιτισμούς δεν τους καταργούν.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση συμβάλλει στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας με τις αναπτυξιακές της πρωτοβουλίες οι οποίες αφορούν καταρχήν την επενδυτική δραστηριότητα που αναπτύσσεται. Η πολιτεία αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα αυτού του ρόλου των Ο.Τ.Α., με τον αναπτυξιακό νόμο που θέσπισε παρέχει ποικίλα κίνητρα προκειμένου να πραγματοποιούν επενδύσεις σε διάφορους τομείς και σε δράσεις που η ιδιωτική πρωτοβουλία διστάζει. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται εξωτερικές οικονομίες που μετασχηματίζουν την αγορά.

Με την επιχειρηματική της δραστηριότητα, η Τοπική Αυτοδιοίκηση αξιοποιεί τους τοπικούς πόρους, προσφέρει υπηρεσίες που ο ιδιωτικός τομέας αρνείται και δημιουργεί θέσεις απασχόλησης συμβάλλοντας κατ' αυτό τον τρόπο στην μείωση της ανεργίας.

Σημαντική θεωρείται και η προσπάθεια της τοπικής αυτοδιοίκησης να αναπτύξει μεγάλο αριθμό υποστηρικτικών και συμβουλευτικών δομών, προκειμένου να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικής δράσης και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, ενώ ίσης σπουδαιότητας είναι και οι δράσεις της που συμβάλλουν στην ανύψωση του κοινωνικού, πολιτισμικού και μορφωτικού επιπέδου των δημοτών του (Δεληθέου Β., 2008).

Σύμφωνα με το Barquero (1991), για την αύξηση του ενδιαφέροντος για την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης είναι απαραίτητη η βελτίωση των υποδομών στις επικοινωνίες και τις υπηρεσίες. Δεν γίνεται οι τοπικές επιχειρήσεις να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να σταθεροποιηθούν οι διαδικασίες της τοπικής ανάπτυξης αν δεν διαθέτουν τα αναγκαία μέσα επικοινωνίας ώστε να μπορούν να συμμετέχουν στις διεθνείς και εθνικές αγορές.

Πολλές από τις επιχειρήσεις λειτουργούν κάτω από συνθήκες έλλειψης παροχής υπηρεσιών με αποτέλεσμα να εξασθενίζουν τα παραγωγικά συστήματα. Οι δημόσιες αρχές μπορούν να παίξουν στρατηγικό ρόλο, προωθώντας την παροχή υπηρεσιών για την τοπική ανάπτυξη ανταποκρινόμενες γρήγορα και αποτελεσματικά στις ανάγκες τους.

Πρωτοβουλίες και πολιτικές για την τοπική ανάπτυξη αναλαμβάνονται από πλήθος φορέων, τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα. Οι τοπικές αρχές έχουν το πιο σημαντικό ρόλο, όσον αφορά το σχεδιασμό, τη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή πολιτικών για την τοπική ανάπτυξη. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση διαθέτει το πλεονέκτημα της άμεσης επαφής με τον τοπικό πληθυσμό και συνεπώς, έχοντας άμεση γνώση των τοπικών αναγκών, είναι η πλέον κατάλληλη για την προώθηση της εφαρμογής, αλλά και για το συντονισμό των πολιτικών τοπικής ανάπτυξης.

Στα πλαίσια της δράσης της τοπικής αυτοδιοίκησης εντάσσονται ο σχεδιασμός προγραμμάτων με στόχο την ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας και η ολοκλήρωση τους στα πλαίσια των περιφερειακών και εθνικών προγραμμάτων ανάπτυξης, μέσω της εφαρμογής τους από τους κατάλληλους φορείς και υπηρεσίες, η στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, η οργάνωση της τοπικής αγοράς, η υποστήριξη του εμπορίου και των εξαγωγών των τοπικών προϊόντων και η δημιουργία εσωτερικών ροών, μεταξύ τοπικών επιχειρηματικών, εκπαιδευτικών, επιστημονικών, χρηματοδοτικών φορέων και των υπολοίπων δημοσίων αρχών (Quevil, 1986).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να λάβει υπόψη κατά την εφαρμογή των πολιτικών τοπικής ανάπτυξης, ότι το αποτέλεσμα των πολιτικών αυτών καθορίζεται από το σύνολο των μακροοικονομικών και τομεακών πολιτικών της Κεντρικής Διοίκησης. Οι συνολικές πολιτικές σε σημαντικούς τομείς, όπως είναι η βιομηχανία, η εκπαίδευ-

ση, η τεχνολογία, η απασχόληση, τα δημόσια έργα, παρότι έχουν σχεδιαστεί για το σύνολο της εθνικής οικονομίας ή για μια περιφέρεια, επηρεάζουν τις τοπικές οικονομίες και κατά συνέπεια τη διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης.

Ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) διευρύνεται στη σημερινή συγκυρία, δεδομένων και των εξελίξεων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο:

□□ Το εθνικό κράτος αναπροσανατολίζεται προωθώντας ρόλο «κράτους - στρατηγείου» και επομένως προγραμματίζει την ανάπτυξη των επιτελικών λειτουργιών του και την αποκέντρωση της εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών, με βάση και την αρχή της επικουρικότητας.

□□ Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διευρύνεται γενικότερα ο ρόλος των περιφερειών και ειδικότερα ο ρόλος των περιφερειακών και τοπικών αρχών στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.

□□ Σε διεθνές επίπεδο, οι πολίτες απέναντι στα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης αναζητούν απαντήσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για τα ζητήματα της απασχόλησης, της κοινωνικής φροντίδας και της πολιτιστικής ταυτότητας.

Επομένως, ο ρόλος των Ο.Τ.Α. μπορεί να είναι σημαντικός, ιδιαίτερα στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων, στην προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.

2. ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ Ο.Τ.Α.

2.1. Γενικά περί πηγών

Η ανάγκη επιβίωσης σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, στο οποίο τα εθνικά σύνορα ατονούν, η κεντρική διοίκηση συρρικνώνεται προς όφελος της αποκέντρωσης και η βασική επιδίωξη αποτελεί η οικονομική και κοινωνική σύγκλιση, επιτάσσει από τους Ο.Τ.Α. να γίνουν ανταγωνιστικοί και να μετασχηματιστούν σε ισχυρά όργανα προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης. Ο ρόλος τους, πλέον, είναι πολυσύνθετος και δεν περιορίζεται στην απλή αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων, αλλά επεκτείνεται στην παροχή περισσότερων και ποιοτικότερων υπηρεσιών, αίτημα των πολιτών στον οποίο οδήγησε η άνοδος του μορφωτικού επιπέδου, και στην ανάληψη δράσεων που προωθούν την ανάπτυξη του τόπου. Η ενίσχυση των τοπικών κοινωνιών και εξουσιών και η θωράκιση τους με θεσμούς που προωθούν τη δημοκρατική συμμετοχή του πολίτη, έχει καταστεί πλέον με τα σημερινά δεδομένα αναγκαία. Για να μπορέσει η αυτοδιοίκηση να επιτελέσει με επιτυχία το έργο της έχει ανάγκη από πόρους. Σήμερα, οι αναπτυξιακές δραστηριότητες των Ο.Τ.Α. αντλούν τους πόρους τους από τρεις κυρίως πηγές:

- Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και τους θεσμοθετημένους υπέρ αυτών
- Πόρους
- Τους πόρους της Ε.Ε.
- Το δανεισμό από πηγές του εσωτερικού και εξωτερικού.

Τα δημοσιονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει το κράτος έχουν ως αποτέλεσμα τις καθυστερήσεις στις αποδόσεις των πόρων που προορίζονται για την Τοπική Αυτοδιοίκηση με αποτέλεσμα να μην μπορεί η τελευταία να επιτελέσει απρόσκοπτα το αναπτυξιακό της έργο. Επιπρόσθετα δεν θα μπορούσαμε να τους χαρακτηρίσουμε ως επαρκείς. Η αναζήτηση και χρήση νέων χρηματοδοτικών εργαλείων όπως τα *Jessica* και *Jeremie*, οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) και η άντληση κεφαλαίων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, θα έδινε μια νέα δυναμική στους Ο.Τ.Α..

Επίσης ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας στο άρθρο 9 (Ν. 1850/89) προβλέπει: «Οι Ο.Τ.Α. έχουν δικαίωμα, στο πλαίσιο της εθνικής οικονομικής πολιτικής, σε επαρκείς ίδιους πόρους, τους οποίους μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Οι πόροι των Ο.Τ.Α. πρέπει να είναι ανάλογοι με τις αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα ή το νόμο και τουλάχιστον ένα μέρος των οικονομικών τους πόρων πρέπει να προέρχεται από τοπικούς φόρους και τέλη, το ύψος των οποίων έχουν το δικαίωμα να ορίζουν μέσα στα όρια του νόμου». Προβλέπεται ακόμα η εναρμόνιση των πόρων με την πραγματική εξέλιξη του κόστους άσκησης των αρμοδιοτήτων, καθώς και η προστασία των ασθενέστερων οικονομικά Ο.Τ.Α.

Τέλος, κατοχυρώνεται το δικαίωμα των Ο.Τ.Α. να εκφράζουν τη γνώμη τους «με κατάλληλο τρόπο, όσον αφορά τους τρόπους παροχής σε αυτούς των κατανεμόμενων πόρων, οι οποίοι, στο μέτρο του δυνατού, δεν πρέπει να προορίζονται για τη χρηματοδότηση ειδικών σχεδίων, αλλά να σέβονται τη θεμελιώδη ελευθερία της πολιτικής των Ο.Τ.Α. στα δικά τους πεδία αρμοδιότητας».

Για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α. αλλά και για την ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση των αντίστοιχων υπηρεσιών ο νόμος προβλέπει τη ταυτόχρονη μεταφορά των αναγκαίων πόρων. Οι πόροι (έσοδα) καθορίστηκαν με το κεφάλαιο τέταρτο του Ν. 1828/1989 «Οικονομικοί πόροι της Αυτοδιοίκησης» και διακρίνονται σε:

Τακτικά, τα οποία προέρχονται από:

- Θεσμοθετημένους υπέρ αυτών πόρους
- Τα εισοδήματα κινητής και ακίνητης περιουσίας
- Ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα
- Φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές
- Τοπικά δυνητικά τέλη και εισφορές

Έκτακτα, τα οποία προέρχονται από:

- Δάνεια, δωρεές, κληροδοτήματα και κληρονομίες
- Εκποίηση περιουσιακών στοιχείων
- Έκτακτες επιχορηγήσεις – προσωπική εργασία
- Προσαυξήσεις – πρόστιμα- παράβολα
- Κάθε άλλη πηγή

Τα έσοδα αυτά συμβάλλουν σημαντικά στην οικονομική αυτοδυναμία των Ο.Τ.Α., επειδή το ύψος τους εξαρτάται από την αποφασιστικότητα των αιρετών οργάνων να τα επιβάλουν και από την ικανότητα των οικονομικών υπηρεσιών να τα βεβαιώσουν και να τα εισπράξουν.

Σε όσους Δήμους τα έσοδα αυτά υπερβαίνουν το 50% των συνολικών τους εσόδων, παρατηρείται υψηλό ποσοστό αυτοχρηματοδότησης κυρίως των λειτουργικών δαπανών, αλλά και υπολογίσιμου τμήματος των επενδύσεων τους.

Δημοτικός Φόρος είναι η υποχρεωτική χρηματική εισφορά των φυσικών και νομικών προσώπων προς την Τ.Α., χωρίς άμεση και ειδική αντιπαροχή της τελευταίας προς αυτά.

Στοιχεία του φόρου είναι η χρηματική καταβολή, ο υποχρεωτικός της χαρακτήρας και η μη παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας από την Τ.Α.

Τέλος είναι η υποχρεωτική χρηματική εισφορά προς την Τ.Α. έναντι ειδικού ανταλλάγματος το οποίο αντιστοιχεί σε συγκεκριμένη παροχή αγαθού ή υπηρεσίας. Το στοιχείο που διαφοροποιεί το φόρο από το τέλος είναι η σχέση ανταλλάγματος και

εισφοράς που πρέπει να είναι ανάλογη του οφέλους που απολαμβάνει ο φορολογούμενος (ανταποδοτικός χαρακτήρας).

Δικαίωμα είναι η υποχρεωτική χρηματική εισφορά έναντι ειδικού ανταλλάγματος το οποίο αντιστοιχεί σε παροχή αγαθού ή υπηρεσίας, ανεξάρτητα από τη χρήση τους. Διαφοροποιείται από το τέλος επειδή δεν είναι ανταποδοτικό και στη μη απαραίτητη χρήση του αγαθού ή υπηρεσίας.

Εισφορά είναι η υποχρεωτική χρηματική εισφορά έναντι ειδικού ανταλλάγματος μεγαλύτερης αξίας το οποίο αντιστοιχεί σε συγκεκριμένη παροχή αγαθού ή υπηρεσίας(π.χ. πολεοδομικές εφαρμογές). Διαφοροποιείται από το τέλος στο ύψος της, που είναι μικρότερο του οφέλους που απολαμβάνει ο φορολογούμενος (Τσάτσος, 1999).

2.2. Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ)

Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι, που αντικατέστησαν την τακτική οικονομική ενίσχυση των Ο.Τ.Α. από τον κρατικό προϋπολογισμό, αποτελούν μια από τις πηγές τακτικών εσόδων των δυο βαθμίδων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η ονομασία τους παραπέμπει στο γεγονός ότι ναι μεν καταβάλλονται και εισπράττονται από την κεντρική διοίκηση, το ύψος τους, όμως, προσδιορίζεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, ανεξάρτητων, δηλαδή, από τη βούληση και τις επιθυμίες της κεντρικής διοίκησης που υπαγορεύονται από τις εκάστοτε πολιτικές συγκυρίες και προορίζονται για κάλυψη λειτουργικών δαπανών των Ο.Τ.Α..

Οι ΚΑΠ θεσμοθετήθηκαν με το άρθρο 25 του Ν. 1828/ 1989 και αποτελούνται από:

- Το 19,5% του Φόρου Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων(ΦΕΦΝΠ)
- Το 50% των τελών κυκλοφορίας των αυτοκινήτων
- Το 3% του φόρου μεταβίβασης ακινήτων και πλοίων
- το 20% των συνολικών ετησίων καθαρών εισπράξεων από το φόρο στους τόκους των τραπεζικών καταθέσεων
- ειδικές επιχορηγήσεις του Υπουργείου Υγείας για κάλυψη δαπανών των ΚΑΠΗ
- ειδικές επιχορηγήσεις του ΥΠΕΘΟ για κάλυψη λειτουργικών αναγκών των σχολείων.

Το ποσό που προκύπτει δεν αποδίδεται ολόκληρο στους Ο.Τ.Α., αλλά γίνονται ορισμένες παρακρατήσεις από το Υπουργείο Οικονομικών και επιπλέον ένα ποσοστό της τάξης του 80% του φόρου στους τόκους των καταθέσεων διατίθεται για χρηματοδότηση του προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ». Από το καθαρό ποσό που απομένει, τμήμα του ίσο με 1/3 του 19,5% του ΦΕΦΝΠ, το 50% των τελών κυκλοφορίας και το 3% του φόρου μεταβίβασης ακινήτων προορίζεται για την κάλυψη λειτουργικών αναγκών και γενικών δαπανών. Ένα άλλο μέρος των ΚΑΠ, ήτοι το 1/3 του ΦΕΦΝΠ, διατίθεται για επενδυτικές δαπάνες.

Πρόκειται για τη λεγόμενη Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΣΑΤΑ). Από το 2005 το 25% αυτής χρηματοδοτεί το «ΘΗΣΕΑΣ»(Καλλιαντάσης, 2007).

2.3. Λοιπές χρηματοδοτήσεις

Εκτός των ΚΑΠ το κράτος χρηματοδοτεί την Τοπική Αυτοδιοίκηση με φόρους και τέλη που έχουν θεσπιστεί με νόμο υπέρ αυτής, μεταβιβαστικές πληρωμές και έκτακτες χρηματοδοτήσεις που προορίζονται για την κάλυψη εκτάκτων αναγκών.

Οι χρηματοδοτήσεις αυτές είναι :

- ο φόρος ζύθου
- επιχορήγηση για κάλυψη αποδοχών προσωπικού μερικής απασχόλησης
- επιχορήγηση για αμοιβή προσωπικού των ΚΕΠ

- παράβολα αδειών παραμονής αλλοδαπών
- τέλος διαφήμισης κατηγορίας Δ'
- παραχώρηση εσόδων δημόσιας περιουσίας

2.4. Το αναπτυξιακό πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ»

Με την πεποίθηση ότι η άσκηση αποτελεσματικής και ποιοτικής διοίκησης των τοπικών υποθέσεων συνδέεται με την υποστήριξη της επενδυτικής δραστηριότητας των Ο.Τ.Α. και την ορθολογική και διαφανή κατανομή των πόρων που κατευθύνονται σε αυτούς, η Κυβέρνηση θεσμοθέτησε το αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Θησέας», ώστε να:

- Προωθηθεί η μετεξέλιξη των Ο.Τ.Α. σε πραγματικά αυτοδιοικούμενους οργανισμούς, με στόχο τη μείωση του χάσματος μεταξύ του πολίτη και της εξουσίας.
- Ενισχυθεί η ικανότητα της διοίκησης των Ο.Τ.Α. να διαχειρίζεται τις τοπικές υποθέσεις με διαφάνεια, νομιμότητα και σεβασμό στα δικαιώματα των πολιτών.
- Προσδιοριστούν οι επιτελικές αρμοδιότητες των κεντρικών υπηρεσιών και να υποστηριχθεί η μεταφορά των αρμοδιοτήτων που αφορούν τοπικές υποθέσεις στην πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση βάσει των αρχών της αποκέντρωσης, της επικουρικότητας και της αποτελεσματικότητας.
- Ενισχυθεί η ανάπτυξη των Ο.Τ.Α. σε ορεινές και νησιωτικές προβληματικές περιοχές.
- Αναδειχθεί η ισόρροπη και βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη ως στόχος κύριας εθνικής προτεραιότητας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες που προέκυψαν κατά την εφαρμογή προηγούμενων προγραμμάτων για την ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου των Ο.Τ.Α. όπως:

- Η αδυναμία του Ε.Π.Τ.Α. να λειτουργήσει ως πραγματικό Πρόγραμμα στήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε εφαρμογή των διατάξεων που το θεσμοθέτησαν,
 - Η ανυπαρξία ενός συστήματος ορθολογικής και δίκαιης κατανομής των θεσμοθετημένων πόρων της τοπικής αυτοδιοίκησης,
- το Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης διαμόρφωσε μια νέα πρόταση, μέσω του προγράμματος «Θησέας», η οποία ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις και προσδοκίες της σύγχρονης πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ παράλληλα δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή ενός διαφανούς, ευέλικτου και αποδοτικού συστήματος κατανομής των πόρων.

Το νέο αυτό «εργαλείο» θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 3274/2004 και φιλοδοξεί να συμβάλλει στην αρμονική, ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη των δήμων και κοινοτήτων κατά τέτοιο τρόπο που θα οδηγεί στην επίλυση των προβλημάτων των πολιτών. Έχει πενταετή διάρκεια, η εφαρμογή του άρχισε από το 2005, και υπάρχει δυνατότητα παράτασης του για δύο χρόνια, ήτοι μέχρι το 2011.

Το Πρόγραμμα στοχεύει στην:

- ενδυνάμωση των θεσμών της αποκέντρωσης και αυτοδιοίκησης
- εξυπηρέτηση του πολίτη στον πληρέστερο δυνατό βαθμό
- ισόρροπη εθνική ανάπτυξη
- ορθολογική οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών του κράτους

Συγκεκριμένα, οι πόροι του προγράμματος προέρχονται από:

- Το 10% από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους που εγγράφονται στον Τακτικό Προϋπολογισμό (άρθρο 25 Ν. 1828/1989)

- Το 25% από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους που εγγράφονται στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων (Σ.Α.Τ.Α.) (άρθρο 25 Ν. 1828/1989)
- Το 80% του φόρου των τόκων καταθέσεων φυσικών και νομικών προσώπων (άρθρο παρ. 5 Ν. 2503/1997)
- Ποσό ίσο με το 35% των ανωτέρω πόρων, που προέρχεται από τους εθνικούς πόρους του Π.Δ.Ε. Υπουργείων και Περιφερειών.
- Οι τόκοι των χρηματικών υπολοίπων των Ο.Τ.Α. που κατατίθενται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων στο τέλος κάθε έτους, με διαχειριστή το ΥΠ.ΕΣ. Μέχρι σήμερα έχουν εγκριθεί 15.563 έργα στο σύνολο της χώρας ύψους 2.462.704.518 δις € από τα οποία:
- 305 αφορούν στην οργάνωση και ανάπτυξη των υπηρεσιών των Ο.Τ.Α.
- 12.677 αφορούν στην τοπική ανάπτυξη και περιβαλλοντική προστασία και
- 2.581 κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές και δραστηριότητες.

2.5. Κοινοτικοί Πόροι¹⁸

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης συντάσσονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έπειτα από διαπραγματεύσεις με τα κράτη μέλη με βάση τα Σχέδια Ανάπτυξης τα οποία υποβάλλονται από τις αρμόδιες Εθνικές και Περιφερειακές Αρχές. Τα ΚΠΣ καθορίζουν τις προτεραιότητες,

τις μορφές παρέμβασης και την πολυετή χρηματοδοτική στήριξη της Ένωσης. Εν συνεχεία, το ενδιαφέρον Κράτος Μέλος υποβάλλει τα λεγόμενα Λειτουργικά Προγράμματα για κάθε έναν από τους άξονες προτεραιότητας των ΚΠΣ. Αφού η Επιτροπή λάβει τις σχετικές αποφάσεις, οι Εθνικές και Περιφερειακές Αρχές αναλαμβάνουν την υλοποίησή τους. Το ΚΠΣ έχει ένα εθνικό και ένα περιφερειακό σκέλος. Το πρώτο περιλαμβάνει τα λεγόμενα «μεγάλα έργα», τα έργα δηλαδή εθνικής σημασίας και εμβέλειας. Το δεύτερο, το περιφερειακό σκέλος είναι αυτό που έχει την κύρια σημασία για τις Τοπικές και Περιφερειακές Αρχές, αφορά έργα, δράσεις και λοιπές παρεμβάσεις σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Το περιφερειακό σκέλος αποτελείται από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) που αντιπροσωπεύουν ολοκληρωμένες αναπτυξιακές δράσεις στο επίπεδο καθεμιάς από τις 13 Περιφέρειες της Χώρας.

Όταν κάποια Τοπική ή Περιφερειακή Αρχή θέλει να υλοποιήσει ένα έργο ή μια δράση τοπικής ή περιφερειακής σημασίας με χρηματοδότηση από την Ένωση πρέπει να ζητήσει να ενταχθεί το έργο ή δράση αυτή στο Π.Ε.Π. της Περιφέρειας στην οποία ανήκει ο Ο.Τ.Α..

Το τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (2000-2006) αποτέλεσε ένα ισχυρό αναπτυξιακό εργαλείο και καθοριστικό μοχλό για την ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή, τον εκσυγχρονισμό της χώρας. Σε μια κρίσιμη καμπή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και στις σημερινές ανταγωνιστικές συνθήκες η Ελλάδα εξασφάλισε σημαντικούς πόρους, που θα της επιτρέψουν να προσεγγίσει τις οικονομίες και το βιοτικό επίπεδο άλλων χωρών της Ε.Ε. και να αντιμετωπίσει μείζονα προβλήματα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής (Δεληθέου, 2008).

Συγχρηματοδοτούμενο από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε., στόχεψε στην ενίσχυση των πολιτικών για την πραγματική σύγκλιση, την περιφερειακή ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Περιλάμβανε 11 τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα και 13 περιφερειακά και οι πόροι του, περιλαμβανομένου του Ταμείου Συνοχής, ανέρχονταν

¹⁸ Βλ. Επίσημη Ιστοσελίδα των ΚΠΣ, www.hellaskps.gr

σε 51,4 δις € από τα οποία τα 39,56 δις € ήταν η δημόσια δαπάνη και 11,58 δις € η ιδιωτική συμμετοχή. Επίσης για την περίοδο αυτή η χώρα μας ενισχύθηκε και με πόρους ύψους 1,28 δις € από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες.

Ως τελικοί δικαιούχοι σε πολλές ενέργειες ορίστηκαν οι Ο.Τ.Α. και διάφοροι φορείς αυτών. Σύμφωνα με έρευνα της ΠΕΤΑ Α.Ε. σε σύνολο 32.435 ενταγμένων έργων η Τοπική Αυτοδιοίκηση είχε εντάξει 15.637 έργα, μερίδιο 48,21%. Το μεγαλύτερο πλήθος συνολικά ενταγμένων έργων είχαν τα Π.Ε.Π., στα οποία οι Ο.Τ.Α. συμμετείχαν με ποσοστό 58,61% ενώ στα τομεακά με 47,31%. Με κριτήριο τα οικονομικά στοιχεία των προγραμμάτων, οι Ο.Τ.Α. συμμετέχουν με μερίδια 11,81% στον προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων, 11,57% στην πραγματοποίηση νομικών δεσμεύσεων και 11,03% στις απορροφήσεις¹⁹.

Αν και το Γ' ΚΠΣ θεωρήθηκε σημαντική ευκαιρία για την πραγματοποίηση αναπτυξιακών επενδύσεων, οι Ο.Τ.Α. δεν κατόρθωσαν να το αξιοποιήσουν πλήρως. Το μικρό μέγεθος πολλών δεν επέτρεψε την πλήρη απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων. Επιπλέον, η απουσία διαδικασιών δημοκρατικού προγραμματισμού και το γραφειοκρατικό διαχειριστικό πλαίσιο έθεσαν εμπόδια στην εκμετάλλευση των προσφερόμενων ευκαιριών της τρίτης περιόδου.

Πλέον διανύουμε την 4η Προγραμματική Περίοδο ευελπιστώντας σε μια καλύτερη αξιοποίηση των πόρων. Η Ελλάδα συμμετέχει στην περίοδο αυτή μέσω του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς(ΕΣΠΑ) το οποίο αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007-2013. Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το οποίο το ΕΣΠΑ: «...εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου».

Λαμβάνοντας υπόψη τη θεματολογία της Λισσαβόνας το ΕΣΠΑ έχει ως στρατηγικούς στόχους την ανταγωνιστικότητα και τη σύγκλιση και περιλαμβάνει τις εξής θεματικές προτεραιότητες:

- Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας
- Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία
- Απασχόληση και κοινωνική συνοχή
- Θεσμικό περιβάλλον
- Ελκυστικότητα της Ελλάδος και των περιφερειών, ως τόπο επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.

Το ΕΣΠΑ διαρθρώνεται σε 8 τομεακά, 5 περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα και το πρόγραμμα «εδαφική συνεργασία». Η αρχιτεκτονική των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων(ΕΠ) του ΕΣΠΑ 2007-2013 διαμορφώθηκε έτσι ώστε να υλοποιηθούν με το βέλτιστο τρόπο οι στρατηγικές επιλογές της χώρας, ενώ λήφθηκαν υπόψη τα νέα δεδομένα της προγραμματικής περιόδου(63% του πληθυσμού της χώρας σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης).

(Πίνακας: Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ)

ΤΟΜΕΑΚΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ
Περιβάλλον Αειφόρος Ανάπτυξη	Μακεδονίας – Θράκης

¹⁹ Βλ. Πληροφόρηση- Επιμόρφωση – Τοπική Ανάπτυξη, www.info-peta.gr

Ενίσχυση της προσπελασιμότητας	Δ. Ελλάδα – Πελοποννήσου – Ιονίων νήσων
Ανταγωνιστικότητα και επιχειρηματικότητα	Κρήτης – νήσων Αιγαίου
Ψηφιακή σύγκλιση	Θεσσαλίας – Στ. Ελλάδα - Ηπείρου
Διοικητική μεταρρύθμιση	
Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού	Αττικής
Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση	
Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής	

Οι πόροι του ΕΣΠΑ ανέρχονται σε 20,3 δις €. Το ποσό αυτό διοχετεύεται στη χώρα μας μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής. Συγκεκριμένα, οι πόροι που χορηγούνται μέσω του Ταμείου Συνοχής ανέρχονται σε 3,7 δις €, Από τα οποία το 43% χρηματοδοτεί έργα που σχετίζονται με το περιβάλλον και το 57% έργα μεταφορών. Οι πόροι του διοχετεύονται σε όλη τη χώρα με έμφαση στις περιοχές του Νοτίου Αιγαίου και της Στερεάς Ελλάδας. Τα υπόλοιπα 16,7 δις € διοχετεύονται μέσω του ΕΚΤ και του ΕΤΠΑ.

Το ΕΣΠΑ αποτελεί «συνοπτικό κείμενο αναπτυξιακής στρατηγικής» και διαρθρώνεται σε δυο μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά στη στρατηγική σύγκλισης που θα εφαρμόσει η χώρα, ενώ το δεύτερο μέρος αναφέρεται στις θεματικές και εδαφικές προτεραιότητες (Τομεακό και Περιφερειακό Σκέλος) και έχει επιχειρησιακό χαρακτήρα. Σε αυτό το δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται και οι χρηματοδοτικές κατανομές των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και Ταμείο Συνοχής).

Στο ανώτερο μεθοδολογικό πλαίσιο οι «φορείς Τομεακών Πολιτικών» (Υπουργεία) και οι «φορείς Περιφερειακής Πολιτικής» (Περιφέρειες) καταρτίζουν αντίστοιχα διακριτά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

2.6. Ο δανεισμός ως πηγή χρηματοδότησης²⁰

Οι σύγχρονοι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διευρυμένο πεδίο δραστηριοτήτων. Στις αρμοδιότητες τους ανήκουν θέματα που άπτονται της προστασίας του περιβάλλοντος, της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης, της πολιτικής προστασίας, της παιδείας, του πολιτισμού και του αθλητισμού. Μάλιστα, τελευταία, στα πλαίσια της αποκέντρωσης, παρατηρείται η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από το κεντρικό κράτος προς τους Ο.Τ.Α., η οποία δε συνοδεύεται πάντα, παρά τη συνταγματική πρόβλεψη, από ανάλογη μεταφορά πόρων. Η ορθή διεκπεραίωση του ρόλου των Ο.Τ.Α. απαιτεί την ύπαρξη πόρων. Δυστυχώς τα τακτικά και έκτακτα έσοδα τους κρίνονται ανεπαρκή και η ανάγκη αναζήτησης και χρήσης νέων χρηματοδοτικών εργαλείων που προσφέρονται στη χρηματοπιστωτική αγορά θεωρείται αναγκαία. Ο δανεισμός τόσο από πηγές του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού δίνει μια διέξοδο στο πρόβλημα ρευστότητας.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν το δικαίωμα συνομολόγησης δανείων από αναγνωρισμένα Πιστωτικά Ιδρύματα της χώρας ή του εξωτερικού για πραγματοποίηση σκοπών, που ανήκουν στην αρμοδιότητα τους. Οι Ο.Τ.Α. καταφεύγουν στο

²⁰ Καβαβιά Ελ.(2006), *Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και Βαλκανικές Χώρες*, Εισήγηση Συνέδριο Σ.Ε.Α., Αθήνα

δανεισμό για την εκτέλεση έργων υποδομής, όπως οδοποιίας, ύδρευσης – αποχέτευσης, ανέγερσης κτιρίων. Το συναπτόμενο δάνειο χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τον σκοπό για τον οποίο συνομολογήθηκε, εκτός και αν το Συμβούλιο του Δήμου ή της Κοινότητας αιτιολογήσει με αυξημένη πλειοψηφία 2/3 την ανάγκη χρησιμοποίησης του για διαφορετικό σκοπό. Οι κύριες πηγές δανειοδότησης των Ο.Τ.Α. είναι το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (ΤΠΔ), οι εμπορικές τράπεζες και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (Ε.Τ.Επ.).

Το ΤΠ&Δ αποτελεί τον κύριο δανειοδότη των Ο.Τ.Α.. Ιδρύθηκε το 1919 με το νόμο 1608 και λειτουργεί ως αυτόνομος ειδικός χρηματοπιστωτικός οργανισμός υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών. Διαθέτει δική του περιουσία, κίνδυνο και πίστη και έχει ως σκοπό την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, την ταμειακή διαχείριση των κεφαλαίων των Ο.Τ.Α., των ΝΠΔΔ και άλλων ειδικών ταμείων, τη χορήγηση δανείων, τη φύλαξη και διαχείριση παρακαταθηκών και την εκτέλεση κάθε είδους τραπεζικών εργασιών (Δεληθέου Β., 2008).

Αν και στο ΤΠ&Δ έχει αποδοθεί ο χαρακτηρισμός «οιονεί τράπεζα της τοπικής αυτοδιοίκησης», δεν μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί πλέον τον καταλληλότερο οργανισμό για τη χορήγηση δανείων προς τους Ο.Τ.Α.. Αυτό αποδίδεται κυρίως στο γεγονός ότι έχει μείνει προσκολλημένο στο παρελθόν αδυνατώντας να παρακολουθήσει και να συμβαδίσει με τις εξελίξεις που σημειώνονται στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

Οι Ο.Τ.Α. έχουν την δυνατότητα να συνάπτουν δάνεια και με εμπορικές τράπεζες τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Παρέχοντας χαμηλότερα επιτόκια σε σύγκριση με το ΤΠ&Δ καθιστούν το δανεισμό ελκυστικότερο. Ωστόσο, οι Ο.Τ.Α. δεν φαίνονται πρόθυμοι να αξιοποιήσουν αυτή την ευκαιρία αλλά και οι ίδιες οι τράπεζες στάθηκαν διστακτικές στη χορήγηση δανείων προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση, καθώς η τελευταία δεν παρείχε πάντα τις απαιτούμενες εγγυήσεις.

Η ανάγκη ύπαρξης ενός οργανισμού ικανού να παρέχει τους απαραίτητους χρηματοοικονομικούς πόρους για την πραγματοποίηση εκείνων των επενδύσεων που μπορούν να στηρίξουν τους στόχους της Ένωσης, δημιούργησε το 1958 με τη Συνθήκη της Ρώμης την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Πρόκειται για ίδρυμα με νομική προσωπικότητα και οικονομική αυτονομία, έχει ως μέλη τα κράτη που απαρτίζουν την Ένωση και έδρα της το Λουξεμβούργο. Είναι ευρωπαϊκός δημόσιος οργανισμός που όχι μόνο θα διευκολύνει την κινητικότητα των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών αλλά παράλληλα θα αναζητά και θα εξασφαλίζει την εισαγωγή κεφαλαίων με ευνοϊκούς όρους από το εξωτερικό.

Η Ε.Τ.Επ. (Καββαδία Ελ., 2008) προάγει, με τις μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις, την ολοκλήρωση, την ισόρροπη ανάπτυξη και την οικονομική και κοινωνική συνοχή των Κρατών-Μελών της Ε.Ε., συμβάλλοντας έτσι στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με το μάλλον της Ευρώπης. Εκπληρώνοντας τις αποστολές που αναλαμβάνει, η Τράπεζα στηρίζει τις πολιτικές της Ένωσης. Προσπαθεί να ενισχύσει κατά προτεραιότητα τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, παράλληλα όμως υποστηρίζει και τις άλλες οικονομικές προτεραιότητες, που καθορίζονται από το Συμβούλιο των Διοικητών της και τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια. Οι χρηματοδοτήσεις της Τράπεζας χορηγούνται για βιώσιμα από οικονομική άποψη επενδυτικά σχέδια και καλύπτουν πολυάριθμους τομείς. Διευκολύνει δηλαδή την χρηματοδότηση σχεδίων που αποσκοπούν να αναπτύξουν τα διευρωπαϊκά δίκτυα στους τομείς μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών, της μεγαλύτερης ασφάλειας κατά τον ανεφοδιασμό ενέργειας, καθώς και στην ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η αποστολή της Ε.Τ.Επ. συνίσταται στον προσανατολισμό αποταμιευτικών πόρων

προς επενδύσεις, που προάγουν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρηματοδοτώντας εκείνα τα είδη των επενδυτικών σχεδίων που προωθούν την ευρωπαϊκή ενοποίηση και μια καινοτόμο οικονομία βασισμένη στη γνώση²¹.

Η Ε.Τ.Επ. συνεργάζεται με την ευρύτερη τραπεζική κοινότητα και η λειτουργία της διέπεται από τις αυστηρές τραπεζικές πρακτικές. Σε αντίθεση όμως με τις κοινές εμπορικές τράπεζες λειτουργεί σε μη κερδοσκοπική βάση και επιπλέον αντλεί τους πόρους της όχι από αποταμιευτικούς καταθετικούς λογαριασμούς αλλά με δανεισμό από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές και τους μετόχους της.

Η Ε.Τ.Επ. χορηγεί δύο τύπους δανείων τα ατομικά και τα συνολικά. Τα ατομικά δάνεια χορηγούνται για επενδύσεις ύψους άνω των 25 εκ.€ και η διάρκεια τους ποικίλει. Η χρηματοδότηση καλύπτει μέχρι το ήμισυ των παγίων επενδύσεων και το επιτόκιο μπορεί να είναι σταθερό, κυμαινόμενο ή αναθεωρήσιμο. Τα συνολικά δάνεια είναι στην ουσία όρια πιστώσεων που χορηγούνται από την Ε.Τ.Επ. σε τράπεζες ή άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς οι οποίοι με τη σειρά τους χρηματοδοτούν παραγωγικές επενδύσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων και έργα υποδομής. Και σε αυτή την περίπτωση το ύψος της χρηματοδότησης μπορεί να είναι έως 50% του κόστους της επένδυσης και κατ' ανώτατο όριο 12,5 εκ. € .Η διάρκεια κυμαίνεται μεταξύ 5 και 12 ετών (Δεληθέου Β., 2008).

Η Ε.Τ.Επ. ήταν ανέκαθεν στο πλευρό της Ελλάδας κατά την πραγματοποίηση σημαντικών έργων. Μάλιστα, την πενταετία 2000-2005 οι χρηματοδοτήσεις της ανήλθαν συνολικά σχεδόν στα 8 δις €. Οι τομείς που επωφελήθηκαν και συνεχίζουν να επωφελοούνται είναι οι υποδομές (Αττική οδός, Μετρό Αθηνών), ο ενεργειακός τομέας (αγωγός αερίου υψηλής πίεσης Κομοτηνής-Αλεξανδρούπολης), το ανθρώπινο κεφάλαιο (Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών) και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

2.7. Λοιπά χρηματοδοτικά εργαλεία

Στο πλαίσιο της φιλοσοφίας που προωθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τη μετάβαση δηλαδή από τις εφάπαξ επιδοτήσεις στην παροχή δανεισμού με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους αλλά και την ανάγκη προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων ως εχέγγυο βιωσιμότητας των αναλαμβανομένων επενδύσεων, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών σε συνεργασία με την Ε.Τ.Επ. προωθεί τη δημιουργία μοντέρνων χρηματοδοτικών μηχανισμών κύριο χαρακτηριστικό των οποίων αποτελεί ο πολλαπλασιαστικός χαρακτήρας των διατιθέμενων κεφαλαίων η αποπληρωμή των οποίων θα οδηγήσει σε επανεπένδυση τους σε νέες δράσεις.

Τα κύρια χαρακτηριστικά των νέων χρηματοδοτικών πρακτικών συνοψίζονται ως εξής:

- Ανακύκλωση (Revolving): χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους, το ποσό αποπληρωμής των οποίων επαναχρηματοδοτεί νέα έργα (δυνατότητα μελλοντικής επαναξιοποίησης πόρων)
- Μόγλευση (Leverage): δυνατότητα συνδυασμού δανείων με ιδιωτικούς πόρους (προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων)
- Πηγές κεφαλαίων (Sources of funding): διάθεση πόρων από τα επιχειρησιακά προγράμματα και συνδυασμούς τους με πρόσθετη χρηματοδότηση από την ΕΤΕπ
- Διαχείριση Κεφαλαίων (Fund of funds): κεντρική μονάδα διαχείρισης περισσότερων

²¹ Βλ. Αθανασόπουλος Γε. Κ. ,(2008), *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Τόμος Α', Νέα Έκδοση, Αθήνα

του ενός ταμείων.

Θέτοντας η Ε.Ε. ως στόχους την προαγωγή της αειφόρου αστικής ανάπτυξης και την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων παρέχει μαζί με την ΕΤΕπ, ενισχύσεις προς τους Ο.Τ.Α. για δράσεις που σχετίζονται με τους ανωτέρω στόχους. Για την προαγωγή των εν λόγω στόχων θεσπίστηκαν το χρηματοδοτικά εργαλεία JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) και JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises) αντίστοιχα (Δεληθέου Β., 2008).

Ένα ακόμα νέο χρηματοδοτικό εργαλείο για τους Ο.Τ.Α. είναι οι Συμβάσεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, οι οποίες έχουν αναπτυχθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια ως απόρροια της παγκόσμιας κυριαρχίας της φιλελεύθερης ιδεολογίας της αγοράς. Η επιτυχία μιας ΣΔΙΤ στην πράξη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πληρότητα του συμβατικού πλαισίου, καθώς και από την ακρίβεια και σαφήνεια των όρων που θα διέπουν την υλοποίηση της. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση από το μέγεθος και τη φύση της μπορεί να λειτουργεί πιλοτικά και να αξιοποιεί αποτελεσματικά τις ΣΔΙΤ. Ο στόχος των παρεμβάσεων μέσω ΣΔΙΤ θα πρέπει να είναι η μεγιστοποίηση της κοινωνικής ωφέλειας και όχι η μεγιστοποίηση κερδών.

Για την εκτέλεση έργων και την παροχή υπηρεσιών, οι Δήμοι και οι Κοινότητες μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις με νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα, σύμφωνα με τους όρους και τη διαδικασία του Ν. 3389/2005 (ΦΕΚ 232 Α'). Οι ΣΔΙΤ λοιπόν είναι μορφές συνεργασίας των φορέων του Δημοσίου/ Ο.Τ.Α. με τον Ιδιωτικό Τομέα (Public Private Partnership) με στόχο την εξασφάλιση της χρηματοδότησης, την κατασκευή, ανακαίνιση, διαχείριση, συντήρηση μιας υποδομής ή την παροχή μιας υπηρεσίας βάσει μιας μακροχρόνιας σύμβασης.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα των ΣΔΙΤ μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- Βελτίωση της κατανομής του κινδύνου (μεταξύ Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα)
- Περιορισμός του κόστους κατασκευής και λειτουργίας(επιλογή επωφελούς προσφοράς)
- Τήρηση χρονοδιαγραμμάτων και επιτάχυνση στο χρόνο ολοκλήρωσης της επένδυσης
- Βελτίωση σχέσης κόστους/ αξίας
- Χρησιμοποίηση νέων τεχνολογιών
- Βελτίωση της ποιότητας των έργων
- Επιβολή του τέλους στον χρήστη
- Αύξηση των διαθεσίμων του Δημοσίου και άρα της δυνατότητας χρηματοδότησης νέων επενδυτικών προγραμμάτων.

Ενώ τα κυριότερα μειονεκτήματα ή πιθανές δυσκολίες κατά την υλοποίησή τους είναι:

- Περιπλοκότητα υλοποίησης
- Υψηλό κόστος δημιουργίας της σύμπραξης
- Υψηλό κόστος δανεισμού
- Έλεγχος ποιότητας και κόστους από τον Ιδιωτικό και όχι από το Δημόσιο Τομέα/ Ο.Τ.Α.
- Πιθανή μη αποτελεσματική διαχείριση της σύμβασης
- Πιθανή θέση εμποδίων από τοπικούς παράγοντες
- Πιθανή έλλειψη του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για συγκεκριμένη επένδυση

Οι Συμπράξεις Δημόσιου & Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) αποτελούν μια μεγάλη μεταρρύθμιση στον τομέα της δημιουργίας υποδομών και της παροχής υπηρεσιών του Δημοσίου. Μια μεταρρύθμιση, η υλοποίηση της οποίας θα συμβάλει σημαντικά στην

ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας τα επόμενα χρόνια, προσφέροντας στο Δημόσιο τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τα πλέον σύγχρονα μέσα για την παροχή δημόσιων αγαθών προς τους πολίτες. Με τις ΣΔΙΤ θα δοθεί μία νέα ώθηση στην ανάπτυξη και θα διασφαλισθεί η έγκαιρη και σωστή ολοκλήρωση πολλών αναγκαίων υποδομών, ενώ παράλληλα θα απελευθερωθούν πόροι για περισσότερες κοινωνικές και αναπτυξιακές προτεραιότητες. Τα οφέλη από τις ΣΔΙΤ θα είναι μεγάλα για όλους. Για το Δημόσιο, για τους πολίτες, αλλά και για τον ιδιωτικό τομέα που αποκτά πρόσβαση σε μια νέα μεγάλη αγορά.

Αυτός είναι και ο λόγος που μιλάμε για μια ουσιαστική μεταρρύθμιση και για ένα βασικό πυλώνα του νέου αναπτυξιακού υποδείγματος.

Οι Ο.Τ.Α. μέσω όλων των παραπάνω πηγών χρηματοδότησης ασκούν αναπτυξιακή και επενδυτική πολιτική σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

3. ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΗΜΩΝ

3.1 Ελάχιστες υποχρεωτικές λειτουργίες – υπηρεσίες των νέων ΟΤΑ

Η δημιουργία ισχυρότερων πρωτοβάθμιων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι αναγκαία γιατί μόνον έτσι οι ΟΤΑ μπορούν να ασκήσουν όλες εκείνες τις αρμοδιότητες που τους ανήκουν ή που πρέπει να τους δοθούν.

Ισχυρός είναι ο Δήμος που έχει ικανό βαθμό οικονομικής αυτοδυναμίας, δηλαδή μπορεί να αντλήσει ικανοποιητικό ποσοστό ιδίων πόρων, αξιοποιώντας την φορολογική του αρμοδιότητα, την περιουσία του κ.ο.κ.

Ισχυρός είναι ο Δήμος που έχει διοικητική ικανότητα και ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων καλύπτοντας τις καθημερινές ανάγκες των κατοίκων του. Επιπλέον δε ο Δήμος που κατασκευάζει και διαχειρίζεται όλες τις κρίσιμες υποδομές για την ποιότητα ζωής, την τοπική οικονομία και την πρωτοβάθμια κοινωνική φροντίδα.

Για να ανταποκριθούν στα παραπάνω οι ΟΤΑ πρέπει να είναι σε θέση να ικανοποιούν κατ' ελάχιστον τις παρακάτω λειτουργίες.

3.1.1 Λειτουργία προγραμματισμού (υπηρεσία προγραμματισμού)

Απαραίτητη προϋπόθεση για τους νέους ΟΤΑ είναι η εισαγωγή συστηματικών διαδικασιών σχεδιασμού, προγραμματισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης της λειτουργίας και των επενδύσεών τους και η δημιουργία στο εσωτερικό τους ανάλογων δομών με στόχους :

- Τη σύζευξη των καθημερινών απαιτήσεων με την μεσοπρόθεσμη στόχευση, μέσω της εισαγωγής διαδικασιών στρατηγικού και επιχειρησιακού προγραμματισμού (εκπόνηση - παρακολούθηση επικαιροποίηση Τετραετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος Δήμου, εκπόνηση παρακολούθηση Ετήσιων Προγραμμάτων Δράσης) και την εισαγωγή και παρακολούθηση αντίστοιχων δεικτών
- Την εισαγωγή στο Δήμο στοιχείων εκσυγχρονισμού και καινοτομιών και την υπέρβαση του διεκπεραιωτικού, νομικίστικου και βραχυπρόθεσμου προσανατολισμού των υπηρεσιών.
- Την επιστημονική τεκμηρίωση των εισηγήσεων που διατυπώνονται προς τα συλλογικά όργανα διοίκησης και των αποφάσεων που λαμβάνονται από αυτά.
- Την υποστήριξη του Δημάρχου, των Αντιδημάρχων και των Προϊσταμένων των υπηρεσιών σε θέματα οργάνωσης των λειτουργιών, διοίκησης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.
- Την υποβολή τεκμηριωμένων προτάσεων στα Ευρωπαϊκά και τα Εθνικά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

3.1.2 Λειτουργία ολοκληρωμένης οικονομικής διαχείρισης (οικονομική υπηρεσία)

Η αποτελεσματική λειτουργία της ολοκληρωμένης οικονομικής διαχείρισης στους νέους ΟΤΑ αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα των νέων οργανισμών. Η ολοκληρωμένη διαχείριση θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- Ολοκληρωμένο ετήσιο οικονομικό και ταμειακό προγραμματισμό.
- Εφαρμογή των κανόνων στην οικονομική διοίκηση και την λογιστική των ΟΤΑ.

- Ικανούς μηχανισμούς (ταμειακή υπηρεσία) για την είσπραξη φόρων και τελών, εν όψει και της φορολογικής αποκέντρωσης.
- Εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων στην οικονομική διοίκηση και διαχείριση των οργανισμών (εφαρμογή της διπλογραφικής μεθόδου, γενικής λογιστικής, προσδιορισμό του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών κλπ)
- Ολοκληρωμένο πληροφοριακό οικονομικό διαχειριστικό σύστημα

3.1.3 Λειτουργία σχεδιασμού και παραγωγής έργων (τεχνική υπηρεσία)

Οι τελευταίες εξελίξεις σχετικά με την διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και την εισαγωγή ελληνικού προτύπου στη διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων έργων καθιστά πλέον αναγκαία την ύπαρξη οργανωμένης μονάδος για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων που θα περιλαμβάνει :

- Σχεδιασμό και ωρίμανση έργων
- Παρακολούθηση και πιστοποίηση φυσικού αντικειμένου
- Εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων και εργαλείων διοίκησης έργων (project management)
- Πιστοποίηση κατά το πρότυπο διαχείρισης έργων του ΕΛΟΤ
- Ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα παρακολούθησης έργων

3.1.4 Λειτουργία πληροφορικής (υπηρεσία πληροφορικής ή / και προγραμματισμού)

Η αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) αποτελεί βασική παράμετρο, τόσο για τον ανασχεδιασμό διαδικασιών και διοικητικών δομών, όσο και για την αλλαγή του τρόπου λειτουργίας και της παροχής υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Η υπηρεσία αυτή μεταξύ άλλων θα συμβάλει :

- στο σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση δημοτικών πολιτικών και προγραμμάτων.
- στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των εσωτερικών λειτουργιών του ΟΤΑ, καθώς και της επικοινωνίας και συναλλαγής του ΟΤΑ με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- τόσο στον ανασχεδιασμό διαδικασιών και διοικητικών δομών, όσο και στη συνολική αλλαγή του τρόπου λειτουργίας του ΟΤΑ.
- στην τεκμηρίωση αναγκών, σχεδιασμού, οργάνωσης και υλοποίησης δράσεων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού του ΟΤΑ.

3.1.5 Λειτουργία νομικής υποστήριξης

Οι συνεχείς αλλαγές στο νομοθετικό περιβάλλον των ΟΤΑ καθώς και η ανάγκη επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας αυτών, υποχρεώνει τους ΟΤΑ να αποκτήσουν μια ελάχιστη νομική στήριξη :

- Νομική υποστήριξη υπηρεσιών Δήμου

- Νομική υποστήριξη Δημάρχου και Δημοτικού Συμβουλίου

3.1.6 Λειτουργίες Διοίκησης του Δήμου – Διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού – Πολιτικής Προστασίας

Η κλασική διοικητική υπηρεσία του Δήμου πρέπει να εκσυγχρονιστεί, αξιοποιώντας τις σύγχρονες μεθόδους δημοτικής διοίκησης (municipal management) και τις νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών.

Παράλληλα, επειδή το ανθρώπινο δυναμικό των ΟΤΑ αποτελεί το βασικότερο εργαλείο για την αναβάθμιση των υπηρεσιών τους, μια από τις βασικές λειτουργίες του ΟΤΑ είναι η σύγχρονη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού (human resources management).

Τέλος, η Πολιτική Προστασία αποτελεί μια βασική προτεραιότητα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση (βλ. και Τακτικό Συνέδριο ΚΕΔΚΕ του 2007).

[Η επιλογή της βέλτιστης οργανωτικής λύσης για τις παραπάνω λειτουργίες (διευθύνσεις, τμήματα, γραφεία) για κάθε ΟΤΑ, εξαρτάται από τα διάφορα μεγέθη και τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου ΟΤΑ.]

4.2 Φορολογική αποκέντρωση

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ.Α.) με ώριμες επεξεργασίες έχει προδιαγράψει από καιρό τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη φορολογική αποκέντρωση. Σήμερα, το αίτημα αυτό είναι περισσότερο επίκαιρο. Με τη νέα διάρθρωση των ΟΤΑ η φορολογική αποκέντρωση θα μπορεί να στηριχθεί σε τοπικές δομές στελεχωμένες και έμπειρες, που να εξασφαλίζουν την αποδοτικότητα του συστήματος και να αποβλέπουν στην ενίσχυση της οικονομικής «αυτοτέλειας» αυτών, στην ενίσχυση της διοικητικής και της επιχειρησιακής ικανότητας και στη δυνατότητα να εφαρμόσει η Τ.Α. πολιτικές φορολογικής αποκέντρωσης.

Οι νέοι ΟΤΑ θα είναι σε θέση, διαθέτοντας τους κατάλληλους υποστηρικτικούς μηχανισμούς, να αξιοποιούν τα οφέλη από τη φορολογική αποκέντρωση. Σε πρώτο επίπεδο με τις οργανωμένες υπηρεσίες ο νέος ΟΤΑ θα μπορεί να ελέγχει αποτελεσματικότερα τη διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης των τοπικών φορολογικών του εσόδων. Σε μέσο-μακροπρόθεσμο επίπεδο η Τ.Α. με τους νέους ισχυρούς ΟΤΑ θα μπορέσει να δημιουργήσει τους δικούς της εισπρακτικούς μηχανισμούς και να απαλλαγεί από «κηδεμονίες».

Η φορολογική αποκέντρωση αποβλέπει κυρίως στα ακόλουθα :

1^ο. Στη σύγκλιση της Ελληνικής Τ.Α. με την Ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Η σύγκλιση αυτή δεν θα πραγματοποιηθεί με τη θεσμοθέτηση νέων φόρων αλλά με την μεταφορά φορολογικών πόρων από την Κεντρική Διοίκηση στην Τ.Α. Στους φόρους αυτούς η Τ.Α. θα παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της φορολογικής βάσης. Στόχος δεν είναι η δημιουργία ενός «δημοσιονομικού σοκ». Για το λόγο αυτό υπάρχουν μεσοπρόθεσμες προτάσεις – λύσεις, όπως η δημιουργία ΦΑΠ που θα ενσωματώσει όλους τους σημερινούς φόρους που βαρύνουν την ακίνητη περιουσία. Προτείνονται όμως και λύσεις που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Σύμφωνα με τη μελέτη του ΙΓΑ, μέρος ή το σύνολο των εσόδων των φόρων που θα μπορούσαν να μεταφερθούν στην Τ.Α., είναι:

- Φόρος Εισοδήματος από οικοδομές, μαζί με το χαρτόσημο στα μισθώματα των ακινήτων
- ΦΠΑ στις νεόδμητες κατοικίες
- Ενιαίο Τέλος Ακίνητης Περιουσίας
- ΦΠΑ
- Το ΕΤΕΡΠΣ

Η αποτελεσματικότερη διαχείριση των φόρων που θα μεταφερθούν θα πρέπει να συνδυάζεται με μείωση των φορολογικών συντελεστών και περιορισμό του κόστους συμμόρφωσης των πολιτών, με δεδομένο ότι η ταλαιπωρία αυτή και το κόστος που συνεπάγεται πλήττει περισσότερο τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα. Για το λόγο αυτό, σε πρώτο χρόνο, η βεβαίωση των τοπικών φορολογικών εσόδων θα γίνεται με τη χρησιμοποίηση του κεντρικού μηχανισμού, η είσπραξη με τη χρήση του τραπεζικού συστήματος, ενώ ο έλεγχος θα επιτυγχάνεται με τη δημιουργία διαδημοτικών δομών που θα στελεχωθούν από ήδη υπηρετούντες στις ταμειακές υπηρεσίες των ΟΤΑ.

Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην αποτελεσματικότητα του σημερινού φορολογικού συστήματος της Τ.Α. με την κατάργηση αναποτελεσματικών φόρων, με συγχώνευση άλλων, πάντοτε όμως προς την κατεύθυνση της αποδοτικής λειτουργίας, του μικρότερου διαχειριστικού κόστους και της καλύτερης εξυπηρέτησης του πολίτη.

2^ο. Είναι γνωστό ότι όλοι οι ΟΤΑ δεν έχουν τις ίδιες δημοσιονομικές δυνατότητες. Με την εφαρμογή της φορολογικής αποκέντρωσης, οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) θα αλλάξουν αντικείμενο. Θα στοχεύουν και στην αναδιανομή. Προτείνεται η αλλαγή της χρηματοδότησης των ΚΑΠ με: α) Εισαγωγή στο καλάθι των ΚΑΠ και παράλληλη συμμετοχή με 10% του ΦΑΠ, β) Εξ ολοκλήρου διαχείριση των εσόδων των τελών κυκλοφορίας από την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια Τ.Α., γ) Συμμετοχή της Τ.Α. στα φορολογικά έσοδα παρελθόντων ετών και δ) Αναδιάρθρωση των ΚΑΠ με περιορισμό των ειδικών επιχορηγήσεων και συγχρηματοδότηση του «ΘΗ-ΣΕΑ» 50-50 με το ΠΔΕ.

3^ο. Οι νέοι πόροι της Τ.Α. προτείνεται να συνοδευτούν από μεταφορά αρμοδιοτήτων σε τομείς όπως:

- Πρωτοβάθμια εκπαίδευση,
- Κοινωνική Πρόνοια,
- Πυροσβεστική,
- Τοπικές παρεμβάσεις στο δομημένο και το φυσικό Περιβάλλον,
- Πρωτοβάθμια Υγεία και Προληπτική Ιατρική.

Οι αρμοδιότητες αυτές αποτελούν αρμοδιότητες της Τ.Α. στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη. Τέλος, θα πρέπει να γίνει πράξη η συνταγματική επιταγή και να χρηματοδοτούνται οι μεταφερόμενες (και οι μεταφερθείσες) αρμοδιότητες από το κεντρικό κράτος στην Τ.Α. Για το λόγο αυτό οι αρμοδιότητες αυτές θα πρέπει να χρηματοδοτούνται με δυναμικούς πόρους που θα βασίζονται σε εκ των προτέρων γνωστά φορολογικά έσοδα και όχι με επιχορηγήσεις αμφιβόλου δυναμικότητας, που τίθενται κάθε

χρόνο στη διακριτική ευχέρεια του Υπουργού Εσωτερικών ή Οικονομίας και εξαρτώνται από την οικονομική συγκυρία.

4°. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα πρέπει να συνδυάζονται με τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια στη διαχείριση των οικονομικών της Τ.Α. Με τη φορολογική αποκέντρωση ο στόχος για αποτελεσματική λειτουργία των ΟΤΑ γίνεται πλέον ύψιστης προτεραιότητας.

5°. Η αποκέντρωση φορολογικών εσόδων και αρμοδιοτήτων θα ενδυναμώσει την Τ.Α., αλλά θα δώσει και μία νέα αναπτυξιακή ώθηση στο κράτος.

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες μπορούν να συνιστούν ή να συμμετέχουν σε επιχειρήσεις, οι οποίες καλούνται επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. Οι επιτρεπόμενες μορφές των επιχειρήσεων είναι οι ακόλουθες:

- α. Δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις
- β. Ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α.

Δήμος ή Κοινότητα μπορεί να συνιστά δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, συναφών με αντίστοιχου περιεχομένου αρμοδιότητες αυτών. Οι ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α. συνιστώνται είτε μόνο από έναν ή περισσότερους Δήμους ή Κοινότητες είτε με Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις ή και άλλους φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή τρίτους. Επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. που συνιστώνται βάσει ειδικών διατάξεων νόμου, οι οποίες διέπουν την οργάνωση και λειτουργία τους, αποτελούν αντίστοιχες επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. ειδικού σκοπού. Ας σημειωθεί ότι ιδρύματα και λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου των Δήμων και Κοινοτήτων δεν επιτρέπεται να συνιστούν ή να συμμετέχουν σε οποιασδήποτε μορφής επιχείρησης Ο.Τ.Α. Η ευθύνη Δήμου ή Κοινότητας που συμμετέχει σε επιχείρηση Ο.Τ.Α. περιορίζεται κατά το τμήμα της συμμετοχής του στο κεφάλαιο της επιχείρησης. Ως φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης νοούνται: η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ), η Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (ΕΝΑΕ), οι Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων δεν επιτρέπεται να συνιστούν ή να συμμετέχουν σε οποιασδήποτε μορφής επιχείρηση Ο.Τ.Α.

Η ευθύνη Δήμου ή Κοινότητας που συμμετέχει σε επιχείρηση Ο.Τ.Α. περιορίζεται κατά το τμήμα της συμμετοχής του στο κεφάλαιο της Επιχείρησης. Ως φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης νοούνται:

η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ), η Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας ΕΝΑΕ, οι Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων, οι Σύνδεσμοι και οι ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α.

Η σύσταση ή η συμμετοχή σε επιχείρηση οποιασδήποτε μορφής γίνεται μετά από απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του. Στη συγκεκριμένη απόφαση καθορίζονται η επωνυμία, η κατηγορία, ο σκοπός, η διάρκεια, η έδρα της επιχείρησης, το κεφάλαιο, η διοίκηση, οι πόροι και κάθε άλλο στοιχείο αναγκαίο κατά την κρίση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Προηγείται, πάντα, η εκπόνηση σχετικής οικονομοτεχνικής μελέτης βιωσιμότητας, η οποία υφίσταται και σε κάθε περίπτωση αύξησης του κεφαλαίου ή της εισφοράς του Ο.Τ.Α. στην επιχείρηση. Είναι δυνατόν να καθορίζονται ειδικότεροι όροι ή προϋποθέσεις που αφορούν το περιεχόμενο της αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου για σύσταση ή για συμμετοχή σε επιχείρηση, τα απαραίτητα στοιχεία της οικονομοτεχνικής μελέτης

και η διαδικασία ελέγχου της.

4.2.1 Δημοτικές και κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις

Παρακάτω περιγράφονται αναλυτικά οι γενικοί κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας των Ο.Τ.Α., με τη μορφή δημοτικών και κοινοτικών κοινωφελών επιχειρήσεων.

Σύσταση

1. Δήμος ή Κοινότητα μπορεί να συστήσει δημοτική ή κοινοτική κοινωφελή επιχείρηση με σκοπό την οργάνωση λειτουργιών ή δραστηριοτήτων και την παροχή υπηρεσιών συναφών ή συνδεδεμένων με τις αρμοδιότητές τους, που αναφέρονται στους τομείς της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, της παιδείας, του πολιτισμού, του αθλητισμού και του περιβάλλοντος, με εξαίρεση την καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων και την αποκομιδή των απορριμμάτων, τη δημιουργία και συντήρηση πρασίνου και τη λειτουργία κοιμητηρίων και κέντρων αποτέφρωσης νεκρών.

Σκοπός των ανωτέρω επιχειρήσεων μπορεί να είναι επίσης η οργάνωση δημοτικής συγκοινωνίας, καθώς και η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής τους.

2. Είναι δυνατή από την κοινωφελή επιχείρηση η παράλληλη επιδίωξη περισσότερων σκοπών, κατά τα ανωτέρω, οι οποίοι είναι μεταξύ τους συναφείς και σε κάθε περίπτωση δεν έχουν εμπορικό ή βιομηχανικό χαρακτήρα. Δεν επιτρέπεται η συμμετοχή κοινωφελούς επιχείρησης σε άλλες επιχειρήσεις Ο.Τ.Α..

3. Αντικείμενο δραστηριότητας της κοινωφελούς επιχείρησης δεν μπορούν να αποτελέσουν, καθ' οιανδήποτε μορφή, οι παραχωρηθείσες στους Ο.Τ.Α. κρατικές αρμοδιότητες, όπως αυτές περιγράφονται στο άρθρο 75 παρ. II του παρόντος.

4. Η σύσταση κοινωφελούς επιχείρησης γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία της απόφασης του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και αποτελεί το καταστατικό της επιχείρησης και σε περίπτωση σύστασης εμπραγμάτων δικαιωμάτων, μεταγραφπτό τίτλο στο υποθηκοφυλακείο.

Διοίκηση

1. Οι κοινωφελείς επιχειρήσεις διοικούνται από διοικητικό συμβούλιο, αποτελούμενο από επτά (7) έως έντεκα (11) μέλη, τα οποία ορίζονται μαζί με τους αναπληρωτές τους από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο. Από τα μέλη αυτά τουλάχιστον τρεις (3) είναι αιρετοί εκπρόσωποι του Δήμου ή της Κοινότητας, ένας (1) είναι εκπρόσωπος των εργαζομένων στην επιχείρηση, αν αυτή απασχολεί περισσότερους από είκοσι (20) εργαζόμενους, υποδεικνυόμενος από τη γενική συνέλευση αυτών, και ένας (1) είναι εκπρόσωπος κοινωνικού φορέα της περιοχής. Τα υπόλοιπα μέλη είναι δημότες ή κάτοικοι του Δήμου ή της Κοινότητας που έχουν πείρα ή γνώσεις σχετικές με το αντικείμενο της επιχείρησης. Στην περίπτωση των αιρετών μελών τουλάχιστον ένα μέλος εξ αυτών προέρχεται από τη μειοψηφία.

2. Η θητεία του διοικητικού συμβουλίου ακολουθεί τη θητεία του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, εκτός αν στην πράξη σύστασης της επιχείρησης προ-

βλέπεται μικρότερη θητεία. Σε κάθε περίπτωση η θητεία του λήγει το αργότερο τρεις (3) μήνες μετά την εγκατάσταση του νέου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

3. Μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι δυνατόν να αντικατασταθούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους, με αιτιολογημένη απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου που τα όρισε, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του. Για την αντικατάσταση του εκπροσώπου των εργαζομένων και του κοινωνικού φορέα της περιοχής απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του οργάνου που τους πρότεινε.

4. Το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο ορίζει από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρό του. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης προσλαμβάνεται διευθυντής μετά από σχετική προκήρυξη. Στον κανονισμό προσωπικού καθορίζονται τα προσόντα που πρέπει να έχει ο διευθυντής της επιχείρησης. Ως διευθυντής δεν μπορεί να ορισθεί μέλος του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης ή του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

5. Στον πρόεδρο ή στον αντιπρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου, ανάλογα με τις υπηρεσίες που παρέχει στην επιχείρηση, μπορεί να καταβάλλεται αποζημίωση, η οποία ορίζεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου ύστερα από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης. Με την ίδια διαδικασία μπορεί να καταβάλλεται αποζημίωση στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις του. Για τον καθορισμό των αποζημιώσεων της παραγράφου αυτής λαμβάνεται οπωσδήποτε υπόψη η οικονομική κατάσταση της επιχείρησης κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο.

Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, η οποία εκδίδεται μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., καθορίζονται τα ανώτερα χρηματικά όρια των ως άνω αποζημιώσεων.

Έγκριση αποφάσεων

1. Οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης εγκρίνονται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, αν αυτές αφορούν:

α) Την ψήφιση του προϋπολογισμού, του ισολογισμού και της έκθεσης πεπραγμένων.

β) Την αγορά ή εκποίηση ακινήτων ή την επιβάρυνση αυτών με εμπράγματο δικαίωμα.

γ) Τη διάθεση των καθαρών κερδών ή τη διενέργεια επενδύσεων.

δ) Την αύξηση του κεφαλαίου της επιχείρησης.

ε) Τη συγχώνευση ή τη λύση της επιχείρησης.

στ) Τη σύναψη δανείων.

2. Την έγκριση των κανονισμών του επομένου άρθρου.

Για τη νόμιμη λήψη ή έγκριση των ανωτέρω αποφάσεων απαιτείται η πλειοψηφία του συνόλου των μελών του αντίστοιχου συμβουλίου.

3. Η έγκριση παρέχεται μέσα σε ένα (1) μήνα από τότε που κοινοποιήθηκε η απόφαση στο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο. Αν περάσει άπρακτη η προθεσμία αυτή, θεωρείται ότι η απόφαση του διοικητικού συμβουλίου έχει εγκριθεί.

Κανονισμοί – Συμβάσεις

1. Το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης συντάσσει υποχρεωτικά τους ακόλουθους κανονισμούς:

α)Εσωτερικό κανονισμό υπηρεσιών, με τον οποίο καθορίζονται η οργάνωση, η διάρθρωση και οι αρμοδιότητες των υπηρεσιών της επιχείρησης, οι θέσεις του προσωπικού κατά ειδικότητα, καθώς και το ανώτατο όριο αυτού.

β)Κανονισμό προσωπικού, ο οποίος καθορίζει την υπηρεσιακή κατάσταση αυτού, τα προσόντα πρόσληψης, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, καθώς και τις πειθαρχικές του ευθύνες.

γ)Κανονισμό οικονομικής διαχείρισης.

Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης μπορεί να συντάσσονται και άλλοι κανονισμοί, οι οποίοι κρίνονται απαραίτητοι για τη λειτουργία αυτής.

2.Η σύναψη συμβάσεων ανάθεσης των έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών των κοινωφελών επιχειρήσεων, καθώς και η σύναψη συμβάσεων μίσθωσης έργου διενεργείται σύμφωνα με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις που ισχύουν για τους Ο.Τ.Α..

Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να συντάσσει αντίστοιχους κανονισμούς στο πλαίσιο των ανωτέρω κανόνων.

Προσωπικό

1.Το προσωπικό των κοινωφελών επιχειρήσεων συνδέεται με αυτές με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου και προσλαμβάνεται με βάση τις αντίστοιχες διατάξεις που ισχύουν για την πρόσληψη του προσωπικού των Ο.Τ.Α. με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

2.Είναι δυνατή, μετά από σχετική αίτηση, η απόσπαση υπαλλήλων Ο.Τ.Α. προς κοινωφελή επιχείρησή του για δύο (2) έτη, που μπορούν να παραταθούν για ισόχρονο διάστημα, εφόσον η σχετική ανάγκη θεμελιώνεται επαρκώς. Η απόσπαση διενεργείται με απόφαση του δημάρχου ή του προέδρου της Κοινότητας κατόπιν σχετικού αιτήματος του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης.

3.Ομοίως, είναι δυνατή η απόσπαση υπαλλήλων, υπό τους αυτούς χρονικούς περιορισμούς της προηγούμενης παραγράφου, από μία κοινωφελή επιχείρηση προς άλλη κοινωφελή επιχείρηση του ίδιου Ο.Τ.Α., καθώς και προς δημοτική ή κοινοτική ανώνυμη εταιρεία του άρθρου 266, με απόφαση των οικείων διοικητικών συμβουλίων και έγκριση του δημάρχου ή προέδρου της Κοινότητας.

4.Οι αποδοχές των αποσπασμένων υπαλλήλων καταβάλλονται από την επιχείρηση προς την οποία γίνεται η απόσπαση.

4.2.2 Ανώνυμες Εταιρείες Ο.Τ.Α.

Αναφορικά με τον τρόπο λειτουργίας των Ανώνυμων Εταιρειών Ο.Τ.Α. ισχύουν τα ακόλουθα:

Σύσταση – Λειτουργία

1.Δήμοι ή Κοινότητες, μόνοι ή με Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις ή και άλλους φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή τρίτους, δύνανται να συνιστούν ανώνυμες εταιρείες, οι οποίες λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις της εμπορικής και φορολογικής νομοθεσίας και τις ειδικότερες ρυθμίσεις των επόμενων παραγράφων.

α)Οι Δήμοι, οι Κοινότητες, οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και οι λοιποί φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης διατηρούν πάντοτε κοινές μη προνομιούχες μετοχές, που αντιπροσωπεύουν αθροιστικά την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου. Κατά το υπόλοιπο μπορεί να συμμετέχουν το Δημόσιο και φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου.

β) Όλες οι μετοχές είναι ονομαστικές και δεν εισάγονται στο Χρηματιστήριο Αξιών. Οι κοινές μετοχές είναι δεσμευμένες ονομαστικές, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 7 του άρθρου 3 του κ.ν. 2190/1920, και οι προνομιούχες χωρίς δικαίωμα ψήφου.

γ) Αν η επιχείρηση λυθεί, οι Ο.Τ.Α. που συμμετέχουν σε αυτή έχουν δικαίωμα προτίμησης για την αγορά της εκποιούμενης περιουσίας.

2. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες επιτρέπεται να συμμετέχουν σε άλλες ανώνυμες εταιρείες πέραν αυτών του παρόντος άρθρου. Προς τούτο απαιτείται απόφαση του οικείου συμβουλίου με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες και οι ανώνυμες εταιρείες της παραγράφου 1 δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν σε ποδοσφαιρικές, τραπεζικές και ασφαλιστικές ανώνυμες εταιρείες.

3. Οι ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α. της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου δεν επιχορηγούνται άμεσα ή έμμεσα από Ο.Τ.Α.. Κατ' εξαίρεση, είναι επιτρεπτή η επιχορήγηση από Ο.Τ.Α. νησιωτικών περιοχών ανώνυμης εταιρείας ή ναυτικής εταιρείας του ν. 959/1979, που αυτοί έχουν συστήσει ή συμμετέχουν κατά πλειοψηφία στο εταιρικό τους κεφάλαιο για τη διεξαγωγή θαλάσσιων συγκοινωνιών και μεταφορών, καθώς επίσης και στις περιπτώσεις για τις οποίες υφίσταται ειδική νομοθετική ρύθμιση.

4. Οι ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α., με εξαίρεση τις αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρείες, δεν συμμετέχουν σε προγραμματικές συμβάσεις.

5. Δεν επιτρέπεται η μεταβίβαση ή η σύσταση εμπράγματος βάρους επί ακίνητης περιουσίας που έχει εισφερθεί από Δήμο ή Κοινότητα σε ανώνυμη εταιρεία, την οποία έχει συστήσει ή στην οποία συμμετέχει για την εξυπηρέτηση του καταστατικού της σκοπού, χωρίς την προηγούμενη έγκριση του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

6. Το προσωπικό των ανωνύμων εταιρειών Ο.Τ.Α. προσλαμβάνεται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις προεδρικού διατάγματος, το οποίο εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., η οποία παρέχεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός (1) μηνός αφότου ζητηθεί.

7. Η σύναψη συμβάσεων ανάθεσης έργων, προμηθειών, μελετών και υπηρεσιών από τις ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α. διενεργείται βάσει κανονισμού, ο οποίος καταρτίζεται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας. Σε αυτόν περιλαμβάνονται ρυθμίσεις σχετικές με τα αρμόδια όργανα της εταιρείας, τις προϋποθέσεις και τους όρους ανάθεσης ανάλογα με την εφαρμοζόμενη διαδικασία (ανοικτός, κλειστός διαγωνισμός, ανάθεση με διαπραγμάτευση) και τα κριτήρια και τη διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής, ούτως ώστε να εξασφαλίζονται οι αρχές της διαφάνειας και αντικειμενικότητας, όπως αυτές συνάγονται από την ισχύουσα νομοθεσία.

Για τις αναθέσεις της παραγράφου αυτής, των οποίων ο προϋπολογισμός υπερβαίνει τα όρια που προβλέπουν οι αντίστοιχες ευρωπαϊκές οδηγίες, εφαρμόζονται οι διατάξεις αυτών.

8. Οι ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α. συγχωνεύονται, διασπώνται ή λύονται σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει.

Λύονται υποχρεωτικώς, αν για τρεις συνεχείς εταιρικές χρήσεις μετά διετία από την ίδρυσή τους είναι ζημιολογόνες ή, αν για ισάριθμες φορές εντός δεκαετίας τα ίδια αυτών κεφάλαια, όπως προσδιορίζονται στο υπόδειγμα ισολογισμού που

προβλέπεται από το άρθρο 42γ του κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει, γίνουν κατώτερα του πενήντα τοις εκατό (50%) του μετοχικού κεφαλαίου.

Στην περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 47 του κ.ν. 2190/1920, τυχόν αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου που καταβάλλεται από τους Ο.Τ.Α. δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσοστό μεγαλύτερο του ενός δευτέρου (1/2) αυτού.

Δημοτικές και κοινοτικές ανώνυμες εταιρείες

1. Για την αξιοποίηση της δημοτικής ή κοινοτικής ακίνητης περιουσίας ή για την εκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων είναι δυνατή η σύσταση ανώνυμης εταιρείας μόνο από ένα Δήμο ή μία Κοινότητα, οι οποίοι και εισφέρουν το σύνολο του εταιρικού κεφαλαίου.

2. Οι δημοτικές ή κοινοτικές ανώνυμες εταιρείες διοικούνται από διοικητικό συμβούλιο, τα μέλη του οποίου μαζί με τους αναπληρωτές τους ορίζονται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο. Τα οριζόμενα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, που είναι αιρετοί εκπρόσωποι του Δήμου ή της Κοινότητας, δεν πρέπει να υπερβαίνουν το ένα τρίτο (1/3) του συνολικού αριθμού των μελών του διοικητικού συμβουλίου, εκ των οποίων τουλάχιστον ένα εξ αυτών προέρχεται από τη μειοψηφία.

Ο Διευθύνων Σύμβουλος της εταιρείας δεν μπορεί να είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου προερχόμενο από τους αιρετούς εκπροσώπους του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Για την πρόσληψη Γενικού Διευθυντή, εφόσον δεν έχει οριστεί Διευθύνων Σύμβουλος, ισχύουν κατ' αναλογία οι ρυθμίσεις του άρθρου 255 παράγραφος 4 του παρόντος.

3. Στην εταιρεία αυτής της μορφής είναι δυνατή η συμμετοχή του Δημοσίου ή άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων από εκείνα που ορίζονται στο άρθρο 252 παράγραφος 3α του παρόντος, εφαρμοζομένων στην περίπτωση αυτή των διατάξεων για τις ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α..

4. Η πρόσληψη προσωπικού, η σύναψη συμβάσεων μίσθωσης έργου, καθώς και η σύναψη συμβάσεων ανάθεσης έργων, προμηθειών, μελετών και υπηρεσιών από τις δημοτικές ή κοινοτικές ανώνυμες εταιρείες διενεργούνται βάσει των αντίστοιχων κανόνων που ισχύουν για τις δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις.

5. Κατά τα λοιπά, οι εταιρείες του άρθρου αυτού διέπονται από τις ρυθμίσεις των ανωνύμων εταιρειών Ο.Τ.Α. και τον κ.ν. 2190/1920.

4.2.3. Αστικές Εταιρείες Ο.Τ.Α. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα

1. Οι υφιστάμενες αστικές εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 22 παρ. 9 του ν. 3274/2004 συνεχίζουν να λειτουργούν μέχρι τη λήξη του χρόνου που προβλέπεται στη συστατική τους πράξη, διεπόμενες και από τους εξής κανόνες:

α) Ο διαχειριστικός έλεγχος της εταιρείας και η ευθύνη των μελών του οργάνου διοίκησης έναντι αυτής διέπονται, κατ' ανάλογη εφαρμογή, από τις διατάξεις που ισχύουν για τις δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις.
β) Έκτακτο διαχειριστικό έλεγχο μπορεί να ζητήσει οποιοσδήποτε εταίρος τους.

γ) Η πρόσληψη προσωπικού, η σύναψη συμβάσεων μισθώσεως έργου, Η ευθύνη των εταίρων περιορίζεται μέχρι του ύψους της εισφοράς καθώς και η σύναψη συμβάσεων ανάθεσης έργων, προμηθειών, μελετών και υπηρεσιών από τις αστικές εταιρείες Ο.Τ.Α. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα διενεργούνται βάσει των αντίστοιχων κανόνων που ισχύουν για τις δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις.

δ) Τηρούν λογιστικά βιβλία Γ' κατηγορίας με τη διπλογραφική μέθοδο για την οικονομική διοίκηση και τη διαχείριση της περιουσίας τους από την πρώτη διαχειριστική περίοδο που αρχίζει μετά τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Σε περίπτωση που τα βιβλία αυτά τηρούνται κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του Κ.Β.Σ. υποκαθιστούν την οριζόμενη από τον Κώδικα αυτόν υποχρέωση τήρησης βιβλίων Β' και Γ' κατηγορίας.

2. Εφεξής, η σύσταση από Δήμους ή Κοινότητες ή άλλους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αστικής εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα επιτρέπεται, μόνο εφόσον τούτο προβλέπεται ρητά από ειδική νομοθετική ρύθμιση ή από το κανονιστικό πλαίσιο εθνικών ή κοινοτικών προγραμμάτων.

3. Η συμμετοχή αστικών εταιρειών Ο.Τ.Α. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα σε προγραμματικές συμβάσεις, εκτός ρητής αντιθέτου νομοθετικής ρυθμίσεως, δεν επιτρέπεται.

4. Εντός έτους από την έναρξη ισχύος του παρόντος, υφιστάμενες αστικές εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα υποχρεούνται να κοινοποιήσουν στη διεύθυνση Τοπικής Αυτοδιοίκησης της οικείας Περιφέρειας κυρωμένο αντίγραφο της συστατικής τους πράξης. Την ίδια υποχρέωση υπέχουν και για κάθε τροποποίηση αυτής (Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας Ν. 3463/2006 – ΦΕΚ Α' 114).

4.2.4. Ειδικές ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις Ο.Τ.Α.

1. Με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου επιτρέπεται η απευθείας ανάθεση σε κοινωφελείς επιχειρήσεις ή σε αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α. ή σε επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. ειδικού σκοπού, παροχής υπηρεσιών συναφών ή συνδεδεμένων με το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους, αν ο προϋπολογισμός του αντικειμένου της ανάθεσης δεν υπερβαίνει το ποσό των σαράντα πέντε χιλιάδων ευρώ (45.000 €), και υπό την προϋπόθεση ότι οι υπηρεσίες θα παρασχεθούν από τις ίδιες τις επιχειρήσεις. Η συνολική αξία των αναθέσεων Δήμου ή Κοινότητας προς μία επιχείρηση δεν μπορεί να υπερβαίνει ετησίως το ποσό των εκατό πενήντα χιλιάδων ευρώ (150.000 €). Οι διατάξεις αυτής της παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και για τις αναθέσεις στις επιχειρήσεις του πρώτου εδαφίου από τα ιδρύματα, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου των Ο.Τ.Α. και τους συνδέσμους αυτών. Στα ανωτέρω ποσά δεν περιλαμβάνεται ο Φ.Π.Α.. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης είναι δυνατόν να αναπροσαρμόζονται τα ποσά της παραγράφου αυτής και να ρυθμίζεται κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της.

2. Η ανάθεση ειδικότερα εκπόνησης μελέτης προς επιχείρηση Ο.Τ.Α. επιτρέπεται μόνο, αν αυτή έχει προσωπικό ή συνεργάτες αντιστοίχου τίτλου σπουδών ή ειδικότητας.

3. Δήμοι που προκύπτουν από συνένωση άλλων Ο.Τ.Α. υφεισέρχονται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας τους, σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των καταργούμενων Ο.Τ.Α., τα οποία προκύπτουν από τη σύσταση ή τη συμμετοχή τους σε επιχείρηση Ο.Τ.Α..

4. α) Δημιουργείται Μητρώο Επιχειρήσεων Ο.Τ.Α., το οποίο περιλαμβάνει στοιχεία που αφορούν τη σύσταση και λειτουργία των επιχειρήσεων Ο.Τ.Α. του παρόντος νόμου. Τα ανωτέρω στοιχεία κοινοποιούνται από τις επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. στην οικεία Περιφέρεια, η οποία τηρεί σχετική βάση δεδομένων, γνωστοποιούνται δε μετά από έλεγχο της πληρότητάς τους στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

β) Με βάση τα στοιχεία του Μητρώου η οικεία Περιφέρεια εκδίδει κάθε

χρόνο βεβαίωση, η οποία περιέχει τα στοιχεία κάθε επιχείρησης Ο.Τ.Α. που είναι καταχωρημένη στο ανωτέρω Μητρώο. Η βεβαίωση αυτή συνυποβάλλεται στην οικεία Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) μαζί με τη φορολογική δήλωση της επιχείρησης.

γ) Επιχείρηση Ο.Τ.Α. δεν επιτρέπεται να συμμετάσχει σε δημόσιο διαγωνισμό ή να εισπράξει οποιοδήποτε χρηματικό ποσό από Ο.Τ.Α. ή φορέα του δημόσιου τομέα, αν δεν υποβάλλει μαζί με τα αναγκαία κατά περίπτωση δικαιολογητικά τη βεβαίωση της προηγούμενης παραγράφου.

δ) Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, που εκδίδεται μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., ορίζονται τα ειδικότερα στοιχεία που γνωστοποιούν οι επιχειρήσεις, ο χρόνος και ο τρόπος υποβολής των στοιχείων και έκδοσης της αντίστοιχης βεβαίωσης, η διαδικασία δημιουργίας και συντήρησης του Μητρώου, ο χρόνος έναρξης εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας παραγράφου, καθώς και κάθε ειδικό θέμα αναγκαίο για την εφαρμογή τους. Στα κοινοποιούμενα στοιχεία περιλαμβάνονται οπωσδήποτε οι προσλήψεις προσωπικού που οι επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. διενεργούν, καθώς και οι συμβάσεις μίσθωσης έργου και ανάθεσης ή ανάληψης έργων, προμηθειών, μελετών και υπηρεσιών που αυτές συνάπτουν.

5. Τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) που συστήνονται από Δήμο ή Κοινότητα και πιστοποιούνται ως τέτοια κατά την οικεία νομοθεσία, έχουν τη μορφή της κοινωφελούς δημοτικής ή κοινοτικής επιχείρησης ή της ανώνυμης εταιρείας Ο.Τ.Α.. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση της απευθείας αναθέσεως παροχής υπηρεσιών από Δήμο ή Κοινότητα προς Κ.Ε.Κ., το οποίο έχουν συστήσει ή συμμετέχουν σε αυτό.

6. Η παροχή νομικών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. είναι αυτοτελής, μη εξαρτώμενη από την ύπαρξη ή μη αντίστοιχης υπηρεσίας του οικείου Ο.Τ.Α.. (Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας Ν. 3463/2006, ΦΕΚ Α' 114).

ΝΟΜΑΡΧΙΑ	Πρόταση 1	Όνομα ΟΤΑ	Πληθυσμός	Αριθμός οικισμών	Εκταση (km ²)	Αριθμός Τοπικών Διαμερισμάτων	Πυκνότητα (m ² / κάτοικος)
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	1	ΔΗΜΟΥ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	12515	38	397,879	9	31,79
		ΔΗΜΟΥ ΙΝΑΧΟΥ	5739	46	585,382	14	102,80
		ΔΗΜΟΥ ΜΕΝΙΔΙΟΥ	2237	14	107,73	1	48,16
		ΔΗΜΟΥ ΦΥΤΕΙΩΝ	2550	5	98,295	1	37,78
	Σύνολο - 1		23041	103	1187,286	25	51,53
	2	ΔΗΜΟΥ ΑΝΑΚΤΟΡΙΟΥ	8845	11	241,112	5	27,28
		ΔΗΜΟΥ ΚΕΚΡΟΠΙΑΣ	4044	16	205,843	4	50,90
	Σύνολο - 2		12889	27	446,955	9	34,68
	3	ΔΗΜΟΥ ΑΛΥΣΙΑΣ	3759	7	148,719	4	39,58
		ΔΗΜΟΥ ΑΣΤΑΚΟΥ	7049	14	345,098	11	48,96
		ΔΗΜΟΥ ΜΕΔΕΩΝΟΣ	4983	6	213,217	5	42,79
	Σύνολο - 3		15791	29	707,035	20	44,77
	4	ΔΗΜΟΥ ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ	2313	12	50,794	2	21,96
		ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	18259	29	159,947	13	8,76
		ΔΗΜΟΥ ΧΑΛΚΕΙΑΣ	2568	10	114,189	6	44,47
	Σύνολο - 4		23140	51	324,93	21	14,04
	5	ΔΗΜΟΥ ΑΠΟΔΟΤΙΑΣ	1360	24	267,635	19	189,44
		ΔΗΜΟΥ ΠΛΑΤΑΝΟΥ	1181	16	169,678	11	146,15
		ΔΗΜΟΥ ΠΥΛΛΗΝΗΣ	1179	22	123,966	10	105,15
	Σύνολο - 5		3700	62	551,279	40	148,99
	6	ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	57174	23	162,728	6	2,85
		ΔΗΜΟΥ ΘΕΣΤΙΕΩΝ	7199	8	75,058	3	10,43
		ΔΗΜΟΥ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5185	6	60,476	3	11,68
		ΔΗΜΟΥ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	1422	17	105,976	5	74,53
		ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	4158	24	135,373	9	32,58
		ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	2532	49	231,282	9	91,34
	Σύνολο - 6		83814	136	924,2	42	11,03
7	ΔΗΜΟΥ ΑΙΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	2673	6	55,726	2	20,85	
	ΔΗΜΟΥ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	7348	15	129,305	4	17,60	

	ΔΗΜΟΥ ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	5811	13	99,717	5	17,18
	ΔΗΜΟΥ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΕΣΟΛΩΙ	18354	38	280,168	7	15,28
	ΔΗΜΟΥ ΟΝΙΑΔΩΝ	10103	9	270,899	5	26,81
Σύνολο - 7		44289	81	835,815	23	18,87
8	ΔΗΜΟΥ ΘΕΡΜΟΥ	7837	59	333,701	22	42,58
	ΔΗΜΟΥ ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	4591	23	148,667	9	32,60
Σύνολο - 8		12428	82	483,368	31	38,80
Σύνολο - ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ		218092	571	5460,888	211	24,93

ΝΟΜΑΡΧΙΑ	Πρόταση 2	Όνομα ΟΥΑ	Πληθυσμός	Αριθμός οικισμών	Επιφάνεια (km ²)	Αριθμός Τοπικών Διαμορφώσεων	Πυκνότητα (km ² / κατοίκο)
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	1	ΔΗΜΟΥ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	12513	38	397,879	9	31,79
		ΔΗΜΟΥ ΙΝΑΧΟΥ	5739	41	585,382	14	102,00
		ΔΗΜΟΥ ΜΕΝΙΔΙΟΥ	2237	14	107,73	1	48,16
		ΔΗΜΟΥ ΦΥΤΕΙΩΝ	2550	5	98,293	1	37,78
	Σύνολο - 1		23041	103	1187,286	25	51,53
	2	ΔΗΜΟΥ ΑΝΑΚΤΟΡΙΟΥ	8845	11	241,112	5	27,28
		ΔΗΜΟΥ ΚΕΚΡΟΠΙΑΣ	4044	16	205,843	4	50,90
	Σύνολο - 2		12889	27	446,955	9	34,68
	3	ΔΗΜΟΥ ΑΛΥΣΙΑΣ	3759	7	148,719	4	39,58
		ΔΗΜΟΥ ΑΣΤΑΚΟΥ	7049	14	345,099	11	48,98
		ΔΗΜΟΥ ΜΕΔΕΩΝΟΣ	4983	8	213,217	5	42,79
	Σύνολο - 3		15791	29	707,035	20	44,77
	4	ΔΗΜΟΥ ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ	2313	12	50,794	2	21,96
		ΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΔΟΤΙΑΣ	1360	24	257,635	19	189,44
		ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	18259	29	159,947	13	8,76
		ΔΗΜΟΥ ΠΛΑΤΑΝΟΥ	1181	16	169,678	11	148,15
		ΔΗΜΟΥ ΠΥΛΛΗΝΗΣ	1179	22	123,966	10	105,15
	Σύνολο - 4	ΔΗΜΟΥ ΧΑΛΚΕΙΑΣ	2588	10	114,189	6	44,47
			26840	113	676,209	61	32,65
	5	ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	57174	23	162,728	6	2,85
		ΔΗΜΟΥ ΘΕΣΣΙΩΝ	7199	8	75,058	3	10,43
		ΔΗΜΟΥ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5185	6	60,476	3	11,66
		ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΑΙΤΩΛΚΟΥ	1422	17	105,976	5	74,53
		ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	4158	24	135,373	9	32,56
		ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	2532	49	231,282	9	91,34
		ΔΗΜΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ	6144	9	153,387	7	29,99
	Σύνολο - 5		83814	136	924,2	42	11,03
	6	ΔΗΜΟΥ ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	2673	6	55,726	2	20,85
		ΔΗΜΟΥ ΑΙΤΩΛΚΟΥ	7348	15	129,305	4	17,60
ΔΗΜΟΥ ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ		5811	13	89,717	5	17,16	

Σύνολο - 6	ΔΗΜΟΥ ΚΕΡΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΕΣΣΟΛΟΓ	18354	36	280,166	7	15,28
	ΔΗΜΟΥ ΟΙΝΙΑΔΩΝ	10103	9	270,899	5	26,81
7		44289	81	635,815	23	18,87
	ΔΗΜΟΥ ΘΕΡΜΟΥ	7837	59	333,703	22	42,58
Σύνολο - 7	ΔΗΜΟΥ ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	4591	23	149,687	9	32,60
		12428	82	483,368	31	38,90
Σύνολο - ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ		219092	571	5480,888	211	24,93

5. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

5.1 Γεωγραφικά στοιχεία και πληθυσμός

Έκταση: 5.461 τ.χλμ.

Πληθυσμός : 224.429

Κατανομή πληθυσμού (2001):

Αγροτικός: 111.382

Αστικός: 113.047

Δήμοι :29

Πρωτεύουσα: Μεσολόγγι

Βουνά:

Παναιτωλικό

Ακαρνανικά Όρη

Όρη Ναυπακτίας

Αράκυνθος

Μακρυνόρος

Ποτάμια:

Αχελώος, Εύηνος, Μόρνος

ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Διοικητική Διάρθρωση

Επαρχίες	Δήμοι	Κοινότητες	οικισμοί	πληθυσμός	Πρωτεύουσα
Βάλτου	4	35	90	30.293	Αμφιλοχία
Βονίτσης και Ξηρομέρου	6	34	61	34.869	Βόνιτσα
Μεσολογγίου	6	38	87	50.626	Μεσολόγγι
Ναυπακτίας	6	53	103	27.325	Ναύπακτος
Τριχωνίδας	7	58	159	85.127	Αγρίνιο
Σύνολο	29	218	500	228.180	

ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Οικονομία

Η οικονομία του νομού είναι αγροτική, με αναπτυγμένο ιδιαίτερα το σκέλος της γεωργίας, η οποία μάλιστα σημειώνει πρόσφατα σημαντική ανάπτυξη χάρη στην αξιοποίηση του Αχελώου. Η διευθέτηση της κοίτης του ποταμού αυτού σε διάφορα σημεία, η κατασκευή αρδευτικών φραγμάτων, η αποξήρανση της περιοχής Λεσινίου, η άρδευση των τριων πεδιάδων (Αγρινίου, Μεσολογγίου, Κατοχής) έδωσαν στην καλλιέργεια μεγάλες και εύφορες εκτάσεις.

Από το σύνολο της επιφάνειας του νομού σε τ.χλμ., τα 2.800 είναι βοσκοτόπια, τα 1.200 δάση και τα 1.100 καλλιεργήσιμη γη. Στα τελευταία αυτά πρέπει να προστεθούν και τα 197.000 (197 τ.χλμ.) άγονα στρέμματα. Τα άγονα αυτά στρέμματα το 1973 άρχισαν να γίνονται καλλιεργήσιμα χάρη στα εγχειροβελτιωτικά έργα της πεδιάδας του Αχελώου. Η υπόλοιπη έκταση του νομού καλύπτεται από νερά και από οικισμούς. Από την καλλιεργήσιμη γη αρδεύονται τα 260 τ.χλμ. (260.000 στρέμματα), καθώς και τα στρέμματα που αξιοποιήθηκαν με τις πρόσφατες (1973) εγχειροβελτιώ-

σεις. Καλιεργούνται κυρίως καπνός, ρύζι, βαμβάκι, σιτάρι, αμπέλια, εσπεριδοειδή, ελιές, καρπούζια και οπωροφόρα δέντρα.

Η φυτική παραγωγή του νομού, με καλές στρεμματικές αποδόσεις αποτελείται από:

Σιτηρά 13.000 τόννους, Βαμβάκι 17.000 τόννους, Αραβόσιτος 150.000 τόννους, Μποστανικά 17.000 τόννους, Ρύζι 7.000 τόννους, Λάδι (Ελιάς) 6.500 τόννους, Μηδική 200.000 τόννους, Ελιές βρώσιμες 8.000 τόννους, Καπνός 28.000 τόννους, Εσπεριδοειδή 40.000 τόννους.

Η κτηνοτροφία περιορίζεται κυρίως στα μικρά ζώα. Ανάλογη με το κτηνοτροφικό κεφάλαιο είναι και η παραγωγή πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (γάλατος, κρέατος, αυγών, μαλλιών κ.ά.).

Η ετήσια ζωική παραγωγή αποτελείται από:

Βόειο κρέας 1.000 τόννους, Πουλερικά 1.000 τόννους, Αιγοπρόβειο 8.500 τόννους, Αγελαδινό γάλα 25.000 τόννους, Χοιρινό 11.500 τόννους, Αιγοπρόβειο γάλα 52.000 τόννους.

Σημαντικός πόρος είναι η αλιεία. Τα ψάρεμα γίνεται κυρίως στον Αμβρακικό κόλπο και στις λιμνοθάλασσες. Ψαρεύονται γαρίδες, καβούρια, τσιπούρες, λαβράκια και κέφαλοι. Από το θηλυκό είδος του κέφαλου (μπάφος) εξάγονται τα αυγά του και παρασκευάζεται το περίφημο αβγοτάραχο. Τα δάση καλύπτουν τα 22% του εδάφους και αποδίδουν αρκετή ξυλεία, κοινή και επιπλοποιίας.

Ο νομός συνορεύει ανατολικά με τους νομούς Φθιώτιδας, Φωκίδας και Ευρυτανίας, βόρεια με τους νομούς Καρδίτσας και Άρτας, βρέχεται προς τα Βορειοδυτικά από τον Αμβρακικό κόλπο, προς δυτικά από το Ιόνιο πέλαγος και νότια από τον Πατραϊκό και κορινθιακό κόλπο.

5.2 Ιστορία

Από τη μυθική ακόμη εποχή διαφαίνεται η αντίθεση Ακαρνάνων και Αιτωλών που θα σφραγίσει όλη την ιστορία τους ως τη Ρωμαϊκή κατάκτηση: με ξεχωριστά πολιτικά και θρησκευτικά κέντρα (Θέρμος οι Αιτωλοί, Στράτος και Όλπαι οι Ακαρνάνες), τοποθετημένοι πάντα σε αντίπαλα στρατόπεδα, θα πολεμήσουν επανειλημμένα μεταξύ τους, ως την εποχή που ο Οκτάβιος θα τους υπαγάγει στη ρωμαϊκή επαρχία της Αχαΐας. Από τότε οι δρόμοι τους βασικά είναι κοινοί. Στην αρχαιότητα οι πόλεις της Ακαρνανίας (Στράτος, Αμφιλοχικόν, Άργος, Λιμναία, Όλπαι, Οινιάδα, Ανακτόριον, Άκτιον κ.α.) είναι οργανωμένες στο Κοινόν. Οι Ακαρνάνες είναι κατά κανόνα φίλοι και σύμμαχοι των Αθηναίων, συμπράττουν μαζί τους στους Περσικούς πολέμους και στον Πελοποννησιακό, ενώ οι Αιτωλοί μένουν σχεδόν αμέτοχοι, όπως και αργότερα στον αγώνα εναντίον του Φιλίππου. Το 391 υποτάσσονται στη Σπάρτη, αργότερα παρακολουθούν τους Θηβαίους, το 255 γίνονται υπήκοοι της Μακεδονίας και μετά την εν Κυνός Κεφαλαίς μάχη (197 π.Χ.) παραδίδονται στους Ρωμαίους. Οι Αιτωλοί εμφανίζονται ενωμένοι το 426 όταν αποκρούουν τους Αθηναίους. Ενεργό ρόλο στα ελληνικά πράγματα αρχίζει να διαδραματίζει η Αιτωλία με την ίδρυση της Αιτωλικής Συμπολιτείας στην οποία συμμετέχουν όλες οι Αιτωλικές αλλά και οι κατακτημένες πόλεις. Το γόητρο των Αιτωλών ενισχύεται όταν ανάγκασαν τους

Δελφούς να μετάσχουν στη Συμπολιτεία (298) απέκρουσαν τους Γαλάτες και απέκτησαν δικαίωμα να συμμετάσχουν στις Αμφικτυονίες. Εισχωρούν ύστερα στην Πελοπόννησο συγκροτούν ομοσπονδία των αρκαδικών πόλεων και εγκαινιάζουν ναυτική πολιτική Βασιζόμενη στην πειρατεία και την απαλλαγή από τους φόρους. Η παρακμή αρχίζει με τη συμμαχία Φιλίππου Ε' και Αχαϊκής συμπολιτείας, που οδήγησε τις δυο Συμπολιτείες σε πόλεμο (220 - 217 π.Χ.) και εξώθησε τους Αιτωλούς προς τους Ρωμαίους, οι οποίοι τους αφαιρούν πολλές περιοχές, ενώ ο Αιμίλιος Παύλος εκτοπίζει όλα τα αντιτιθέμενα προς τη Ρώμη στοιχεία. Από τον 3ο μ.Χ. αι. η Αιτωλοακαρνανία δέχεται το κύμα επιδρομών, των βαρβαρικών φύλων. Στη βυζαντινή περίοδο η Αιτωλία και η Ακαρνανία υπάγονται σε διαφορετικά θέματα. Ακολουθεί νέο κύμα επιδρομών από την ξηρά και από τα παράλια. Μετά την κατάκτηση της Κωνσταντινουπόλεως από τους Φράγκους (1204), η Αιτωλοακαρνανία υπάγεται στο Δεσποτάτο της Ηπείρου και συμμερίζεται τη μοίρα του ως την κατάλυσή του (1339). Εισδύουν ύστερα Αλβανοί των οποίων την εξουσία καταλύει ο αυθέντης Κεφαλληνίας και Ζακύνθου Κάρολος Α' Τόκκος, ο οποίος (αρχές 15ου αι.) εισχωρεί στην Αιτωλοακαρνανία, όπως και στην Ήπειρο, αποβλέποντας να ανασυστήσει το Δεσποτάτο της Ηπείρου. Ακολουθεί ύστερα η τουρκική διείσδυση από την οποία θα μείνει έξω η Ναύπακτος, που την κρατούν οι Ενετοί. Από την εποχή αυτή η Δυτική Στερεά και ειδικότερα η Ακαρνανία θα γίνει το κέντρο όπου θα δημιουργηθούν οι πρώτοι πυρήνες της ελληνικής ανεξαρτησίας. Ορεινή και απομονωμένη δεν θα κατακτηθεί ποτέ ολοκληρωτικά. Εκεί θα καταφύγουν οι πληθυσμοί άλλων περιοχών και οι κάτοικοί της θα ζήσουν επί τέσσερις αιώνες με το όπλο στο χέρι, είτε ως αρματολοί είτε ως κλέφτες. Πριν ακόμη από την επανάσταση του '21 στην Αιτωλοακαρνανία υπήρχαν αρματολίκια. Το Ξηρόμερο ιδίως, με την ασφάλεια που παρέχουν τα δασωμένα βουνά του και τα απέναντι βενετοκρατούμενα νησιά, γίνεται ο τόπος συγκεντρώσεως των κλεφτών. Γενικά η Αιτωλοακαρνανία ήταν μια από τις εστίες όπου κατ' εξοχήν χαλυβδώθηκε και αναπτύχθηκε το πνεύμα των Ελλήνων στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Οι μορφές και η δράση του Ευγένιου του Αιτωλού, και ένα αιώνα αργότερα του Κοσμά του Αιτωλού αποτελούν χαρακτηριστική εκδήλωση αυτού του πνεύματος, ενώ η αντίσταση του Μεσολογγίου στα χρόνια της επαναστάσεως παραμένει ένα αξεπέραστο ορόσημο. Η Αιτωλοακαρνανία απελευθερώθηκε και απετέλεσε τμήμα του ελληνικού κράτους το 1829.

Με πρωτεύουσα το Μεσολόγγι, ο νομός Αιτωλοακαρνανίας συγκεντρώνει ποσοστό 2,2% του πληθυσμού της χώρας και παράγει ποσοστό 1,6% του Ακ. Εθνικού Προϊόντος. Η τάση μείωσης του πληθυσμού είναι εμφανής, αφού είναι ένας από τους 35 νομούς στους οποίους σημειώθηκε το 1997 φυσική μείωση του πληθυσμού (υπεροχή γεννήσεων/1000 κατοίκους: -0,5), και για δεύτερη συνεχή χρονιά. Με κατά κεφαλή προϊόν 2,4 εκατ. δρχ. ή ποσοστό 73% του μέσου όρου της Ελλάδος, η σχετική θέση του νομού ως προς το μέσο της χώρας υποχώρησε ελαφρά σε διάστημα μιας Πετίας (77% το 1988). Οι κάτοικοί του καταναλώνουν μόνο το 63% του οικιακού ρεύματος του μέσου Έλληνα, τους αναλογούν μόνο 9 αυτοκίνητα ανά 100 κατοίκους (μέσος όρος χώρας 25), αλλά στους δρόμους του γίνονται αναλογικά πολύ περισσότερα τροχαία ατυχήματα (2,2 ανά 1000 κατοίκους το 1997 με μέσο όρο χώρας 2,4). Με δηλωθέν εισόδημα 2,4 εκατ. δρχ. ανά φορολογούμενο ή 780 χιλ. ανά κάτοικο το 1998 και καταθέσεις 900χιλ.δρχ. ανά κάτοικο, οι Αιτωλοακαρνανίτες πλήρωσαν το 1996 κατά μέσο όρο άμεσους φόρους 52 χιλ. δρχ., περίπου το ένα τέταρτο του μέσου όρου για τη χώρα (218χιλ.δρχ). το ποσοστό ανεργίας τον Δεκέμβριο 1998 ήταν 12%, αυξημένο κατά 3 μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο έτος και με μέσο όρο Ελλά-

δος 10,4%. Είναι η πρώτη παραγωγός καπνού περιοχή της χώρας, η 3^η στην παραγωγή τυριού και η 5^η στην παραγωγή κρέατος.

Επιφάνεια σε τετρ. χλμ.

Με εσωτερικά ύδατα: 5.461

Χωρίς εσωτερικά ύδατα: 5.193

**ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ
1991-2001 ΝΟΜΟΥ ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ**

	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο
Απογραφή 1991	113.817	114.363	228.180
Απογραφή 2001	112.706	110.579	223.771

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ		
	1971	1981	1991
Αριθμός κατοίκων	228.989	219.764	228.180
Αριθμός κατοίκων πρωτεύουσας	11614	10164	12674
Πυκνότητα πληθυσμού (κατά τ.χμ.)	42	40	42
Αστικός Πληθυσμός	54193	56462	75853
Ημιαστικός πληθυσμός	55033	49360	38357
Αγροτικός πληθυσμός	119763	113942	113970
Γάμοι (μόνιμος κατοικία γαμπρού)	1665	1418	1180
Γεννήσεις (μόνιμος κατοικία μητρός)	4415	3236	2399
Θάνατοι (μόνιμος κατοικία θανόντος)	1752	2033	2274
Αριθμός Νοικοκυριών	56080	58660	63197
Ενεργός πληθυσμός	95204	88688	85693
Απασχολούμενοι	91588	85327	77468
Άνεργοι	3616	3361	8225

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

1992

1995

1998

ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ			
Γεωργία	19,0	20,0	15,0
Βιομηχανία	23,0	21,0	23,0
Υπηρεσίες	58,0	59,0	62,0
Ν. Αιτωλοακαρνανίας			
Γεωργία	27,7	25,5	19,8
Βιομηχανία	17,6	17,3	21,7
Υπηρεσίες	54,8	57,2	58,4
Ν. Αχαΐας			
Γεωργία	11,1	12,5	9,4
Βιομηχανία	30,3	25,7	26,6
Υπηρεσίες	58,6	61,8	64,0
Ν. Ηλείας			
Γεωργία	26,3	26,8	21,6
Βιομηχανία	14,4	17,3	16,2
Υπηρεσίες	59,3	55,8	62,2

Πηγή : Οι Νομοί της Ελλάδας 2001, all media publications – Περιοδικό Επιλογή

Ο Πρωτογενής τομέας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρότι αποτελεί σημαντικό πόλο απασχόλησης και οικονομικής δραστηριότητας έχει χαμηλή ανταγωνιστικότητα λόγω υψηλού κόστους και χαμηλής ποιότητας των προϊόντων, αλλά και λόγω των αδυναμιών που υπάρχουν στον τομέα διακίνησης και εμπορίας. Οι τρεις νομοί δεν συμμετέχουν εξίσου σε μέγεθος και ένταση παραγωγής. Στους νομούς Αιτωλοακαρνανίας και Ηλείας ο πρωτογενής τομέας παίζει σημαντικότερο ρόλο στην οικονομία τους και γι' αυτό μπορούν να χαρακτηριστούν κατεξοχήν αγροτικοί νομοί.

Στην γεωργία η εκμηχάνιση προχώρησε με γρήγορο ρυθμό τα τελευταία χρόνια με ευεργετικά αποτελέσματα στην παραγωγικότητα.. Παράλληλα με την εκμηχάνιση, αξιόλογη ήταν και η ανάπτυξη του τομέα μεταποίησης προϊόντων. Οι βασικότεροι κλάδοι φυτικής παραγωγής είναι η ελαιοκαλλιέργεια, τα κηπευτικά, τα εσπεριδοειδή, η αμπελοκαλλιέργεια, η βιομηχανική τομάτα, το βαμβάκι και τα καπνά. Από την άλλη μεριά η κτηνοτροφική παραγωγή δεν βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα με αποτέλεσμα η συμμετοχή της ζωικής παραγωγής στο γεωργικό εισόδημα να είναι χαμηλή ενώ και οι δυνατότητες οικονομικής εκμετάλλευσης των δασών για παραγωγή ξυλείας είναι περιορισμένες. Ο αλιευτικός κλάδος παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη. Δυναμισμό εμφανίζουν ιδιαίτερα η αλιεία εσωτερικών υδάτων και οι υδατοκαλλιέργειες στις οποίες η Περιφέρεια έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα λόγω της γεωμορφολογία της. Ο Δευτερογενής τομέας την περίοδο 1984-1992 στιγματίστηκε από την έντονη αποβιομηχάνιση που έπληξε την Πάτρα, μια πόλη με έντονη μεταποιητική παράδοση. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια παρουσιάστηκε ανάκαμψη μέσω της αναδιάρθρωσης της μεταποιητικής βάσης. και της μετατόπισης των δραστηριοτήτων από τους παραδοσιακούς φθίνοντες κλάδους (μεγάλες μονάδες) προς ανταγωνιστικές και βιώσιμες δραστηριότητες. Παρόλα τα προβλήματα, ο Νομός Αχαΐας παράγει το 3,1% του συνολικού ΑΕΠ της μεταποίησης της χώρας, συγκριτικά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό από 0,5% που παράγουν οι νομοί Αιτωλοακαρνανίας και Ηλείας. Συμπερασματικά μπορεί η Αχαΐα να χαρακτηριστεί σαν ο κατ' εξοχήν μεταποιητικός νομός της περιφέρειας. Από τα στοιχεία του πίνακα είναι εμφανές ότι οι κλάδοι που συγκε-

ντρώνουν την κύρια μεταποιητική δραστηριότητα είναι ο κλάδος τροφίμων και ποτών, η ένδυση, η βιομηχανία ξύλου-φελλού, η κατασκευή μεταλλικών προϊόντων και οι κατασκευές. Χαρακτηριστικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι το 92% των επιχειρήσεων που παρουσιάζονται στον πίνακα απασχολεί μέχρι τέσσερις εργαζόμενους. Προοπτικές παρουσιάζει η περαιτέρω ανάπτυξη της μεταποίησης των γεωργικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών προϊόντων. Ο Τριτογενής τομέας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρουσίασε αυξητικές τάσεις στη διαμόρφωση του ΑΕΠ της περιφέρειας ενώ διατήρησε σταθερό το ποσοστό συμβολής του στο σχηματισμό του προϊόντος του τομέα στη χώρα. Μεγαλύτερη είναι η συμβολή του νομού Αχαΐας.

Συγκριτικά πλεονεκτήματα έχει η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στον τριτογενή τομέα, ιδιαίτερα στις μεταφορές. Η Πάτρα αποτελεί την κύρια πύλη της χώρας προς τη Δυτική Ευρώπη και μείζονα κόμβο μεταφορών με αποτέλεσμα την έντονη ανάπτυξη των διεθνών θαλάσσιων μεταφορών και του εμπορίου από και προς το λιμάνι της. Οι υπηρεσίες παρουσιάζουν επίσης ανοδική τάση, ενώ ευνοϊκές διαφαίνονται οι προοπτικές για την ανάπτυξη του τουρισμού λόγω της ύπαρξης αξιόλογων φυσικών, πολιτιστικών και τουριστικών πόρων στην περιοχή παρότι μέχρι στιγμής η εκμετάλλευσή τους είναι ελλιπής. Παράλληλα με τους τομείς αυτούς, η πρωτεύουσα της Δυτικής Ελλάδος, παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη στους τομείς των υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης, έρευνας και ανάπτυξης, καθώς και των παραγωγικών υπηρεσιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΚΑΙ ΝΟΜΟ

ΚΛΑΔΟΣ	Ν.Αιτωλο- ακαρνανίας	Ν. Αχαΐας	Ν. Ηλείας
Διάφορες Επιχειρήσεις	313	48	46
Εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη εξόρυξη τύρφης	--	1	1
Λοιπά Ορυχεία και Λατομεία	10	6	8
Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών	356	488	332
Παραγωγή Προϊόντων Καπνού	2	--	--
Παραγωγή Κλωστοϋφαντουργικών Υλών	13	74	25
Κατασκευή Ειδών Ενδυμασίας: Κατεργασία και βαφή γουνα- ρικών	60	289	36
Κατεργασία και δέψη δέρματος: Κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελοποιίας, ειδών σαγματοποιί- ας και υποδημάτων	11	50	2
Βιομηχανία Ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό εκτός από τα έπιπλα: κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	111	181	115
Κατασκευή Χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί	1	15	3
Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας και μέσων πληροφορικής	27	76	16
Παραγωγή οπτάνθρακα (κοκ), προϊόντων διύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων	4	8	4

ΚΛΑΔΟΣ	Ν.Αιτωλο- ακαρνανίας	Ν. Αχαΐας	Ν. Ηλείας
Παραγωγή χημικών και ουσιών και προϊόντων	6	19	6
Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	3	15	2
Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	42	101	47
Παραγωγή Βασικών Μετάλλων	4	12	4
Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	66	172	91
Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού ΜΑΚ	16	48	22
Κατασκευή μηχανών γραφείου και ηλεκτρονικών υπολογιστών	--	2	--
Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών ΜΑΚ	5	20	2
Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών	--	5	1
Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων: κατασκευή ρολογιών κάθε είδους	4	16	4
Κατασκευή αυτοκινήτων οχημάτων : κατασκευή ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκωμένων οχημάτων	3	7	1
Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	4	9	--
Κατασκευή επίπλων: Λοιπές βιομηχανίες ΜΑΚ	39	143	46
Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Ζεστού Νερού	--	2	--
Συλλογή, Καθαρισμός και Διανομή Νερού	4	2	2
Κατασκευές	710	1255	739
Πώληση, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών : Λιανική πώληση καυσίμων για οχήματα	541	745	394
Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών	408	852	310
Λιανικό Εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών: επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	2.993	4.476	2.181
Ξενοδοχεία και Εστιατόρια	1.171	1.505	837
Χερσαίες μεταφορές, μεταφορές μέσω αγωγών	534	759	243
Μεταφορές μέσω υδάτινων οδών	5	11	--
Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες: δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων	54	198	38
Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες	4	8	1

ΚΛΑΔΟΣ	Ν.Αιτωλο- ακαρνανίας	Ν. Αχαΐας	Ν. Ηλείας
Ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	3	32	13
Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών	15	39	3
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	6	17	4
Ενοικίαση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή: ενοικίαση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	17	31	36
Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες	1	15	4
Ερευνα και ανάπτυξη	--	6	--
Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	357	1.039	291
Δημόσια Διοίκηση και άμυνα: Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	--	2	2
Εκπαίδευση	55	128	49
Υγεία και Κοινωνική Μέριμνα	31	87	18
Διάθεση Λυμάτων και απορριμμάτων: υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες	1	7	6
Δραστηριότητες οργανώσεων ΜΑΚ	74	28	8
Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	68	142	37
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	105	268	85

Πηγή : ΕΣΥΕ, Έρευνα Επιχειρήσεων, 1995

Επίπεδο εκπαίδευσης

Το εργατικό δυναμικό με εκπαίδευση μέχρι και το Δημοτικό υπερτερεί σημαντικά έναντι των υπόλοιπων κατηγοριών καλύπτοντας το 54,8% του συνόλου και είναι σημαντικά ανώτερο του αντίστοιχου ποσοστού της χώρας που είναι 38,1% (1997). Το εργατικό δυναμικό Γυμνασιακής εκπαίδευσης αποτελεί το 11,2%, ενώ το εργατικό δυναμικό Λυκειακής εκπαίδευσης καλύπτει το 23% του συνόλου (αντίστοιχα ποσοστά χώρας: 10,4% και 28,6%). Πολύ μικρό μέρος του εργατικού δυναμικού καλύπτει το εργατικό δυναμικό Ανωτέρας, Ανωτάτης και Μεταπτυχιακής εκπαίδευσης, που αποτελεί το 11% του συνολικού εργατικού δυναμικού (αντίστοιχο ποσοστό χώρας: 22,9%). Ωστόσο, χαρακτηριστικό για την Περιφέρεια είναι το γεγονός ότι σ' αυτήν απασχολείται το 5,2% του συνόλου των κατόχων μεταπτυχιακού τίτλου, ποσοστό που την κατατάσσει τρίτη στην χώρα.

Απασχόληση

Ο ενεργός πληθυσμός της Δυτικής Ελλάδας ανέρχεται σε 254.202, ενώ οι απασχολούμενοι είναι 232.816 (1997). Η διαχρονική εξέλιξη του ενεργού πληθυσμού και της

απασχόλησης τα τελευταία χρόνια (1991-97) παρουσιάζεται φθίνουσα, παρά τη συνολική αύξηση του πληθυσμού της Περιφέρειας.

Το 41,5% των απασχολουμένων εργάζεται στον πρωτογενή τομέα, το 17,6% στον δευτερογενή τομέα και το 40,9% στον τριτογενή τομέα, ενώ τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά είναι 19,8%, 22,5% και 57,7% (1997). Την περίοδο 1993-1997 παρατηρήθηκε μικρή μείωση του ποσοστού απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και μικρή αύξηση στα ποσοστά απασχόλησης του δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Φαίνεται δηλαδή μια σαφής τάση ενίσχυσης του δευτερογενή τομέα και μείωσης του πρωτογενή, ενώ και στον τριτογενή τομέα διαφαίνεται κάποια αύξηση.

Εργατικό Δυναμικό

Από τα στοιχεία απασχόλησης που είναι διαθέσιμα προκύπτει ανάγλυφα η σημασία του πρωτογενή τομέα για την Περιφέρεια που εντοπίστηκε στην προηγούμενη παράγραφο. Ο πρωτογενής τομέας αποτελεί την κύρια πηγή απασχόλησης απορροφώντας το 41,5% των απασχολουμένων στην Περιφέρεια (στοιχεία 1997).

Η διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ακολουθεί τις τάσεις ανόδου και καθόδου του συνόλου της χώρας αλλά οι διακυμάνσεις ανά έτος είναι πολύ πιο έντονες. Το 1997 είχε το μικρότερο βαθμό ανεργίας των τελευταίων χρόνων, που όμως εκτινάχθηκε το επόμενο έτος ξεπερνώντας κατά πολύ το μέσο όρο της Ελλάδας. Τα στοιχεία δείχνουν ότι από αυτό το χρονικό σημείο αρχίζει μια αργή αλλά σταθερή μείωση της ανεργίας. Η τελευταία καταγραφή από την ΕΣΥΕ το β' τρίμηνο του 2001 την τοποθετεί στο 9,9%.

Ανεργία

Το ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια φθάνει το 8,41% και είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο εθνικό που ανέρχεται στο 10,25% (1997).

Η διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας της Δυτικής Ελλάδας τα τελευταία χρόνια δείχνει τάσεις μείωσης. Συγκεκριμένα, το ποσοστό ανεργίας το έτος 1993 ήταν 10,6%, ενώ το 1997 έπεσε στο 8,4% (τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά ανεργίας είναι 9,7% και 10,3%). Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας στο σύνολο των ανέργων ανέρχεται στο 67,7%, ενώ για την χώρα στο 57,1%. Το ποσοστό ανεργίας για τις γυναίκες είναι 12,9%, ενώ οι νέοι καταλαμβάνουν το 29,9% των ανέργων, σε αντιστοιχία με την χώρα όπου τα ποσοστά είναι 15,9% και 32,3%. Από τα ποσοστά αυτά φαίνεται ότι ενώ η Περιφέρεια ξεπερνά την κρίση της αποβιομηχάνισης, έχει ως κατάλοιπο την υψηλή μακροχρόνια ανεργία.

Πηγή : Επεξεργασμένα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού δυναμικού ΕΣΥΕ

Η NABIPPE είναι η μοναδική Ναυτική και Βιομηχανική Περιοχή στην Ελλάδα που διαθέτει δικό της λιμάνι πολλαπλών χρήσεων. Τα δικαιώματα ανάπτυξης, λειτουργίας και διαχείρισης έχουν παραχωρηθεί στην AKARPORT ΑΕ.

Με την υπογραφή της ΚΥΑ απόφασης και τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (τεύχος Β' 1207/13-07-2007), ολοκληρώνεται πλέον η διαδικασία για την λειτουργία της NABIPPE Πλατυγαλιού Αστακού ως Ελεύθερης Ζώνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 133/90 και της κοινοτικής και εθνικής τελωνειακής νομοθεσίας.

Με την απόφαση αυτή, εγκρίθηκε ως νέος φορέας διοίκησης και διαχείρισης της Ελεύθερης Ζώνης NABIPPE Πλατυγαλιού Αστακού, η εταιρεία «Ακαρνανικό Κέντρο Συνδυνασμένων Συστημάτων Μεταφορών ΑΕ» και τον διακριτικό τίτλο «AKARPORT ΑΕ».

Μετά απ' αυτό η Δυτική Ελλάδα αποκτά ένα μεγάλο πόλο έλξης επενδύσεων.

Μερικές από τις δραστηριότητες που πρόκειται να αναπτυχθούν ιδιαίτερα είναι:

- Η διαμετακόμιση φορτίων και αυτοκινήτων, η μεταφόρτωση υγρών φορτίων και φορτίων χύδην και η αποθήκευση φορτίων.
- Οι υπηρεσίες εξυπηρέτησης των συναλλασσόμενων με την περιοχή της NABIPPE (εστιατόρια, τράπεζες, σταθμοί υγρών καυσίμων, mini market κλ.π.), οι λειτουργίες πορθμείων και η παραλαβή, παράδοση και διαχείριση φορτίων.
- Οι υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής του εξοπλισμού του λιμένα και οιδεκάδες τεχνικές υπηρεσίες (επιθεώρηση αυτοκινήτων, επεξεργασία και συσκευασία ξύλου, εργασίες ψύξης, επισκευή, συναρμολόγηση κ.λπ.).

ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΑΗΤΩΝ :

ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ

1. Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων 1^{ης} ΔΕ Αιτωλ/νίας.

Έδρα :Δήμος Ναυπάκτου.

Αρ. εξυπηρετούμενων Δήμων 7

2. Αναγκαστικός σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων 2^{ης} ΔΕ Αιτωλ/νίας.

Έδρα :Δήμος Στράτου.

Αρ. εξυπηρετούμενων Δήμων 13

3. Αναγκαστικός σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων 3^{ης} ΔΕ Αιτωλ/νίας.

Έδρα :Δήμος Παλαίρου.

Αρ. εξυπηρετούμενων Δήμων 5

4. Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων 4^{ης} ΔΕ Αιτωλ/νίας.

Έδρα :Δήμος Μεσολογγίου.

Αρ. εξυπηρετούμενων Δήμων 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ

2.1 Ιστορία

Το Αγρίνιο είναι ο κρίκος που συνδέει την Αιτωλία και την Ακαρνανία.

Η θέση της πόλης, στην γη της Αιτωλοακαρνανίας, ορίζεται από τον υδάτινο αρχαίο θεό Αχελώο που κυλά δίπλα της. Η ιστορία της πόλης χάνεται στα βάθη των αιώνων, καθώς κατοικήθηκε από τα πρώιμα χρόνια της προϊστορικής περιόδου. Το Αγρίνιο είναι η μεγαλύτερη πόλη του νομού Αιτωλοακαρνανίας και αριθμεί πληθυσμό 90.000 κατοίκων.

Από το βιβλίο του Γεράσιμου Παπατρέχα «Ιστορία του Αγρινίου» παρατίθεται ο μύθος του Αγρίου, που χρονολογείται στην Υστεροελλαδική περίοδο (1600-1100π.Χ.).

«Ο Άγριος ήταν γιος του Πορθέα και τρισέγγονος του ήρωα Αιτωλού, του αρχηγέτη των Αιτωλών. Αλλά καλύτερα να ξεδιπλώσουμε, όσο γίνεται, τον Αιτωλικό μυθολογικό κύκλο και να δούμε το γενεαλογικό δέντρο αυτής της πολύκλαδης βασιλικής γενιάς. Στην πλούσια Ήλιδα βασίλευε ο Ενδυμίων, γιος του Αέθλιου, (ή του Δία), και της Καλύκης, που πήρε, για σύζυγο του και βασίλισσα, την Υπερίππη, κόρη του Αρκάδος ή του Ζήσου. Από τον γάμο αυτό γεννήθηκαν τρεις γιοι, ο Επειός, ο Αιτωλός, και ο Πάϊων. Σαν μεγάλωσαν οι γιοι του, ο Γέρο - Ενδυμίων αποφάσισε να χρίσει διάδοχο του τον ικανότερο απ' αυτούς και γι' αυτό υποσχέθηκε το θρόνο σε' κείνον που θα έβγαινε νικητής σε αγώνα σταδιοδρομίας στην Ολυμπία. Έτσι κι έγινε. Νικητής αναδείχτηκε ο Επειός, που διαδέχτηκε τον πατέρα του. Αργότερα ανέβηκε στο θρόνο ο Αιτωλός που όμως αναγκάστηκε να τον εγκαταλείψει, όταν σκότωσε τον Ατή, το γιο του βασιλιά του Αργούς Φορωνέα. Καταδιωκόμενος από τους γιους του σκοτωμένου πέρασε το στενό του Ρίου, επιβλήθηκε στους Κουρήτες και αδιαμφισβήτητος ηγέτης πια, έδωσε τ' όνομά του στη χώρα. Από το γάμο του με την Προνόη, θυγατέρα του Φόρθου, απόχτησε δυο γιους, τον Καλυδώνα και τον Πλευρώνα. Μετά το θάνατο του Αιτωλού στη διαμάχη που ξέσπασε, επικράτησε η γενιά του Πλευρώνα, αλλά η πόλη που ίδρυσε ο Καλυδών διατήρησε το όνομα του. Τον Πλευρώνα διαδέχτηκε ο γιος του Αγήνωρ κι από το γάμο του με την Επικάστη γεννήθηκε ο Πορθάων ή Πορδεύς, που πήρε το θρόνο της Καλυδώνας. Αυτός απόχτησε τρεις γιους και μια κόρη, από το γάμο του με την Ευρύτη, τον Άγριο, τον Οινέα και μια κόρη, τη Στερόπη, που την πήρε γυναίκα του ο Αχελώος. Ο Άγριος απόχτησε πολλούς γιους κι αναφέρονται οι Ογχηστής, θερσίτης, Πρόδοος, Κελευτωρ, Λυκωπεύς και ο Μελάνιππος. Απ' αυτούς ο χωλός θερσίτης έμεινε στην ιστορία ως συνώνυμο της ασχήμιας, της αυθάδειας και της αμετροέπειας. Αυτοί οι έξι γιοι έκριναν, ότι δεν ήταν ανεκτό να κατέχει το θρόνο της Καλυδώνας ο γέρο - Οινέας, γι' αυτό και τον εκδίωξαν κι ανέβασαν τον πατέρα τους. Μάλιστα, κατά τον Απολλόδωρο, φυλάκισαν και βασάνισαν το γέροντα βασιλιά. Καταφθάνει όμως τιμωρός ο φοβερός Διομήδης του Αργούς/ εγγονός του Οινέα από το γιο του Τυδέα, φονεύει τους γιους του σφετεριστή και αποκαθιστά τον πάππο του στο θρόνο. Ο Άγριος γλυτώνει, έρχεται στο ΒΔ άκρο της Αιτωλίας και ιδρύει την πόλη που της έδωσε τ' όνομα του. Σε μια από τις πολλές παραλλαγές του μύθου «ο Άγριος» παρουσιάζεται ως τιμωρός. Όταν ο ανηψιός του ο Τυδέας, γιος του Οινέα, σκότωσε τον αδελφό του Ωλενία ή τους εξαδέλφους του γιους του Μέλανα, ο θεός του Άγριος τον κατεδίωξε, τον εξανάγκασε να εγκαταλείψει την Καλυδώνα και να καταφύγει στο Αργός, όπου νυμφεύτηκε την κόρη του Αδράστου Διηπύλη και γέννησε τον Ομηρικό ήρωα Διομήδη».

2.2 Αρχαιολογικοί Χώροι - Μνημεία

Στην ευρύτερη περιοχή του Αγρινίου υπάρχουν αξιόλογοι αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία, όπως:

- η Αρχαία Στράτος
- η Αγία Τριάδα του Μαύρικα
- Βλοχός
- Βουκάτιο
- Το Τζαμί της Μεγάλης Χώρας

2.3 Δημοτικά Διαμερίσματα

Δημοτικό Διαμέρισμα Αγίου Κωνσταντίνου

Δημοτικό Διαμέρισμα Δοκιμιου

Δημοτικό Διαμέρισμα Καλυβιών

Δημοτικό Διαμέρισμα Καμαρούλας

Δημοτικό Διαμέρισμα Αγίου Νικολάου

Δημοτικό Διαμέρισμα Σκουτετσιάδας

6.4 ΕΝΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Εφημερίδες

Ημερήσιες Εφημερίδες (7)

ΑΙΧΜΗ
ΕΘΝΙΚΗ ΗΧΩ
ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΗ
ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ
ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ
ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ

Εβδομαδιαίες Εφημερίδες (13)

ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ
ΓΕΓΟΝΟΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΦΩΝΗ ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΕΜΠΡΟΣ
ΜΑΧΗΤΗΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ΝΑΥΠΑΚΤΙΑ PRESS
ΝΕΟΙ ΚΑΙΡΟΙ
ΠΑΛΜΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Αθλητικές Εφημερίδες (3)

ΑΓΡΙΝΙΟ
ΣΠΟΡ
ΑΘΛΗΤΙΚΗ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ
ΤΙΤΛΟΣ ΤΩΝ
ΣΠΟΡ

Περιοδικές εκδόσεις

Μηνιαίες Εφημερίδες - Περιοδικές Εκδόσεις (19)

Αιτωλοακαρνανική
Αιτωλοακαρνανικός Τύπος
Ακαρνανία
Αμφιλοχιώτικος Μαΐστρος
Δίαυλος
Ενήμερος Πολίτης

Η Βελανιδιά

Η Πυληνη Ναυπακτίας
Η Συνάντηση
Η Φωνή του Αστακού

Κοινό των Αιτωλών
Μένουμε Αιτωλοακαρνανία
Νέα του Αιτωλικού
Νέο Άστρο
Νταπια
Ο Κόσμος του Αστακού
Ο Ρεπόρτερ της Αιτωλ/νίας
ΤΑ ΓΙΟΦΥΡΙΑ
ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΗΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡ-
ΝΑΝΙΑΣ

Μηνιαία Περιοδικά (2)

ΕΠΙΚΑΙΡΑ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ lift

Περιοδικά Αγοράς (4)

ΑΓΟΡΑΖΕΙΝ
ΟΡΑΜΑ
ORANGE
POLIS

Εξειδικευμένα Περιοδικά (2)

CROSSACTION off road magazine
ΤΟ ΨΑΛΤΗΡΙ

Εφημερίδες - Περιοδικά Συλλόγων Αιτ/νίας (54)

ΑΒΩΡΑΝΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΑΓΙΟΔΗΜΗΤΡΙΑΝΙΚΑ ΝΕΑ

ΑΓΡΑΜΠΕΛΩΤΙΚΑ ΝΕΑ
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ
ΑΛΥΖΙΑ
ΑΜΒΡΑΚΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΓΡΑΜΜΕΝΗ ΟΞΥΑ
ΔΕΣΜΟΙ ΑΙΜΑΤΟΣ
ΕΜΠΕΣΙΩΤΙΚΗ ΦΩΝΗ
ΕΝ ΜΠΑΜΠΙΝΗ
Η ΒΕΛΑ
Η ΚΑΤΟΥΝΑ "ΜΕΔΕΩΝ"
Η ΤΕΡΨΙΘΕΑ

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΕΛΑΤΟΥΣ

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝΗΣ
Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΚΟΝΙΣΚΑΣ
Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΟΜΟΡΗΣ
Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΒΑΛΤΟΥ
Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΠΛΑΤΑΝΟΥ ΝΑΥ-
ΠΑΚΤΙΑΣ
Η ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ
ΘΕΡΜΙΩΤΙΚΗ ΗΧΩ
ΘΕΣΕΙΣ

ΚΟΝΙΣΚΑ
ΛΙΘΟΒΟΥΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ
ΜΑΚΡΥΝΕΙΑ
ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ ΔΡΩΜΕΝΑ
ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΚΗ
ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΚΗ ΦΩΝΗ
ΝΟΣΤΟΣ
Ο ΑΕΤΟΣ

Ο ΔΑΜΙΑΝΟΣ

Ο ΔΡΥΜΩΝΑΣ
Ο ΕΥΡΥΤΟΣ
ΟΙΝΙΑΔΕΣ
ΟΛΕΝΟΣ
Ο ΝΕΧΩΡΙΤΗΣ
Ο ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥ-
ΠΟΛΗΣ
ΠΑΤΡΙΔΕΣ
ΠΕΡΔΙΚΑΚΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ
ΡΙΖΑ ΑΓΡΙΝΙΩΤΩΝ

ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΚΑΨΟΡΑΧΗΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΚΩΝΩΠΙΝΑΣ

ΤΑ ΝΕΑ της ΡΟΥΜΕΛΗΣ
ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΔΡΥΜΟΥ
ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΟΡΦΕΑ
ΤΟ ΑΠΟΚΟΥΡΟ
ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΜΑΣ

ΤΟ ΞΗΡΟΜΕΡΟ
ΤΟ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΟ
ΦΥΤΕΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΜΒΡΑΚΙΑΣ
ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΜΠΛΙΑΝΗΣ
ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑΝΙΚΑ ΝΕΑ

Ραδιοφωνικοί σταθμοί

Ενημερωτικοί Ραδιοσταθμοί (14)

Αγρίνιο 9,37»

Αέρας FM

Ακαρνανία

Antenna Star

Δυτικά FM 96,1

Κόσμος FM

P/Σ Μεσολογγίου

Ράδιο DEEJAY 98.2 (πρώην Ράδιο Ναύπακτος)

Ράδιο Lepanto

Ράδιο Ξηρομερο

Ράδιο Αμφιλοχία

Ράδιο Βόνιτσα

4ο Πρόγραμμα

Τοπ FM

Μουσικοί Ραδιοσταθμοί (12)

Αρμονία FM

Άρια FM

Τριδα FM

Μουσικός Διάυλος

Music Life 95.1

Ράδιο Αγρίνιο

Ράδιο Όραμα

Ράδιο Super FM

Ράδιο Καλλιθέα

Stereo Channel

Studio 4

Spacefm 107

Τηλεοπτικοί σταθμοί (3)

ΑΧΕΛΩΟΣ TV

LERANTO T.V

ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ T.V.

2.5 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- Χορήγηση άδειας κατάληψης κοινόχρηστου χώρου (πεζοδρόμια, σκαλωσιές, δρόμοι κ.λ.π.)
- Χορήγηση άδειας διακοπής κυκλοφορίας
- Συμμετοχή σε διαγωνισμό
- Βεβαίωση περί μη οφειλής ΤΑΠ
- Ηλεκτροδοτήσεις οικιών - καταστημάτων και επανασυνδέσεις ΔΕΗ
- Παραβάσεις ΚΟΚ και πρόστιμα
- Είσπραξη τελών παρεπιδημούντων και εκδιδόμενων λογαριασμών
- Έκδοση αδειών για οικοδομικές υπηρεσίες - μηνιαίες
- Έκδοση ετήσιων αδειών κοινόχρηστων χώρων

2.6 Διάρθρωση και αρμοδιότητες υπηρεσιών Δήμου Αγρινίου

Οι δραστηριότητες των υπηρεσιών του Δήμου Αγρινίου κατανέμονται στις εξής διοικητικές ενότητες:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα
2. Γραφείο Δημάρχου
3. Γραφείο Ειδικών Συμβούλων ή Ειδικών Συνεργατών ή Επιστημονικών Συνεργατών
4. Γραφείο Νομικής Υπηρεσίας
5. Γραφείο Δημοτικού Συμβουλίου, Δημαρχιακής Επιτροπής, Προέδρου Δημοτικού Συμβουλίου
6. Γραφείο Δημοσιότητας και Ενημέρωσης
7. **Διεύθυνση Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής**
 - ο Γραφείο Γραμματείας
 - ο Τμήμα Προγραμματισμού και Οργάνωσης
 - ο α Γραφείο Πολιτικού Σχεδιασμού Εκτάκτων Αναγκών(ΠΣΕΑ)
 - ο Τμήμα Πληροφορικής
 - ο Τμήμα Κοινωνικής και Πολιτιστικής Πολιτικής
8. **Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών**
 - ο Τμήμα Διοικητικού
 - ο Τμήμα Δημοτικής Κατάστασης- Ληξιαρχείου
9. **Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών**
 - ο Τμήμα Λογιστηρίου
 - ο Τμήμα Δημοτικών Προσόδων
 - ο Τμήμα Ειδικής Ταμιακής Υπηρεσίας
 - ο Τμήμα Προμηθειών και Αποθήκης
10. **Διεύθυνση Δημοτικής Αστυνομίας**
 - ο Γραφείο Διοικητικής και Επιστημονικής Υποστήριξης
 - ο Τμήμα Έλέγχου Κυκλοφορίας και Στάθμευσης Οχημάτων
 - ο Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος- Ελέγχου Καταστημάτων και Επιχειρήσεων, Κοινόχρηστων Χώρων και Πλανοδίου Εμπορίου
11. **Διεύθυνση Κέντρου Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)**
 - ο Τμήμα Εξυπηρέτησης Πολιτών
 - ο Τμήμα Εσωτερικής Ανταπόκρισης
12. **Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών**
 - ο Γραφείο Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης
 - ο Τμήμα Προγραμματισμού
 - ο Τμήμα Κατασκευών και Συντήρησης Έργων
 - ο Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Έργων και Εγκαταστάσεων
13. **Διεύθυνση Μελετών -Σχεδίου Πόλης -Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Πολεοδομικών Εφαρμογών**
 - ο Τμήμα Μελετών
 - ο Τμήμα Σχεδίου Πόλης -Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Πολεοδομικών Εφαρμογών
14. **Διεύθυνση Πολεοδομίας**
 - ο Γραφείο Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης
 - ο Τμήμα Έκδοσης Οικοδομικών Αδειών και Ελέγχου Αυθαιρέτων
15. **Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Διαχείρισης Απορριμμάτων**
 - ο Τμήμα Πρασίνου

- ο Τμήμα Διαχείρισης Απορριμμάτων
- ο Τμήμα Κίνησης / Συντήρησης Οχημάτων και Μηχανημάτων
- ο Τμήμα Δημοτικών Κοιμητηρίων

2.6.1 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

A) Θέματα προσωπικού

- Φροντίζει για τη συγκέντρωση των διατάξεων της νομοθεσίας και την κανονική εφαρμογή των γενικών ρυθμίσεων της Πολιτείας στα θέματα του προσωπικού, οποιασδήποτε σχέσης εργασίας, του Δήμου.
- Διενεργεί τις διαδικασίες που αφορούν την πρόσληψη, απόλυση, προαγωγή, παραίτηση, τοποθέτηση, μετακίνηση, απόσπαση, μετάταξη κλπ. του προσωπικού του Δήμου με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.
- Διενεργεί τις διαδικασίες ελέγχου παρουσίας, παροχής αδειών, αξιολόγησης και άσκησης πειθαρχικού δικαίου στο προσωπικό του Δήμου, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.
- Τηρεί τα μητρώα και τους φακέλους του προσωπικού του Δήμου, με οποιαδήποτε εργασιακή σχέση, με τη συγκέντρωση και καταγραφή των κάθε είδους μεταβολών της οικογενειακής, υπηρεσιακής και ατομικής κατάστασης (προσόντα, οικογενειακή κατάσταση, υπηρεσιακή εξέλιξη, απόδοση, αμοιβές, ποινές, άδειες, απουσίες, κλπ.).
- Διενεργεί τις διαδικασίες συγκέντρωσης, καταγραφής των πληροφοριών που έχουν σχέση με τον καθορισμό των κάθε φύσης αμοιβών και παροχών προς το προσωπικό οποιασδήποτε εργασιακής σχέσης του Δήμου.
- Παρέχει κάθε είδους πληροφορίες, προφορικές ή γραπτές (πιστοποιητικά, βεβαιώσεις, κλπ.) προς το προσωπικό του Δήμου που αφορούν στην υπηρεσιακή του κατάσταση και τους ενημερώνει για αλλαγές στη νομοθεσία.
- Παρακολουθεί την εφαρμογή και τις μεταβολές της οργάνωσης και στελέχωσης των υπηρεσιών του Δήμου. Παρακολουθεί την κατανομή των θέσεων εργασίας στις επιμέρους υπηρεσίες του Δήμου.

B) Υπηρεσίες διοικητικής μέριμνας (πρωτόκολλο, αρχείο, διεκπεραίωση, καθαριότητα γραφείων, δακτυλογράφηση, κ.λ.π.)

- Διενεργεί τις διαδικασίες πρωτοκόλλησης των κάθε είδους εισερχομένων στο Δήμο εγγράφων. Διανομή των εγγράφων στις επιμέρους υπηρεσίες του Δήμου.
- Διενεργεί τις διαδικασίες πρωτοκόλλησης των κάθε είδους εξερχόμενων από το Δήμο εγγράφων. Διεκπεραίωση/ αποστολή των εγγράφων αυτών στους αποδέκτες.
- Τηρεί τα ενεργά και ιστορικά αρχεία εγγράφων σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Τήρηση του γενικού αρχείου του Δήμου.
- Παρέχει κάθε είδους υπηρεσίες δακτυλογράφησης και γραμματειακής υποστήριξης προς τις διάφορες υπηρεσιακές μονάδες της Διεύθυνσης.
- Μεριμνά για την εκτέλεση των γενικών βοηθητικών λειτουργιών υποστήριξης για τις ανάγκες των υπηρεσιών του Δήμου (τέλεξ, φαξ, ασφάλεια κτιρίων, καθαριότητα κτιρίων γραφείων, λειτουργία κυλικείων, φωτοαντιγραφήσεις, εξωτερικές και εσωτερικές εργασίες διακίνησης εγγράφων κλπ.). Για το σκοπό

αυτό αξιοποιούνται κλητήρες, φύλακες, καθαρίστριες κλπ. στους οποίους κατανέμονται αρμοδιότητες για τα επί μέρους κτίρια εγκατάστασης των υπηρεσιών του Δήμου.

- Οι κλητήρες ασκούν τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές τους με την επίβλεψη και τις οδηγίες του προϊσταμένου του Τμήματος

Επιπλέον οι κλητήρες παρέχουν ενδεικτικά και τις ακόλουθες υπηρεσίες :

- Επισημαίνουν τις φθορές που επέρχονται στο κτίριο ή στα έπιπλα γενικά.
- Τις ώρες που δεν βρίσκονται σε εξωτερική εργασία/ υπηρεσία οφείλουν να παραμένουν στο γραφείο τους, ασχολούμενοι σε εργασίες που τους ανατίθενται σύμφωνα με όσα έχουν κανονιστεί με αποφάσεις του Δημάρχου.
- Μεταφέρουν την αλληλογραφία που διαβιβάζεται με το ταχυδρομείο.
- Μεταφέρουν όσα έγγραφα διακινούνται από γραφείο σε γραφείο και επιδίδουν στους ενδιαφερόμενους την προς αυτούς απευθυνόμενη αλληλογραφία με ειδοποιήσεις, προσκλήσεις, επιστολές, έγγραφα.
- Στην Περιφέρεια, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και Υπουργεία μεταβαίνουν με εντολή του προϊσταμένου τους και μόνο και για τη διεκπεραίωση υπηρεσιακών υποθέσεων.
- Δεν αποχωρούν από την υπηρεσία τους πριν τη λήξη του κανονικού ωραρίου εργασίας ή χωρίς εντολή του προϊσταμένου τους.
- Εκτελούν κάθε εργασία που προσιδιάζει στη φύση των γενικών τους καθηκόντων και επιβάλλεται από τις υπηρεσιακές ανάγκες του Δήμου.
- Οφείλουν να συμπεριφέρονται με ιδιαίτερη ευπρέπεια και σεβασμό προς τους Δημότες και τους επισκέπτες του Δήμου.

Γ) Υπηρεσία Υγιεινής και Ασφάλειας των Εργαζομένων

- Παρακολουθεί και τηρεί αρχείο της νομοθεσίας που αφορά την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων.
- Εισηγείται για την εφαρμογή μέτρων βελτίωσης των συνθηκών εργασίας του προσωπικού του Δήμου.
- Μεριμνά για την εφαρμογή των προβλεπόμενων από την νομοθεσία μέτρων ασφάλειας και υγιεινής στους χώρους εργασίας του Δήμου σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιθεώρησης Εργασίας.
- Επιμελείται και παρακολουθεί την υλοποίηση προμηθειών ειδών ατομικής προστασίας των εργαζομένων .

Δ) Υπηρεσία Εποπτών- Φυλάκων Σχολικών Κτιρίων

- Παρακολουθεί και τηρεί αρχείο της νομοθεσίας που αφορά την εφαρμογή του προγράμματος φύλαξης των σχολικών κτιρίων.
- Επιτήρηση για την καλή κατάσταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των σχολείων και των υπαίθριων χώρων του σχολείου.
- Ελέγχει την είσοδο εξωσχολικών ατόμων σε χώρους των σχολείων.
- Επιβλέπει την ασφάλιση των χώρων των σχολείων.
- Μεριμνά για τη διατήρηση της καλής κατάστασης των σχολικών κτιρίων και των γύρω υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων τους από φθορές, με στόχο τη διασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών για την ομαλή λειτουργία των σχολείων.
- Εκτελεί οποιαδήποτε νέα αρμοδιότητα ανατίθεται στην υπηρεσία .

2.7 Δημοτικοί Φορείς

Στο Δήμο Αγρινίου ανήκουν οι παρακάτω φορείς:

- Δ.Ε.Υ.Α.Α.
- ΚΕΠΠΑ
- Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αγρινίου «Στέλιος Τσιτσιμελής»
- Παπαστράτειος Δημοτική Βιβλιοθήκη
- Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Αγρινίου (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Α.)
- Φιλαρμονική
- Αθλητικός Οργανισμός Αγρινίου
- Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο Αγρινίου «Μιχάλης Κούσης»
- Κέντρο Πληροφόρησης Νέων
- Παιδικοί Σταθμοί
- Δημοτικό Parking
- Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) Δήμου Αγρινίου

2.8 Τακτικές Οργανικές Θέσεις Ανα Κλάδο Υπηρετούντων

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ	ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤ
ΤΕ	ΕΙΔΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Ή ΔΗΜΟΤ. ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	10	
ΠΕ	ΔΙΕΚΠΑΙΡΑΙΩΣΗ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	4	
ΤΕ	ΔΙΕΚΠΑΙΡΑΙΩΣΗ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	2	
ΔΕ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ	9	
ΠΕ4	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	6	
ΥΕ14	ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	3	
ΠΕ9	ΓΕΩΠΟΝΩΝ	2	
ΤΕ22	Δ/ΝΣΗΣ ΜΟΝ. ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	5	
ΠΕ14	ΔΑΣΟΛΟΓΙΚΟΥ	1	
ΔΕ35	ΔΕΝΔΡΟΚΗΠΟΥΡΩΝ	16	
ΔΕ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΩΝ	1	
ΠΕ1	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ	21	
ΔΕ1	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ	46	
ΤΕ17	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ-ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ	10	
ΠΕ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ	1	
ΠΕ	ΕΙΔΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	4	
ΔΕ23	ΕΙΔΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	20	
ΠΕ	ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ-ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ-ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	1	
ΔΕ14	ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ-ΕΞΟΔΩΝ	1	
ΠΕ	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ-Μ.Μ.Ε	1	
ΥΕ2	ΕΠΙΣΤΑΤΩΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	4	
ΤΕ11	ΕΠΟΠΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ	2	
ΔΕ2	ΕΠΟΠΤΩΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	3	
ΥΕ	ΕΡΓΑΤΟΤΕΧΝΙΤΩΝ ΟΔΟΠΟΙΑΣ	3	
ΥΕ	ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ	3	
ΥΕ	ΕΡΓΑΤΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ	5	

ΔΕ5	ΕΡΓΟΔΗΓΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ	8
ΔΕ24	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ	7
ΠΕ5	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	2
ΠΕ10	ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ	4
ΥΕ1	ΚΛΗΤΗΡΩΝ ΘΥΡΩΡΩΝ	9
ΠΕ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΙΜΩΝ	1
ΤΕ2	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ	2
ΠΕ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓ. ΚΑΙ Δ/ΣΗΣ	1
ΠΕ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	1
ΠΕ	ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	2
ΠΕ	ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ -ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ	2
ΔΕ26	ΜΗΧΑΝΟΤΕΧΝΙΤΩΝ-ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ	5
ΥΕ	ΝΕΚΡΟΘΑΦΤΩΝ	5
ΔΕ29	ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ	27
ΠΕ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΩΝ	1
ΠΕ	ΠΕΡΙΦ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	1
ΠΕ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ	3
ΤΕ19	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ	4
ΤΕ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	2
ΠΕ3	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	11
ΔΕ38	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Η/Υ	5
ΥΕ16	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	73
ΔΕ6	ΣΧΕΔΙΑΣΤΩΝ	2
ΤΕ	ΤΕΧ/ΓΩΝ ΠΟΛ/ΚΩΝ ΜΗΧ/ΚΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ	2
ΔΕ30	ΤΕΧΝΙΤΩΝ	40
ΤΕ4	ΤΕΧΝΟΛ. ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ - ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ	2
ΤΕ13	ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ	4
ΤΕ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	2
ΤΕ	ΤΕΧΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	3
ΤΕ5	ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	3
ΔΕ3	ΤΗΛΕΦΩΝΗΤΩΝ	2
ΠΕ6	ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	3
ΤΕ	ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΩΝ	2
ΔΕ28	ΧΕΙΡΙΣΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ	8
ΠΕ12	ΧΗΜΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	1

2.8.1 Κατανομή Προσωπικού Ανα Διεύθυνση

α. Διεύθυνση Προγραμματισμού Οργάνωσης & Πληροφορικής	24 υπηρετούντες
β. Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών	30 υπηρετούντες
γ. Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών	33 υπηρετούντες
δ. Διεύθυνση Δημοτικής Αστυνομίας	17 υπηρετούντες
ε. Διεύθυνση Κέντρου Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π)	8 υπηρετούντες
στ. Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών	44 υπηρετούντες
ζ. Διεύθυνση Μελετών –Σχεδίου Πόλης-Πολεοδομικού Σχεδιασμού Και Πολεοδομικών Εφαρμογών	5 υπηρετούντες
η. Διεύθυνση Πολεοδομίας	13 υπηρετούντες
θ. Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Διαχείρισης Απορριμάτων	95 υπηρετούντες

Ο προϋπολογισμός των υπηρεσιών όπως ορίζει ο ο.ε.υ για κάθε οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης συντάσσεται με προοπτική ετών.

Διότι σε ότι αφορά τις ανάγκες προσωπικού υπολογίζεται όχι ο ακριβώς αριθμός των υπηρετούντων αλλά και ο πιθανός αριθμός υπαλλήλων είτε που θα ενταχθούν στον δήμο από μετάταξη (από άλλο δήμο), νέες προσλήψεις είτε θα αποχωρήσουν λόγω συνταξιοδότησης κ.λ.π

Το ίδιο ισχύει και για τις ανάγκες που θα οδηγήσουν σε δημιουργία νέων διευθύνσεων ή εξιδικευμένων τμημάτων.

Τα προβλεπόμενα έσοδα από τις ανταποδοτικές υπηρεσίες στο δήμο Αγρινίου ανέρχονται σε 5.433.095€

2.8.2 Πίνακας υπηρετούντων υπαλλήλων ανα βαθμίδα εκπαίδευσης καθώς και ετήσιος αριθμός προσλήψεων και αποχωρήσεων.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΣΧΕΣΗ					
	ΜΟΝΙΜΟΙ			ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ		
	ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ	ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ	ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ	ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ	ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ	ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ
ΠΕ	39	2	2	6	2	0
ΤΕ	25	2	0	4	0	0
ΔΕ	118	6	8	40	8	1
ΥΕ	63	3	1	31	8	1
ΣΥΝΟΛΑ	245	13	11	81	18	2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ

Τα έτη 2007-2008 δημοπρατήθηκαν - βρίσκονται σε εξέλιξη τα παρακάτω έργα

1. «**Ανάπλαση Κεντρικής Πλατείας Τ.Δ. Δοκιμίου**» προϋπολογισμού 100.000,00 ευρώ *ΘΗΣΕΑΣ*
2. «**Δημιουργία -Αναβάθμιση & Υποδομές Δικτύων Οδών Σχεδίου Πόλης Αγρινίου Βόρεια της Ε.Ο. (Β φάση)**» προϋπολογισμού 800.000,00 ευρώ Γ ΠΕΠ. Το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη και αφορά στη διάνοιξη - κατασκευή της οδού Τσιτσιμελή , Τριγωνίδας, Δροσίνη, τμήμα της οδού Καλυβίων από Δροσίνη έως Ε.Ο. καθώς και ανακατασκευή των πεζοδρομίων από Ε.Ο. μέχρι Τερτσέτη. Οι εργασίες που εκτελούνται είναι εργασίες οδοποιίας, ασφαλτικών, ηλεκτροφωτισμού, ύδρευσης, αποχέτευσης και επίστρωση πεζοδρομίων.
3. «**Δημιουργία-Αναβάθμιση & Υποδομές Δικτύων Οδών Σχεδίου Πόλεως Αγρινίου Νότια της Ε.Ο. (Β φάση)**» προϋπολογισμού 1.200.000 ,00 ευρώ Γ ΠΕΠ. Το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη και αφορά στην διάνοιξη -κατασκευή , της οδού Σπάρτης, Ηρακλείτου από το Ο.Τ. 246 έως 250 και οι ανώνυμες οδοί προς το μουσικό γυμνάσιο. Οι εργασίες που εκτελούνται είναι εργασίες οδοποιίας, ασφαλτικών, ηλεκτροφωτισμού, ύδρευσης, αποχέτευσης και επίστρωσης πεζοδρομίων.
4. «**Κατασκευή οδού Ηρακλείτου-Λυσιμαχείας και Τριγωνίδος και Κατασκευή Πεζοδρομίων οδού Χαρ. Τρικούπη από Κατράκη μέχρι Δημάδη και Διαπλάτυνση Πεζοδρομίων οδών Παπακώστα & Σουλου**» προϋπολο-

- γισμού 500.000,00 ευρώ **ΘΗΣΕΑΣ**. Η εργολαβία περιλαμβάνει την ανακατασκευή-διαπλάτυνση των πεζοδρομίων της οδού Χαρ. Τρικούπη, από Κατράκη έως Αγ.Γεωργίου και επί της οδού Αγ.Γεωργίου έως την οδό Σκόπα και τοποθέτηση δικτύου ηλεκτροφωτισμού και φωτιστικών σωμάτων. Επίσης, διανοίχθηκε και κατασκευάστηκε απαρχής η οδός Λυσιμαχείας, από Ηρακλείου μέχρι την Ε.Ο. και κατασκευή πεζοδρομίου μέχρι την οδό Καλέργη.
5. **«Διαμόρφωση πλατείας Οικισμού Σχοινου»** προϋπολογισμού 89.200,00 ευρώ **"LEADER"**. Το έργο έχει περαιωθεί μέσα στο έτος και αφορά στη κατασκευή πλατείας, με υλικά τα οποία δένουν με το περιβάλλοντα χώρο του οικισμού.
 6. **«Ανάπλαση Κεντρικής Πλατείας - Διαμόρφωση Πεζοδρομίων και Κοινόχρηστων Χώρων στην Περιοχή γύρω από τις εργατικές κατοικίες Τ.Δ. Αγίου Κων/νου»** προϋπολογισμού 300.000,00 ευρώ **ΘΗΣΕΑΣ**. Καθαίρεση της παλαιάς επίστρωσης και ανάπλαση -διαμόρφωση της πλατείας και ανακατασκευή των πεζοδρομίων επί της οδού Ηλ. Ηλιού, μπροστά στα καταστήματα.
 7. **«Διανοίξεις - Βελτιώσεις - Ασφαλτοστρώσεις οδών Τ.Δ. Αγίου Κων/νου»**, προϋπολογισμού 300.000,00 ευρώ.
 8. **«Διανοίξεις - Ασφαλτοστρώσεις - Πεζοδρόμια - Ηλεκτροφωτισμός Οδών Τ.Δ. Δοκιμίου»** προϋπολογισμού 150.000,00 ευρώ. Κατασκευή των πεζοδρομίων και ασφαλτόστρωσης του δρόμου παράλληλα των γραμμών ΟΣΕ, από την επαρχιακή οδό Αγρινίου-Καλυβίων μέχρι την πρώτη κάθετη οδό τέλος σχεδίου πόλης Τ.Δ. Δοκιμίου (ιδιοκτησία Πανταζή) με διάνοιξη του δρόμου, κατασκευή δικτύων αποχέτευσης, σωληνωτών του αύλακα, παράλληλα με τη μεγάλη διώρυγα και των κανελλέτων παράλληλα με τα χωράφια, με τη σύμφωνη γνώμη του ΓΟΕΒ.
 9. **«Διανοίξεις - Ασφαλτοστρώσεις - Πεζοδρομήσεις -Ηλεκτροφωτισμός Οδών Τ.Δ. Δοκιμίου»** προϋπολογισμός 150.000,00 ευρώ.
 10. **«Διανοίξεις - Ασφαλτοστρώσεις - Πεζοδρομήσεις -Ηλεκτροφωτισμός Οδών Δυτικά Τ.Δ. Καλυβίων»** προϋπολογισμός 150.000,00 ευρώ.
 11. **«Ασφαλτοστρώσεις δρόμων στην περιοχή της Αγίας Μαρίνας»** προϋπολογισμός 70.000,00 ευρώ.
 12. **«Δημοτική Οδοποιία Τ.Δ. Αγίου Κων/νου»** (Ίμβρου, Αναπαύσεως κλπ) » προϋπολογισμού 300.000,00 ευρώ. Πρόκειται για εργασίες ανακατασκευής της οδού Αναπαύσεως, στο Τ.Δ. Αγίου Κων/νου με χωματουργικά, ασφατικά, κατασκευή πεζοδρομίων καθώς και υποδομή ηλεκτροφωτισμού.
 13. **«Βελτιώσεις - Ανακατασκευές Πεζοδρομίων - Πεζοδρομήσεις»** (Ι.Σταΐκου, Καραπατά, Δ.Σταΐκου κλπ)» προϋπολογισμού 300.000,00 ευρώ. Οι εργασίες αφορούν στην ανακατασκευή της οδού Ι.Σταΐκου, από την οδό Αγ.Χριστοφόρου μέχρι την οδό Κύπρου με διαπλάτυνση των πεζοδρομίων.
 14. **«Συντηρήσεις - Διανοίξεις - Ασφαλτοστρώσεις - Πεζοδρόμια - Ηλεκτροφωτισμός Οδών Τ.Δ Δοκιμίου»** προϋπολογισμού 150.000,00 ευρώ, που αφορά διάνοιξη δρόμου δίπλα στις γραμμές του ΟΣΕ, δυτικά της εκκλησίας και κατασκευή αυτού καθώς και κάθετο σε αυτόν δρόμο , σύμφωνα με τα αιτήματα του τοπικού συμβουλίου.
 15. **«Ανάπλαση Πλατείας Δημοκρατίας»** προϋπολογισμού 1.600.000,00 ευρώ **ΘΗΣΕΑΣ**. Η εργολαβία περιλαμβάνει την ανακατασκευή απαρχής της πλατείας Δημοκρατίας και ανακατασκευή των δρόμων Αναστασιάδη μέχρι την οδό Βότση, Ι.Σταΐκου μέχρι την οδό Κύπρου και την οδό Κύπρου από την πλατεία Δημάδη έως την οδό Μπαϊμπά..

16. «Συντηρήσεις - Διανοίξεις - Ασφαλτοστρώσεις - Πεζοδρόμια - Ηλεκτροφωτισμός οδών Τ.Δ. Καλυβιών» προϋπολογισμού 150.000,00 ευρώ με διανοίξεις οδών σχεδίου πόλεως και κατασκευή αυτών σύμφωνα με τις ανάγκες - αιτήματα του τοπικού συμβουλίου.
17. «Διανοίξεις - Βελτιώσεις - Ασφαλτοστρώσεις οδών Τ.Δ. Αγίου Κων/νου» προϋπολογισμού 300.000,00 ευρώ. Η εργολαβία αφορά στην διαπλάτυνση - ανακατασκευή της οδού Μακρυγιάννη, από την οδό Εθν. Αντιστάσεως έως την οδό Ελ.Βενιζέλου, με κατασκευή τεχνικών, οδοποιίας, ασφαλτικών, πεζοδρομίων και επίστρωση αυτών, καθώς και κατασκευή δικτύων υποδομής.
18. «Αποκατάσταση Δημοτικής Αγοράς Αग्रινίου και Μετατροπή της σε Πολιτιστικό Κέντρο», προϋπολογισμού 4.000.000,00 **ΘΗΣΕΑΣ**.
19. «Ανέγερση Κ.Α.Π.Η. Τοπικού Διαμερίσματος Αγ.Κων/νου» προϋπολογισμού 700.000,00 ευρώ.
20. «Οδοποιία Δήμου Αग्रινίου περιοχής παλαιού Αγίου Χριστοφόρου (Ο.Τ. 446-447B-443A -443-445-1038-1037)», προϋπολογισμού 500.000,00 ευρώ.
21. «Διανοίξεις οδών και διαμόρφωση κοινόχρηστων χώρων περιοχής γηπέδου Παναιτωλικού» προϋπολογισμού 700.000,00ευρώ.
22. «Οδοποιία Δήμου Αग्रινίου περιοχής Αγ. Βαρβάρας (Ο.Τ.380-381-382-376-383-386)», προϋπολογισμού 340.000,00 ευρώ.
23. «Ανάπλαση - Διαμόρφωση αύλειου χώρου Ι.Ν. Αγίου Χριστοφόρου», προϋπολογισμού 400.000,00 ευρώ.
24. «Ασφαλτοστρώσεις - Συντηρήσεις - Πεζοδρομήσεις οδών σχεδίου πόλης Αग्रινίου» προϋπολογισμού 400.000,00 ευρώ.
25. «Ασφαλτοστρώσεις - Συντηρήσεις οδών πεζοδρομίων, Πεζοδρομήσεις οδών σχεδίου πόλης Αग्रινίου», προϋπολογισμού 400.000,00 ευρώ.
26. «Ανάπλαση ΚΧ Ξηρορεμα & Συντηρήσεις - Διανοίξεις Ασφαλτοστρώσεις Πεζοδρόμια Ηλεκτροφωτισμός οδών Τ.Δ. Καμαρούλας», προϋπολογισμού 70.000,00 ευρώ.
27. «Συντηρήσεις Ανακατασκευές πεζοδρομίων, Πεζοδρόμηση οδών Παπαϊωάννου, Αναστασιάδη κλπ.» προϋπολογισμού 400.000,00 ευρώ.

ΚΟΙΝΑ ΜΕΓΕΘΗ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ

<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>	2004	2005	2006	2007
Έξοδα Εγκατάστασης	0,00%	0,00%	0,00%	0,04%
Ασώματες Ακτιότητες	0,23%	0,17%	0,10%	4,03%
Καθαρά Πάγια	75,72%	74,61%	76,64%	69,83%
Τίτλοι Πάγιας επένδ.	<u>9,61%</u>	<u>9,64%</u>	<u>8,77%</u>	<u>9,10%</u>
Σύνολο Πάγιου ενεργητικού				
Κυκλοφ. ενεργητικό	<u>85,56%</u>	<u>84,42%</u>	<u>85,51%</u>	<u>83,00%</u>
Αποθέματα				
Απαιτήσεις	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Διαθέσιμα	1,49%	1,69%	1,78%	1,86%
Σύνολο κυκλοφ. ενεργητικού	<u>12,95%</u>	<u>13,89%</u>	<u>12,71%</u>	<u>15,14%</u>
Σύνολο Ενεργητικού	<u>14,44%</u>	<u>15,58%</u>	<u>14,49%</u>	<u>17,00%</u>
	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>
<u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>				
Ίδια Κεφάλαια	<u>97,99%</u>	<u>98,63%</u>	<u>97,42%</u>	<u>96,29%</u>
Ξένα Κεφάλαια				
Μακροπρόθ. Υποχρ.	0,16%	0,10%	0,05%	0,00%
Βραχυπρόθ. Υποχρ.	<u>1,85%</u>	<u>1,27%</u>	<u>2,53%</u>	<u>3,71%</u>
Σύνολο Ξένων				
Κεφαλαίων	<u>2,01%</u>	<u>1,37%</u>	<u>2,58%</u>	<u>3,71%</u>
Σύνολο Παθητικού	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ 2004-2007 ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ

<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>	2004	2005	2006	2007
Εξοδα Εγκατάστασης	0,00	0,00	0,0031	0,0059
Πάγιο Ενεργητικό				
Ασφάλτες, ασπλησεις	0,0282	0,0214	0,0145	0,3849
Καθαρά Πάγια	9,2323	9,6120	10,6459	10,1371
Τίτλοι Πάγιας επένδ.	<u>1,1714</u>	<u>1,2419</u>	<u>1,2177</u>	<u>1,3214</u>
Σύνολο	10,4319	10,8753	11,8781	12,0434
Κυκλοφορούν				
Ενεργητικό				
Αποθέματα	0,00	0,00	0,00	0,00
Απαιτήσεις	0,1811	0,2176	0,2454	0,2695
Διαθέσιμα	<u>1,5796</u>	<u>1,7899</u>	<u>1,7651</u>	<u>2,1974</u>
Σύνολο	1,7607	2,0075	2,0105	2,4669
ΣΥΝΟΛΟ				
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	<u>12,1926</u>	<u>12,8828</u>	<u>13,8917</u>	<u>14,5162</u>
<u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>				
Τόξα Κεφάλαια				
Κεφάλαιο	3,4749	3,4822	3,4822	2,4893
Επιχορηγήσεις επένδ.	6,9932	6,9260	7,4260	8,7336
Ειδικά αποθέματα	0,00	0,0432	0,01990	0,1227
Αποτίμεις νέο	<u>1,4794</u>	<u>2,2555</u>	<u>2,6068</u>	<u>2,6326</u>
Σύνολο ΙΚ	11,9475	12,7069	13,5339	13,9782
Ξένα Κεφάλαια				
Μακροπρόθ. υποχρ.	0,0191	0,0118	0,0068	0,00
Βραχυπρόθ. υποχρ.	<u>0,2260</u>	<u>0,1641</u>	<u>0,3510</u>	<u>0,5380</u>
Σύνολο ΞΚ	0,2451	0,1759	0,3578	0,5380
ΣΥΝΟΛΟ	<u>12,1926</u>	<u>12,8828</u>	<u>13,8917</u>	<u>14,5162</u>
ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ				

ΑΓΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Αγία	2004	2005	2006	2007
Μεταβολής				
Απαιτήσεις	181.101,49	217.612,82	245.396,20	269.476,14
Μ.Ο. Αζωπ.	14.166,82	16.613,10	19.292,04	21.453,01
Πωλήσεις				
Καθαρές	1.468.145,64	1.582.877,97	1.626.479,84	1.691.793,56
Επιπλοτωση	181.101,49	217.612,82	245.396,20	269.476,14
Κόστος				
Πωληθέντων	4.938.322,91	5.173.794,08	5.905.828,11	6.030.257,29

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ

ΧΡΗΣΕΙΣ	2004	2005	2006	2007
Εσοδα από πώληση αγαθών & υπηρεσιών	1,4681	1,5829	1,6265	1,6918
Εσοδα από φόρους(εισφορές) πρόστιμα	0,2375	0,2686	0,2827	0,2473
Τακτικές επιχορηγ. από κρατικό προϋπολογισμό	3,2104	3,7421	4,1654	4,2636
Σύνολο	4,9160	5,5936	6,0746	6,2027
Μείων: Κόστος Πωλήσεων	4,9383	5,1738	5,9058	6,0303
Μετά απο τα εκμ.σής	(0,0223)	0,4198	0,1687	0,1724
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμ.σής	1,6295	0,8718	1,1319	1,1266
Σύνολο	1,6072	1,2917	1,3006	1,2990
Μείων: 1. Έξοδα διοικητικής λειτουργίας	1,2226	1,1928	1,3802	1,4093
3. Έξοδα λειτουργίας Δημοσίων σχσεων	0,7514	0,6572	1,0503	1,2388
Σύνολο	1,9740	1,8500	2,4305	2,6480
Μερικά απο τα εκμ.σής	(0,3668)	(0,5584)	(1,1299)	(1,3490)
Πλέον: Πιστωτικοί τόκοι	0,0093	0,0124	0,0162	0,0271
Μείων: Χρεωτικοί τόκοι	0,0011	0,00	0,0004	0,0025
Ολικά απο τα εκμ.σής	(0,3586)	(0,5459)	(1,1141)	(1,3245)
Π. Πλέον(ή Μείων) Έκτ. απο τα Έκτακτα και ανόργανα έσοδα	0,8624	1,0857	1,2095	1,0649
Εσοδα προηγούμενων χρήσεων	0,5518	0,3605	0,3059	0,3007
Μείων: Έξοδα προηγ. χρήσεων	0,2921	0,1242	0,0500	0,0153
Οργανικά & έκτακτα απο τα	0,7635	0,7761	0,3514	0,0258
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΥΑ ΧΡΗΣΕΙΣ(προ φόρων)	0,7635	0,7761	0,3514	0,0258

Τα οικονομικά στοιχεία του προϋπολογισμού του Δήμου Αγρινίου για το έτος 2008 είναι τα εξής:

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ 54.480.450,00 €

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι τα έσοδα τα μεν τακτικά ανέρχονται σε **18.651.986,42 €**, τα δε έκτακτα σε **21.958.239,77 €**. Οι δε δαπάνες που περιλαμβάνουν έξοδα χρήσης **20.358.060,98 €** και οι επενδύσεις **28.492.959,05 €**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Πρωτεύουσα του νομού Αιτωλοακαρνανίας, με 18.000 κατοίκους σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, το Μεσολόγγι αποτελεί μια σύγχρονη πόλη . Κτισμένη στην είσοδο του Πατραϊκού κόλπου, ανάμεσα στις εκβολές των ποταμών Ευήνου και Αχελώου, πλάι στη λιμνοθάλασσα που αποτελεί σημαντικό υγροβιότοπο, με σπάνια χλωρίδα και πανίδα, ιχθυοπαραγωγικό κέντρο και κέντρο παραγωγής αλατιού.

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Το Μεσολόγγι είναι σχετικά νέα πόλη. Αναφέρεται επίσημα ως « Ιχθυοτροφεία » από τον Ενετό Πάολο Παρούτα τον Οκτώβρη του 1571, κατά την Ναυμαχία της Ναυπάκτου. Παρά την μικρή περίοδο της ύπαρξής του, η Ιστορία έχει γράψει γι' αυτό χρυσές σελίδες. Καταλήφθηκε, κάηκε και λεηλατήθηκε πολλές φορές και όμως πάντα εύρισκε τον τρόπο να αναγεννιέται και να ακμάζει. Αποκορύφωμα της ακμής του το δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα, όταν το πολυπληθές εμπορικό ναυτικό του ανταγωνίστηκε με μεγάλη επιτυχία το Ενετικό σ' όλη τη Μεσόγειο.

Κορυφαία στιγμή της ιστορίας του οι δύο μεγάλες πολιορκίες: του 1822 και του 1825.

Υπάρχουν πολλές εκδοχές για την ονομασία του Μεσολογγίου. Ο Κ. Παλαμάς το ονομάζει Μισολόγγι. Ο Σ. Τρικούπης – ιστορικός, λογοτέχνης, ρήτορας και πολιτικός (πρώτος πρωθυπουργός της Ελλάδας στην κυβέρνηση Καποδίστρια), υποστηρίζει ότι προέρχεται από το "μέσου-λόγγος", ενώ η επικρατέστερη εκδοχή είναι του δικηγόρου Τηλέμαχου Κωστάκη, που υποστηρίζει ότι προέρχεται από το ιταλικό "mezzo-laghi" που σημαίνει αυτό που είναι ανάμεσα σε λίμνες. Και πράγματι το Μεσολόγγι ήταν χτισμένο πάνω σε τρεις νησίδες που η επικοινωνία μεταξύ τους γινόταν με πλοιάρια και μονόξυλα και γι' αυτό άλλωστε το 1650 το ονόμαζαν μικρή Βενετία. Το Μεσολόγγι βρίσκεται ανάμεσα από 3 αξιόλογες αρχαίες πόλεις Καλυδώνα, Πλευρώνα και Αλικύρνα, που γνώρισαν μεγάλη ακμή στην πρώιμη Αρχαιότητα. Στην Ιστορία εμφανίζεται το 16^ο μ.Χ., σαν διάδοχος αρχαίων σημαντικών οικισμών, σ' ένα χώρο συνεχούς ζωής από την Παλαιολιθική Εποχή. Η ονομασία του, κατά την επικρατέστερη άποψη, οφείλεται στην ιταλική λέξη MESSO LAGHI που σημαίνει « ανάμεσα από λίμνες». Το Μεσολόγγι δημιούργησε το πρώτο Ναυπηγείο της Ελλάδας και κατά τον 18^ο αιώνα η Πόλη διέθετε μεγάλο Εμπορικό Στόλο, τον πρώτο στην Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας. Εδώ λειτούργησε το πρώτο δικαστήριο της χώρας, γνωστό σαν Πρωτόκλητο Δικαστήριο Δυτικής Ελλάδας καθώς επίσης και ένα από τα σημαντικότερα πνευματικά ιδρύματα, η Παλαμαϊκή Σχολή, που λειτουργούσε σαν Πανεπιστήμιο την εποχή εκείνη. Στο Μεσολόγγι ιδρύεται η πρώτη εφημερίδα της Επανάστασης, τα « Ελληνικά Χρονικά» και τυπώνεται για πρώτη φορά σε δύο γλώσσες ο Εθνικός μας ύμνος. Τέλος το Μεσολόγγι έχει Αθλητική παράδοση 100 και πλέον ετών. Πήρε μέρος στους Πρώτους Ολυμπιακούς αγώνες του 1896. Στον κήπο των Ηρώων σε συνεργασία με την Ελληνική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων, έχει ανεγερθεί το 1996, Ολυμπιακό Μνημείο – Βωμός της Ολυμπιακής Φλόγας, που ήρθε τιμητικά στο Μεσολόγγι κατά την διαδρομή της προς ATLANDA . Το 1996 καθιερώθηκε από το Δήμο Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου περγαμηνή με τον Ολυμπιακό Ύμνο του Μεσολογγίτη ποιητή Κωστή Παλαμά, η οποία παραδίδεται από το Δήμαρχο Μεσολογγίου, σε κάθε Ολυμπιάδα στη πόλη όπου διεξάγονται οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, το Μεσολόγγι έχει **18.121** κατοίκους και μαζί με τις πρώην γειτονικές κοινότητες που ενσωματώθηκαν στον σημερινό καποδιστριακό δήμο αποτελούν ένα δυναμικό και συνεχώς αναπτυσσόμενο οικιστικό σύνολο αφού στους μόνιμους κατοίκους πρέπει να συνυπολογιστούν και οι περισσότεροι από 4.000 νέοι που σπουδάζουν στο ΤΕΙ Μεσολογγίου. Στο Μεσολόγγι είναι οι έδρες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αιτωλοακαρνανίας, της Ιεράς Μητρόπολης Αιτωλίας και Ακαρνανίας, της ΚΤΕΛ Α.Ε., του ΤΕΙ Μεσολογγίου, του 2/39 Σ.Ε. και της 71 Μ.Ε. (Στρατιωτικές Μονάδες), του Λιμενικού Ταμείου Αιτωλοακαρνανίας, των Ελληνικών Αλυκών Α.Ε., Εφορείας Κλασσικών Αρχαιοτήτων, της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Μεσολογγίου-Ναυπακτίας, της Ένωσης Ποδοσφαιρικών Σωματείων Αιτωλοακαρνανίας καθώς και μιας σειράς άλλων Δημοσίων Υπηρεσιών που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Επίσης στην πόλη λειτουργούν Νομαρχιακό Νοσοκομείο δυναμικότητας 120 κλινών, Σχολικές Μονάδες όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο και Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμάτων.

Στο Δήμο Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου πλην της πόλης υπάγονται τα Δημοτικά Διαμερίσματα Ευηνοχωρίου, Αγίου Γεωργίου, Κουδουνίου, Αγίου Θωμά, Ρετσίνων, Μουσούρων, Ελληνικών και Κουτσοχερίου.

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ :

Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης – Αποχέτευσης Μεσολογγίου (ΔΕΥΑΜ)

Δημοτική Επιχείρηση Αλυκών Τουρλίδας

Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης

Συμμετοχή στην Αναπτυξιακή Αιτωλνίας (ΑΝ.ΑΙΤ.)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ :

Σύνδεσμος Ύδρευσης Δήμων Μακρυνείας ,

Αγγελοκάστρου , Αρακύνθου , Αιτωλικού , Μεσολογγίου

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΔΗΜ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ : 23

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ : 16.859 κάτοικοι

ΕΚΤΑΣΗ ΔΗΜΟΥ : 280.168 χιλ. στρεμ.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΗΜΟΥ :

Κυρίως πεδινός και δευτερευόντως ημιορεινός Δήμος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ : 8

3.2 ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

ΟΝΟΜΑΤΑ	ΕΚΤΑΣΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	
		1991	2001
Μεσολόγγι	151.889	12.103	13.416
Άγιος Γεώργιος	36.136	941	877
Άγιος Θωμάς	7.048	679	619
Άνω Κουδούνι	16.412	163	94
Ελληνικά	19.651	479	483
Ευηνοχώρι	17.694	2.012	1.700
Μούσουρα	11.846	274	212
Ρέτσινα	19.492	208	196
ΣΥΝΟΛΟ	280.168	16.859	17.597

3.3 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

- Δήμαρχος
 - Αντιδήμαρχοι
 - Δημοτικό Συμβούλιο
 - Δημαρχιακή Επιτροπή
 - Λοιπά Συλλογικά Όργανα
- **Υπηρεσίες:**
 - Υπηρεσίες Υποστήριξης Δημάρχου-Δημοτικών Οργάνων
 - Γενική Διεύθυνση Συντονισμού Διοίκησης Υπηρεσιών Δήμου
 - **Εξουπηρέτηση Πολίτη:**
 - Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης
 - Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών
 - Διεύθυνση Κτηνιατρικής
 - Διεύθυνση Ανάπτυξης
 - **Απόδημοι:**
 - Γενικά
 - Συμπλήρωση στοιχείων
 - Σύλλογοι Απόδημων
 - **Μέλη:**
 - 7 Μέλη

Λοιπά Συλλογικά Όργανα:

- **Αναπτυξιακή Μεσολογίου (ΑΝ.ΜΕ. Α.Ε.)**
 - Πρόεδρος
 - Μέλη
 - 5 Μέλη

- **«Βάλβειος Βιβλιοθήκη»**
 - Πρόεδρος
 - Μέλη :
 - 5 Μέλη

- **«ΔΕΥΑ Μεσολογίου»**
 - Πρόεδρος
 - Αντιπρόεδρος
 - Μέλη:
 - 5 Μέλη

- **«Αλυκές Τουρλίδας»**
 - Πρόεδρος
 - Αντιπρόεδρος
 - Μέλη:
 - 3 Μέλη

- **« Πνευματικό Κέντρο»**
 - Μέλη Τακτικά :
 - 9
 - Αναπληρωματικά :
 - 8
 - Πρόεδρος
 - Αντιπρόεδρος

- **«Δημοτικοί Παιδικοί Σταθμοί»**
 - Τακτικά Μέλη :
 - 9
 - Αναπληρωματικά Μέλη :
 - 9
 - Πρόεδρος
 - Αντιπρόεδρος

- **«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Δημ. Διαμ. Ευηνοχωρίου»**
 - Τακτικά Μέλη :
 - 5
 - Αναπληρωματικά Μέλη :
 - 5
 - Πρόεδρος
 - Αντιπρόεδρος

- **«Δημοτική Μουσική»**
 - Τακτικά Μέλη:
 - 5
 - Αναπληρωματικά Μέλη:
 - 5
 - Πρόεδρος
 - Αντιπρόεδρος

- **«Σύνδεσμος Διαχείρισης στερεών αποβλήτων»**
 - Μέλη:
 - 3

- **«ΚΑΠΗ»**
 - Τακτικά Μέλη:
 - 7
 - Αναπληρωματικά Μέλη :
 - 7
 - Πρόεδρος
 - Αντιπρόεδρος

- **«ΔΕΠΑΜ»**
 - Τακτικά Μέλη
 - 7
 - Αναπληρωματικά Μέλη
 - 7
 - Πρόεδρος
 - Αντιπρόεδρος

Ο Δήμος της Ι.Π. Μεσολογγίου αυτή τη στιγμή αποτελείται από 8 δημοτικά διαμερίσματα.

- Δ.Δ. Μεσολογγίου (Μεσολόγγι, Άγιος Συμεών, Αγριλιά, Αρβανιταίικα, Αρχαία Αλίκαρνα, Βασιλάδι (νησί), Ζεστή, Θεοδωρακαίικα, Καρίτσα, Κόμμα (νησί), Μεσόκαμπος, Μπαμπακούλα, Νέα Υδραγωγεία, Νότιος Δίαυλος, Προκοπάνιστος (νησί), Σχίνος, Σχοινιάς (νησί), Τουρλί (νησί), Τρελάγκαθα, Χούνιστα)
- Δημοτικό Διαμέρισμα Αγίου Γεωργίου (Άγιος Γεώργιος, Κοκώρη, Κουτσοχέρι, Ξηραίικα)

Πεδινός οικισμός του νομού Αιτωλοακαρνανίας με υψόμετρο 60 μ. Βρίσκεται στο νότιο τμήμα του νομού, στη δεξιά πλευρά του ποταμού Ευήνου σε απόσταση 16 χλμ. ΒΑ του Μεσολογγίου.

- Δημοτικό Διαμέρισμα Αγίου Θωμά (Άγιος Θωμάς, Αγραφορράχη, Μετόχι, Πασπαλιαρείικα)

Πεδινός οικισμός του νομού Αιτωλοακαρνανίας με υψόμετρο 50 μ. Βρίσκεται 6 χλμ. ΒΑ του Μεσολογγίου.

- Δημοτικό Διαμέρισμα Άνω Κουδουνιού (Άνω Κουδούνι, Κάτω Κουδούνι, Μελικιναίικα)

Ημιορεινός οικισμός του νομού Αιτωλοακαρνανίας με υψόμετρο 320 μ. Βρίσκεται νότια του νομού 23 χλμ. ΒΑ από το Μεσολόγγι ανατολικά του όρους Αρακύνθου.

- Δημοτικό Διαμέρισμα Ελληνικών (Ελληνικά, Κάτω Ελληνικά)

Ορεινός οικισμός με υψόμετρο 720 μ. νότια του νομού Αιτωλοακαρνανίας. Βρίσκεται στις βόρειες πλαγιές του όρους Αράκυνθος. Έως το 1928 ονομαζόταν Συβίστα.

- Δημοτικό Διαμέρισμα Ευηνοχωρίου (Ευηνοχώρι, Νέα Καλυδών)

Μεγάλος πεδινός οικισμός με υψόμετρο 15 μ. του νομού Αιτωλοακαρνανίας. Βρίσκεται νότια του νομού, στις εκβολές του ποταμού Ευήνου με απόσταση από το Μεσολόγγι μόλις 12 χλμ.

- Δημοτικό Διαμέρισμα Μουσούρων (Άνω Μούσουρα)
- Δημοτικό Διαμέρισμα Ρετσίνων (Κάτω Ρέτσινα, Τρύπες)

3.4 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΥ

- **Γραφείο Δημάρχου**

Στις αρμοδιότητές του ανήκουν :

1. Η συγκέντρωση των αναγκαίων στοιχείων, προς ενημέρωση του Δημάρχου κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων του.
2. Η οργάνωση επαφών, συναντήσεων και επικοινωνίας του Δημάρχου, με το Δημοτικό Συμβούλιο, τη Δημαρχιακή Επιτροπή, τους Υπηρεσιακούς παράγοντες λοιπούς φορείς και το κοινό, στα πλαίσια των οδηγιών που δίνονται από τον ίδιο.
3. Η τήρηση του κοινού και Εμπιστευτικού Πρωτοκόλλου, η δακτυλογράφηση, αναπαραγωγή, διεκπεραίωση, της προσωπικής υπηρεσιακής αλληλογραφίας του Δημάρχου.
4. Ο έλεγχος που διεξάγεται κάθε μήνα από το Πρωτόκολλο των ανενεργών εγγράφων, σύνταξη σχετικού πίνακα και ενημέρωση των αρμοδίων υπαλλήλων για την έγκαιρη τακτοποίησή τους.
5. Η τήρηση προσωπικού αρχείου εγγράφων του Δημάρχου.

6. Η τήρηση πρακτικών συσκέψεων ή συμβουλίων στα οποία μετέχει ο Δήμαρχος.
7. Η συγκέντρωση στοιχείων ή εγγράφων που πρέπει να υπογραφούν από το Δήμαρχο και η μέριμνα για την υπογραφή και τη διεκπεραίωσή τους.
8. Η τήρηση πρακτικών και αρχείου αποφάσεων, εγγράφων και υλικών από την εν γένει δραστηριότητα του Δημάρχου.
9. Ο έλεγχος και η αξιολόγηση των δράσεων της τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και η διερεύνηση κάθε ερωτήματος, αναφοράς ή καταγγελίας πολιτών που αφορούν στις δραστηριότητές της.
10. Κάθε άλλο θέμα που έχει σχέση με την εύρυθμη λειτουργία και διεξαγωγή του έργου του Γραφείου Δημάρχου.

- **Γραφεία Αντιδημάρχων –Τμήμα Πρωτοκόλου**

Στις αρμοδιότητές τους ανήκουν :

1. Η ευθύνη της διαρκούς εξυπηρέτησης των Αντιδημάρχων στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.
2. Η Γραμματειακή εξυπηρέτηση.
3. Η τήρηση του κεντρικού πρωτοκόλου του Δήμου.

- **Γραφείο Ειδικών Συμβούλων- Συνεργατών Δημάρχου**

Στις αρμοδιότητές τους ανήκουν :

1. Οι Ειδικοί Σύμβουλοι του Δημάρχου έχουν ως αρμοδιότητα την μελέτη των προβλημάτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε εξειδικευμένους τομείς δράσεως, υποβάλλουν στο Δήμαρχο σχετικές προτάσεις και υποβοηθούν με τις ειδικές γνώσεις τους τις αρμόδιες Υπηρεσίες για την εκπόνηση σχετικών προγραμμάτων με σκοπό τη βελτίωση της αποδόσεώς τους στους τομείς αυτούς.
2. Με απόφαση του Δημάρχου είναι δυνατή η ανάθεση στο προσωπικό Ειδικών Θέσεων, καθηκόντων προϊσταμένου σε Υπηρεσιακές μονάδες, στις οποίες απασχολείται ειδικό επιστημονικό προσωπικό.

- **Γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων**

Στις αρμοδιότητές του ανήκουν:

1. Η πληροφόρηση των πολιτών και των φορέων του Δήμου, για το έργο και τις δραστηριότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2. Η παρακολούθηση και ενημέρωση του Δημάρχου και των άλλων Δημοτικών οργάνων για τις ειδήσεις - εκπομπές των ηλεκτρονικών και εντύπων μέσων ενημέρωσης που αναφέρονται σε θέματα της Τ.Α. και ειδικότερα σε σχόλια, κριτικές, προβολή απόψεων και διατύπωση προβλημάτων και αναγκών των πολιτών και φορέων. Η μέριμνα για τη σύνταξη και προώθηση των αναγκαίων απαντητικών εγγράφων και γενικά η επιμέλεια για την έκδοση, κυκλοφορία και διανομή ενημερωτικών εντύπων.
3. Η ενημέρωση, συλλογή και αξιοποίηση τοπικών ειδήσεων και δημοσιευμάτων.
4. Η τήρηση αρχείου δημοσιευμάτων και εκπομπών που αναφέρονται στη Τ.Α. και των αντίστοιχων απαντήσεων.
5. Η προετοιμασία των συναντήσεων του Δημάρχου και των άλλων οργάνων του Δήμου με τους εκπροσώπους των μέσων μαζικής ενημέρωσης με σκοπό την πληροφόρηση των πολιτών για το έργο της Τ.Α.
6. Η δημοσιογραφική κάλυψη γεγονότων και εκδηλώσεων γενικού ενδιαφέροντος για ενημέρωση της κοινής γνώμης.
7. Η παροχή πληροφοριών και διευκολύνσεων στους Έλληνες και ξένους δημοσιογράφους.
8. Η ενημέρωση του Δημάρχου σχετικά με δημοσιεύματα που αφορούν στις Υπηρεσίες της Τ.Α. και η λήψη απαραίτητων στοιχείων από τις Υπηρεσίες για σύνταξη και προώθηση αντίστοιχων απαντητικών εγγράφων.
9. Η εθιμοτυπία, η οργάνωση και τέλεση δημοσίων εορτών και επίσημων τελετών, η διοργάνωση συνεδρίων και συναντήσεων, δεξιώσεων και λοιπών συναφών εκδηλώσεων καθώς επίσης και τα θέματα σχέσεων με αντιπροσώπους ξένων κρατών και ομολόγων περιφερειακών αρχών.
10. Η σύσφιξη των σχέσεων του Δήμου Μεσολογγίου με άλλους Δήμους.
11. Κάθε άλλο θέμα που σχετίζεται με την προβολή του έργου του Δήμου και τις δημόσιες σχέσεις αυτής.

• **Νομική Υπηρεσία**

Στις αρμοδιότητές του ανήκουν:

1. Η παροχή νομικής υποστήριξης προς το Δήμαρχο, το Δημοτικό Συμβούλιο και τη Δημομαρχιακή Επιτροπή σε θέματα αρμοδιοτήτων

τους κατά την προώθηση των επιδιώξεων των στόχων και των συμφερόντων της Τ.Α.

2. Η παροχή νομικών συμβουλών και γνωμοδοτήσεων προς τις Υπηρεσίες της Τ.Α. για οποιοδήποτε θέμα της αρμοδιότητάς τους.
3. Η νομική επεξεργασία και γνωμοδότηση για πράξεις φορέων της Κεντρικής Διοίκησης που αφορούν στη Τοπική Αυτοδιοίκηση.
4. Η νομική επεξεργασία συμβάσεων Τ.Α., συμβολαίων, συμβάσεων εργασίας και έργου, διακηρύξεων, δημοπρασιών κ.λπ.
5. Η παράσταση, σε όλα τα δικαστήρια για υποθέσεις της Τ.Α.
6. Η παράσταση, στις Διοικητικές Αρχές για την προάσπιση των συμφερόντων της Τ.Α.
7. Η γνωμοδότηση επί θεμάτων που παραπέμπονται σ' αυτό από το Δήμαρχο, τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου, τον Πρόεδρο της Δημορχιακής Επιτροπής ή τον Γενικό Διευθυντή της Τ.Α. στα πλαίσια των αποφασιστικών αρμοδιοτήτων τους.
8. Η δημιουργία αναγκαίας υποδομής της Υπηρεσίας για να ανταποκρίνεται στις προηγούμενες.

• **Τμήμα Γραμματείας Συλλογικών Οργάνων του Δήμου**

Στις αρμοδιότητές του ανήκουν:

Η Γραμματεία του Δημοτικού Συμβουλίου, διαβαθμίζεται σε επίπεδο Τμήματος και έχει ως αποστολή τη δημιουργία των αναγκαίων συνθηκών για την ομαλή λειτουργία του Δημοτικού Συμβουλίου και της Δημορχιακής Επιτροπής.

Την Γραμματεία του Δημοτικού Συμβουλίου συγκροτούν τα γραφεία:

Α. Γραφείο Δημοτικού Συμβουλίου

Στις αρμοδιότητες του γραφείου ανήκουν:

1. Η παραλαβή από την αρμόδια Δημορχιακή Επιτροπή και Υπηρεσίες των εισηγήσεων που απευθύνονται προς το Δημοτικό Συμβούλιο.
2. Η κατάρτιση και τήρηση καταλόγου προτεραιοτήτων, των θεμάτων που πρόκειται να συζητηθούν από το Δημοτικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τις οδηγίες του Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου.
3. Η φροντίδα για την οργάνωση των Συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, η κατάρτιση της Ημερήσιας Διάταξης των θεμάτων που θα συζητηθούν σε κάθε συνεδρίαση ή αποστολή των προσκλήσεων στα μέλη για τις Συνεδριάσεις, μαζί

με αντίγραφα των εισηγήσεων και του ενημερωτικού υλικού των θεμάτων που θα συζητηθούν.

4. Η τήρηση των πρακτικών του Δημοτικού Συμβουλίου, η φροντίδα για την υπογραφή τους, η δακτυλογράφηση αυτών, η έκδοση αντιγράφων και αποσπασμάτων και η αποστολή των αποφάσεων που ελήφθησαν, στο Δήμαρχο και στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.
5. Η ενημέρωση όλων των Υπηρεσιών της Τ.Α. για τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου.
6. Η ευθύνη για την τήρηση του αρχείου πρακτικών και αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου.
7. Η τήρηση αρχείου εκπροσώπων της Τ.Α. σε διάφορους φορείς και όργανα.
8. Η μέριμνα για την αποστολή στοιχείων προς τους εκπροσώπους της Τ.Α.
9. Η μέριμνα για τη διακίνηση της αλληλογραφίας του Δημοτικού Συμβουλίου και η γραμματειακή στήριξη του Προέδρου σε όλα τα θέματα που έχουν σχέση με την εύρυθμη λειτουργία του Συμβουλίου αυτού.

Β. Γραφείο Δημορχιακής Επιτροπής

Στις αρμοδιότητές του ανήκουν:

Η μέριμνα για τη γραμματειακή στήριξη της Δημορχιακής Επιτροπής που λειτουργεί στα πλαίσια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και ασκεί κατ' αναλογία τις αρμοδιότητες του Γραφείου του Δημοτικού Συμβουλίου.

Γενική Διεύθυνση Συντονισμού Διοίκησης Υπηρεσιών Δήμου:

- **Διεύθυνση Σχεδιασμού και Προγραμματισμού**

- **Αρμοδιότητες:**

- Εκπόνηση σχεδίων, προγραμμάτων, έργων και η λήψη μέτρων οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης του Δήμου. Συγκεκριμένα:

1. Επιστημονική και διοικητική υποστήριξη του Δημάρχου και του Δημοτικού Συμβουλίου σε θέματα Δημοκρατικού Προγραμματισμού και ειδικότερα:
 - Συγκέντρωση, επεξεργασία και τεκμηρίωση γεωγραφικών, δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών και άλλων στοιχείων που αφορούν στην ανάπτυξη του Δήμου.
 - Υποβοήθηση του Δημοτικού Συμβουλίου στην εκπόνηση του Δημοτικού Αναπτυξιακού Προγράμματος και ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων που αφορούν στο Δήμο,

στην παρακολούθηση της εφαρμογής τους και στην αξιολόγηση των προγραμμάτων αυτών.

- Διατύπωση προτάσεων εισηγήσεων στο Δημοτικό Συμβούλιο για την υποβολή τους στο Περιφερειακό Συμβούλιο για το Περιφερειακό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα και η τακτική ενημέρωση του Δημοτικού Συμβουλίου για την πρόοδο των έργων του Προγράμματος που αφορούν στο Δήμο.
 - Διατύπωση εισηγήσεων στο Δημοτικό Συμβούλιο για τα τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα που υποβάλλονται για έγκριση σ' αυτό και για την κατανομή των πιστώσεων που αφορούν στη χρηματοδότηση έργων τοπικής σημασίας, καθώς και η παρακολούθηση της εφαρμογής των προγραμμάτων αυτών.
2. Μελέτη και διατύπωση προτάσεων στο Δημοτικό Συμβούλιο για τη χρηματοδότηση Έργων ή Προγραμμάτων από χρηματοδοτικούς φορείς του δημοσίου ή ιδιωτικού Τομέα, την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και άλλους Διεθνείς Οργανισμούς.
 3. Μελέτη και διατύπωση προτάσεων σχετικά με τα τέλη, τα δικαιώματα και τις εισφορές ανταποδοτικού χαρακτήρα, με τα οποία το Δημοτικό Συμβούλιο μπορεί να χρηματοδοτήσει Υπηρεσίες και έργα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
 4. Διαχείριση, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, των πιστώσεων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, χρηματοδοτήσεων φορέων του δημοσίου Τομέα και άλλων νομικών προσώπων, χρηματοδοτήσεων προερχομένων από Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων Διεθνών Οργανισμών.
 5. Επιστημονική και τεχνική υποστήριξη των Δημοτικών Υπηρεσιών για την εφαρμογή των αποφάσεων του Δημάρχου και του Δημοτικού Συμβουλίου που αφορούν τα Αναπτυξιακά Προγράμματα.
 6. Πληροφόρηση και υποστήριξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των Συνεταιρισμών και των Επιχειρήσεων πολιτών - φορέων, για την αξιοποίηση των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων που αφορούν στο Δήμο.

• **Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών**

Αρμοδιότητες της Δ/σης Διοικητικών Υπηρεσιών κυρίως είναι η μέριμνα για την διοικητική κάλυψη της λειτουργίας των οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ο σχεδιασμός και η επίβλεψη εφαρμογής βελτιώσεων στην διοικητική οργάνωση, τη διοικητική μέριμνα, την ανάπτυξη και ορθολογι-

κή κατανομή του ανθρώπινου δυναμικού, ο χειρισμός όλων των θεμάτων υπηρεσιακής κατάστασης του προσωπικού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η ίδρυση νομικών προσώπων και επιχειρήσεων της Τ.Α.

Τα θέματα αστικής και δημοτικής κατάστασης, αποκαταστάσεως αναπήρων και θυμάτων πολέμου, ιθαγένειας γενικά, διενέργειας εκλογών και δημοψηφισμάτων, προστασίας ενημέρωσης και εξυπηρέτησης των πολιτών, ισότητας των δύο φύλων και οι αρμοδιότητες σε θέματα Αγροφυλακής.

Όσες αρμοδιότητες μεταβιβάστηκαν στους Δημάρχους με Νόμους, Διατάγματα, Εγκυκλίους Αποφάσεις κ.λ.π..

- **Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών**

Αρμοδιότητες της Δ/σης Οικονομικών Υπηρεσιών είναι, όσες έχουν μεταβιβαστεί στη Τοπική Αυτοδιοίκηση μέχρι σήμερα με Νόμους, Διατάγματα και Υπουργικές αποφάσεις και ιδίως, η κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η μισθοδοσία του προσωπικού, η αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων δημιουργίας και απόκτησης εσόδων και βεβαίωση των επιβαλλομένων φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, η πραγματοποίηση προμηθειών, η λογιστική και ταμειακή διαχείριση και η προστασία και αξιοποίηση της περιουσίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

- **Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών**

Στις αρμοδιότητες της Διεύθυνσης ανήκουν:

1. Η μελέτη, εκτέλεση και συντήρηση των έργων της Τ.Α. και η ρύθμιση θεμάτων που αφορούν αυτά.
2. Η συντήρηση, λειτουργία και η αξιοποίηση διάθεση του Τεχνικού Εξοπλισμού της Τ.Α.
3. Η διενέργεια αναγκαστικών απαλλοτριώσεων για την κατασκευή δημοσίων έργων.
4. Η ρύθμιση θεμάτων των επαρχιακών οδών, όπως η έγκριση κυκλοφοριακών συνδέσεων, η κατάργηση τμημάτων επαρχιακών οδών λόγω νέας χάραξης.
5. Η προστασία των δημοσίων υδάτων. Ο έλεγχος τήρησης της νομοθεσίας και η επιβολή των προβλεπόμενων κυρώσεων.
6. Η διενέργεια τοπογραφίσεων, κτηματογραφικών και αεροφωτογραφικών εργασιών για την σύνταξη του κτηματολογίου της Τ.Α., για την εφαρμογή τους σε θέματα αναδασμού – εποίκισμού.
7. Ο ποιοτικός έλεγχος των εκτελουμένων έργων.

8. Η μελέτη – εισήγηση προς τα αρμόδια όργανα της Τ.Α για κάθε θέμα αρμοδιότητάς της, για την λήψη των αναγκαίων μέτρων και για την εκτέλεση των έργων με σκοπό την ανάπτυξη του Δήμου.

• Διεύθυνση Κ.Ε.Π

Αποστολή του Κέντρου Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) είναι η παροχή διοικητικών πληροφοριών και η διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών από την υποβολή της αίτησης μέχρι την έκδοση της τελικής πράξης σε συνεργασία με τις καθ' ύλη αρμόδιες υπηρεσίες.

Η Διεύθυνση Κέντρου Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) αποτελείται από τα παρακάτω Τμήματα:

Τμήμα Εξυπηρέτησης Πολιτών

Το Τμήμα Εξυπηρέτησης Πολιτών έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες:

1. Ενημερώνει και πληροφορεί του πολίτες για τις ενέργειες που απαιτούνται για τη διεκπεραίωση διοικητικών υποθέσεων.
2. Παραλαμβάνει τις αιτήσεις των πολιτών, για τη διεκπεραίωση υποθέσεων τους από τις υπηρεσίες του Δημοσίου και καταχωρεί τα στοιχεία αυτών σε ειδικό πρωτόκολλο.
3. Διαθέτει για τη διευκόλυνσή τους έντυπα αιτήσεων κατά το άρθρο 3 παρ.3 του κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.
4. Ελέγχει την πληρότητα των αιτήσεων των πολιτών.
5. Αναζητά και παραλαμβάνει τα δικαιολογητικά που απαιτούνται, όταν αυτά δεν υποβάλλονται από τον πολίτη μαζί με την αίτηση, με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο από τις αρμόδιες υπηρεσίες, μετά από σχετική εξουσιοδότηση των πολιτών.
6. Διαβιβάζει του φακέλους των υποθέσεων των πολιτών, στην αρμόδια για τη διεκπεραίωσή τους υπηρεσία, με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο και παραλαμβάνει και παραδίδει το τελικό έγγραφο στον πολίτη ή το αποστέλλει στη διεύθυνση που έχει δηλωθεί.
7. Επικυρώνει αντίγραφα διοικητικών εγγράφων.
8. Θεωρεί το γνήσιο της υπογραφής.
9. Χορηγεί αποδεικτικό φορολογικής ενημερότητας, και εκκαθαριστικό σημείωμα δήλωσης φόρου εισοδήματος μέσω ηλεκτρονικής διασύνδεσης με το σύστημα TAXIS, καθώς και βεβαίωση ασφαλιστικής ενημερότητας.
10. Διευκολύνει την επικοινωνία των πολιτών με το ΑΣΕΠ.

11. Χορηγεί δελτία Μετακίνησης Α.Μ.Ε.Α.
12. Χορηγεί δελτία Κοινωνικού Τουρισμού.
13. Χορηγεί βεβαίωση ταυτοπροσωπίας ανηλίκων.

- **Τμήμα Εσωτερικής Ανταπόκρισης**

Το Τμήμα Εσωτερικής Ανταπόκρισης έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες:

1. Προωθεί τα αιτημάτων πολιτών, τα οποία αποστέλλονται από τα άλλα Κ.Ε.Π. της χώρας, στις αρμόδιες για τη διεκπεραίωσή τους υπηρεσίες, η παρακολούθηση της διαδικασίας διεκπεραίωσης και η τήρηση των νομίμων χρονικών προθεσμιών καθώς και η παραλαβή του σχετικού εγγράφου και η αποστολή στο Κ.Ε.Π. της αρχικής υποβολής της αίτησης.
2. Παραλαμβάνει και διαχειρίζεται τα παράπονα και τις προτάσεις των πολιτών για βελτιώσεις των διοικητικών διαδικασιών.
3. Τηρεί στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη διακίνηση των αιτήσεων πολιτών, οι οποίες αποστέλλονται από τα άλλα Κ.Ε.Π. της χώρας.

3.5 ΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		
ΚΛΑΔΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ
ΠΕ	Διεκπεραίωσης Υποθέσεων Πολιτών	4
ΠΕ	Περιφερειακής και Αστικής Ανάπτυξης	1
ΠΕ	Βιβλιοθηκονόμων	1
ΠΕ-1	Διοικητικού-Οικονομικού	6
ΠΕ-3	Πολιτικών Μηχανικών	3
ΠΕ-4	Αρχιτεκτόνων (Πολεοδόμων)	1
ΠΕ-5	Ηλεκτρολόγων ή Μηχανολόγων Μηχανικών	1
ΠΕ-6	Τοπογράφων Μηχανικών	1
ΠΕ-7	Χημικών Μηχανικών	1
ΠΕ-9	Γεωπόνων	1
ΠΕ-11	α) Πληροφορικής-Επιστήμης των υπολογιστών	1
ΠΕ23	β) Πληροφορικής-Μηχανικών Η/Υ	1
	Ειδικού Προσωπικού Δημοτικής Αστυνομίας	4

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		
ΚΛΑΔΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ
ΤΕ-22	Κοινωνικών Λειτουργιών	1
ΤΕ-3	Τεχνολόγων Πολιτικών Μηχανικών	4
ΤΕ-4	Τεχνολόγων Μηχανολόγων	1
ΤΕ-11	Εποπτιών Δημόσιας Υγείας	1
ΤΕ-13	Τεχνολόγων Γεωπονίας	1
ΤΕ-17	Διοικητικού Λογιστικού	5
ΤΕ-19	Πληροφορικής-Ηλεκτρον. Υπολ. Συστημάτων	1
ΤΕ-22	Διοίκηση Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	1
ΤΕ-23	Ειδικού Προσωπικού Δημοτ. Αστυνομίας	2

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		
ΚΛΑΔΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ
ΔΕ	Υπεύθυνος Αποθήκης	1
ΔΕ	Επιμελητών Μουσείων	3
ΔΕ-1	Διοικητικών Γραμματέων	26
ΔΕ-2	Εποπτιών Καθαριότητας	1
ΔΕ-3	Τηλεφωνητών	1
ΔΕ-23	Ειδικού Προσωπικού Δημοτικής Αστυνομίας	10
ΔΕ-24	Ηλεκτρολόγων	5
ΔΕ-25	Μηχανοδηγών	5
ΔΕ-26	Μηχανοτεχνιτών αυτοκινήτων	3
ΔΕ-27	Ηλεκτροτεχνιτών αυτοκινήτων	1
ΔΕ-28	Χειριστών Μηχανημάτων Έργων	3
ΔΕ-29	Οδηγών αυτοκινήτων	13
ΔΕ-35	Δενδροκηπουρών-ανθοκόμων	4
ΔΕ-30	Τεχνιτών εν γένει	3

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		
ΚΛΑΔΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ
ΥΕ-1	Κλητήρων-Θυρωρών-Γενικών καθηκόντων	4
ΥΕ-2	Επιστατών καθαριότητας	1
ΥΕ-16	α)Εργατών γενικών καθηκόντων	3
	β)Εργατών καθαριότητας	25
	γ)Εργατών καθαριότητας εσωτερικών χώρων	3
	δ)Εργατών Κήπων και Δενδροστοιχιών	5
	ε)Εργατών νεκροταφίων	2

3.6 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Τα έτη 2007-2008 δημοπρατήθηκαν - βρίσκονται σε εξέλιξη τα παρακάτω έργα

- 1 Αποκατάσταση και ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση του συμπλέγματος λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου - Αιτωλικού - Ονιαδών
- 2 Ύδρευση δ.δ. Ευηνοχωρίου Δήμου Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου
- 3 Διάνοιξη δρόμων κ.λ.π. για την εφαρμογή του σχεδίου πόλεως σε Καλλονή - Βίγλα - Άγιο Δημήτριο
- 4 Κατασκευή οδών - πλατειών - χώρων πρασίνου σε περιοχές Ανατολικού Αλυπέδου και Αποστόλου Παύλου
- 5 Μητροπολιτικό δίκτυο οπτικών ινών Δήμου Μεσολογγίου
- 6 Ανακατασκευή στίβου με ελαστικό τάπητα και συμπληρωματικές εργασίες δημοτικού Σταδίου Μεσολογγίου
- 7 Αγορά οικοπέδου για την μεταγκατάσταση των τσιγγάνων
- 8 Αποχέτευση ακαθάρτων δ.δ. Αγίου Θωμά και αγωγού μεταφοράς λυμάτων από δ.δ. Αγίου Θωμά σε Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων Μεσολογγίου
- 9 Διαμόρφωση ποδηλατοδρόμου σύνδεσης του Δήμου Μεσολογγίου με την Τουρλίδα
- 10 Διαπλάτυνση - διαμόρφωση - αισθητική βελτίωση χώρου παραπλεύρως της παραλιακής οδού Μεσολογγίου
- 11 Κατασκευή δικτύων ύδρευσης - αποχέτευσης σε περιοχές Καλλονή, Βίγλα και Άγιο Δημήτριο και όσες περιοχές ενταχθούν στο νέο σχέδιο πόλεως του Δήμου Ι. Π. Μεσολογγίου
- 12 ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΓΗΣ ΓΙΑ ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΟΔΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΛΛΟΝΗ - ΒΙΒΛΑ - ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
- 13 Πλακοστρώσεις και συμπληρωματικές εργασίες πρασίνου στο χώρο του Ανατολικού Αλυπέδου
- 14 Αποπεράτωση δημοτικού πάρκου "Καλά Καθούμενα"
- 15 Βελτιώσεις εθνικού σταδίου Μεσολογγίου
- 16 ΕΡΓΑ ΟΔΟΠΟΙΑΣ ΣΕ ΔΗΜΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
- 17 Επένδυση πρानούς διαύλου αλυκών
- 18 Έργα βελτίωσης υπάρχουσας οδοποιίας σε πόλη και δημοτικά διαμερίσματα
- 19 Κατασκευή Χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ευρείας περιοχής Μεσολογγίου (συμπληρωματική σύμβαση)
- 20 Αρδευση ελαιώνων στη θέση Μαγούλα δ.δ. Ελληνικών
- 21 Έργα ανάπλασης πλατιών και κοινοχρήστων χώρων
- 22 Σύνδεση ΧΥΤΑ με δίκτυο ύδρευσης (Δίκτυα κοινής ωφελείας και απαλλοτριώσεις για πρόσβαση σε ΧΥΤΑ ευρύτερης περιοχής Μεσολογγίου)
- 23 Αποπεράτωση πεζόδρομου προς Τουρλίδα

- 24 Κατασκευή πλατείας σε περιοχή "Καλλονή"
- 25 Πλακοστρώσεις δημοτικών στενωπών και πεζοδρομήσεις οδών
- 26 Διαμόρφωση παραλίας Τουρλίδας
- 27 ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ ΑΠΟΚΟΜΙΔΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑ ΣΥΜΠΙΕΣΤΟΥ
- 28 ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΣΑΡΩΘΡΟΥ
- 29 ΕΟΡΤΕΣ ΕΞΟΔΟΥ 2007
Δαπάνη απαλλοτριώσεων οδού πρόσβασης προς ΧΥΤΑ (Δίκτυα κοινής ωφελείας και απαλλοτριώσεις για πρόσβαση σε ΧΥΤΑ ευρύτερης περιοχής Μεσολογίου)
- 31 Διαμόρφωση αύλειου χώρου 1ου Λυκείου
- 32 Ανακαίνιση αίθουσας πολλαπλών χρήσεων σε δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 33 Μελέτη - κατασκευή δικτύων ύδρευσης - αποχέτευσης και κάλυψης αυλάκων ΤΟΕΒ σεπεριοχές Καλλονή, Βίβλα, Άγιος Δημήτριος
- 34 Έργα οδοποιίας σε δ.δ. Μουσούρων και κατασκευής χώρου στάθμευσης σε δ.δ. Ρετσίνων
- 35 Αγορά χώρου για δημιουργία πίστας αλογοδρομιών σε δημοτικό διαμέρισμα Αγίου Γεωργίου
- 36 Ηλεκτροδότηση ΧΥΤΑ Μεσολογίου (Δίκτυα κοινής ωφελείας και απαλλοτριώσεις για πρόσβαση σε ΧΥΤΑ ευρύτερης περιοχής Μεσολογίου)
- 37 Αγορά οικοπεδικής έκτασης για πλατεία στο Κάτω Ευηνοχώρι
- 38 Προμήθεια εφαρμογής GIS για διαχείριση πράξης εφαρμογής σε Καλλονή - Βίβλα - Άγιο Δημήτριο και εισαγωγή δεδομένων
- 39 Κατασκευή ορειχάλκινων προτομών με μαρμάρινο βάθρο των επτά μελών οικογένειας Τρικούπη
- 40 ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΜΙΚΡΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ ΑΠΟΚΟΜΙΔΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑ ΣΥΜΠΙΕΣΤΟΥ
- 41 Βελτίωση αθλητικών υποδομών του δ.δ. Μουσούρων
- 42 Προμήθεια φωτιστικών για ηλεκτροφωτισμό περιοχών Καλλονή - Βίβλα και Άγιο Δημήτριος
- 43 Επιχειρησιακό σχέδιο Δήμου Μεσολογίου
- 44 Κατασκευή αναμονών δικτύου αποχέτευσης οδού Ναυπάκτου
- 45 Προμήθεια εξοπλισμού καθαριότητας
- 46 Προμήθεια εξαρτημάτων μικρού απορριμματοφόρου
- 47 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ (Προμήθεια εξοπλισμού για ασύρματη ζεύξη κτιρίων Υπηρεσιών Δήμου)
- 48 Προμήθεια και τοποθέτηση μεταλλικού υποστέγου για στέγαση αυτοκινήτων Δήμου
- 49 Προμήθεια εξοπλισμού για δομημένη καλωδίωση σε Κτίριο Υπηρεσιών Δήμου
- 50 Προμήθεια υλικών για συντήρηση δημοτικών κτιρίων, παιδικών χαρών και λοιπών κοινοχρήστων χώρων
- 51 Προμήθεια από καλαθάκια απορριμμάτων και παγκάκια
- 52 Προμήθεια Φωτιστικών για δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 53 Βελτίωση μηχανογράφησης Υπηρεσιών Δήμου Μεσολογίου. ΥΠΟΕΡΓΟ:
Προμήθεια εξοπλισμού για δομημένη καλωδίωση σε Κτίριο Δημάρχου

- Βελτίωση μηχανογράφησης Υπηρεσιών Δήμου Μεσολογγίου. ΥΠΟΕΡΓΟ:
- 54 Προμήθεια εξοπλισμού για δομημένη καλωδίωση και ασύρματη ζεύξη ΚΕΠ Δήμου Μεσολογγίου
 - 55 Προμήθεια φωτιστικών για δημοτικό φωτισμό οδών και πλατειών
 - 56 Προμήθεια και τοποθέτηση μεταλλικού κτιρίου για στέγαση αποθηκών Δήμου
 - 57 Τοποθέτηση αψίδων και σημαιοστολισμός για Εορτές Εξόδου 2007
 - 58 Βελτίωση εσωτερικής οδοποιίας Μεσολογγίου
 - 59 Επέκταση δημοτικού φωτισμού σε κεντρικούς δρόμους δ.δ. Ευηνοχωρίου
 - 60 Εσωτερική οδοποιία δ.δ. Ευηνοχωρίου
 - 61 Αγροτική οδοποιία δ.δ. Ευηνοχωρίου
 - 62 Επείγον αντιπλημμυρικό έργο στη θέση "Μεσαύλακα" δ.δ. Ευηνοχωρίου
 - 63 Αντιπλημμυρικά έργα σε δ.δ. Ευηνοχωρίου
 - 64 Επισκευή κτιρίου πολιτιστικού κέντρου σε δ.δ. Ευηνοχωρίου
 - 65 Αγορά οικοπέδικής έκτασης για επέκταση δημοτικού γυμναστηρίου δ.δ. Ευηνοχωρίου
 - 66 Συντήρηση κτιρίου υπηρεσιών Δήμου
 - 67 Επείγουσες εργασίες συντήρησης οδών
 - 68 Κατασκευή αγωγού ομβρίων και πλακοστρώσεις δημοτικών στενωπών σε Ο.Τ. 189
 - 69 Κατασκευή παιδικής χαράς σε Αλμυράκι
 - 70 Προμήθεια σκυροδέματος για τσιμεντοστρώσεις δρόμων σε δ.δ. Μουσούρων
 - 71 Ασφαλτόστρωση αγροτικών δρόμων σε δ.δ. Ρετσίνων
 - 72 Τροποποίηση υψομετρικής μελέτης σε περιοχές Καλλονή, Βίγλα και Άγιο Δημήτριο
 - 73 Κατάρτιση στρατηγικών στόχων Δήμου Μεσολογγίου
 - 74 Σύνταξη Τεχνικών Δελτίων δράσεων Επιχειρησιακού Σχεδίου Δήμου Μεσολογγίου
 - 75 Προμήθεια και εγκατάσταση ηλεκτρολογικού υλικού για διόρθωση συνημιτόνου στα κτίρια του Δήμου
 - 76 Συντήρηση οδοποιίας δ.δ. Ελληνικών
 - 77 Τσιμεντοστρώσεις - κατασκευή τεχνικών σε αδιάβατα σημεία αγροτικών δρόμων σε δ.δ. Αγίου Γεωργίου
 - 78 Εσωτερική οδοποιία σε δ.δ. Αγίου Γεωργίου
 - 79 Αντικατάσταση παραθύρων και θυρών Δημοτικού Καταστήματος στο δ.δ. Αγίου Θωμά
 - 80 Προμήθεια σκυροδέματος για κοινόχρηστους χώρους και ρέματα δ.δ. Κουδουνίου
 - 81 Προμήθεια κυκλοφοριακών πινακίδων
 - 82 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ (Προμήθεια εξοπλισμού για μηχανογραφικό κέντρο)
 - 83 Προμήθεια υλικών για διαμόρφωση κοινοχρήστων χώρων
 - 84 Προμήθεια κυκλοφοριακών πινακίδων έτους 2006
 - 85 Μίσθωση μηχανήματος για κάλυψη δράσεων πυροπροστασίας δασών
 - 86 Μελέτη κτηματογράφησης σε περιοχή λιμανιού
 - 87 Πλακόστρωση προαυλίου Δημοτικού Καταστήματος στο δ.δ. Αγίου Θωμά
 - 88 Αποπεράτωση επισκευής πολιτιστικού κέντρου δ.δ. Ευηνοχωρίου

- 89 Ηλεκτροδότηση νέας γεώτρησης δ.δ. Αγίου Γεωργίου
- 90 Διαπλάτυνση γέφυρας οδού εξόδου στο δ. δ. Αγίου Θωμά
- 91 Προμήθεια εξοπλισμού για πλάζ Τουρλίδας
- 92 Κατασκευή δρόμων προς αντλιοστάσια ύδρευσης και άρδευσης σε οικισμούς Κοκορέϊκα, Κουτσοχέρι και Άγιο Γεώργιο
- 93 Ηλεκτροφωτισμός γηπέδου μπάσκετ σε περιοχή Αλμυράκι
- 94 Προμήθεια σκυροδέματος για τσιμεντοστρώσεις αγροτικών δρόμων σε οικισμό Κουτσοχέρι
- 95 Χαλικόστρωση αγροτικών δρόμων σε δ.δ. Αγίου Γεωργίου
- 96 Προμήθεια υλικών για πεζοδρόμηση οδού από Άγιο Ιωάννη προς πλατεία σε δ. δ. Ελληνικών
- 97 Βελτίωση εγκαταστάσεων δημοτικού γυμναστήριου Ευηνοχωρίου
- 98 Μελέτη καθορισμού χρήσεων γης σε περιοχή ΜΕΣΟΚΑΜΠΟΣ Μεσολογγίου
- 99 Μελέτη γεωλογικής καταλληλότητας Α.Β.Κ. 818
- 100 Ανάπλαση δασυλλίου Αγίου Ιωάννη δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 101 Μίσθωση μηχανήματος για διάνοιξη και καθαρισμό δρόμου σε περιοχή ΧΑΔΑ Κλείσοβας
- 102 Μίσθωση μηχανήματος για παρεμβάσεις σε ιχθυοτροφείο Κλείσοβας
- 103 Προμήθεια τσιμεντοσωλήνων & σχαρών ροής ομβρίων υδάτων σε δ.δ. Αγίου Θωμά
- 104 Ηλεκτροδότηση οικισμού Αγίων Θεοδώρων δ. δ. Ελληνικών
- 105 Ενίσχυση ευπαθών σημείων και διαγράμμιση κεντρικών δρόμων δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 106 Εργασίες καθαρισμού αγροτικών δρόμων σε περιοχή Μεσολογγίου
- 107 Εργασίες καθαρισμού αγροτικών δρόμων σε περιοχή Ευηνοχωρίου
- 108 Εργασίες καθαρισμού αγροτικών δρόμων σε περιοχή δ.δ. Ελληνικών
- 109 Προμήθεια οργάνων για παιδικές χαρές δημοτικών διαμερισμάτων
- 110 Κατασκευή και τοποθέτηση στεγαστρων στάθμευσης και πινακίδων σήμανσης σε δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 111 Προμήθεια σκυροδέματος για κοινόχρηστους χώρους και ρέματα δ.δ. Ελληνικών
- 112 Μίσθωση μηχανήματος για καθαρισμό αντιπλημμυρικών αυλάκων δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 113 Έργα οδοποιίας και βελτίωσης κοινοχρήστων χώρων σε δ.δ. Αγίου Γεωργίου
- 114 Αποκατάσταση ζημιών Κοιμητηρίου Αγριλιάς λόγω θεομηνίας
- 115 Μίσθωση μηχανήματος για καθαρισμό αγροτικών δρόμων δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 116 Συντήρηση αγροτικής οδοποιίας σε δ.δ. Ρετσίνων
- 117 Μίσθωση μηχανήματος για καθαρισμό αγροτικών δρόμων με μηχανήμα σε δ.δ. Αγίου Γεωργίου
- 118 Τσιμεντοστρωση δρόμου σε θέση ΣΤΕΝΑ δ.δ. Αγίου Γεωργίου
- 119 Βελτίωση αθλητικών εγκαταστάσεων δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 120 Μελέτη εκτροπής Αχελώου
- 121 Κατασκευή χάλκινου ανδριάντα του επισκόπου Ιωσήφ Ρωγών
- 122 Προμήθεια υλικών για κάλυψη δράσεων πυροπροστασίας δασών
- 123 Μίσθωση μηχανήματος για καθαρισμό δρόμων προς βοσκοτόπους σε ορεινά δημοτικά διαμερίσματα

- 124 Μίσθωση μηχανήματος για καθαρισμό στομιών Διαύλου Ανατολικής Κλείσο-
βας
- 125 Μίσθωση μηχανήματος για διευθέτηση και συντήρηση αρδευτικού αυλακιού
στον Εύηνο ποταμό σε περιοχή δ.δ. Αγίου Γεωργίου
- 126 Προμήθεια και τοποθέτηση παραθύρων σε Τοπικό Γραφείο σε δ. δ. Ελληνικών
- 127 Μίσθωση μηχανήματος για συντήρηση αγροτικών δρόμων σε δ. δ. Ελληνικών
- 128 Μίσθωση μηχανήματος για διαμόρφωση πλατείας σε δ. δ. Ελληνικών
- 129 Επέκταση δημοτικού φωτισμού σε δ.δ. Αγίου Γεωργίου
- 130 Τοπογραφική μελέτη για αναγνώριση δημοτικής στενωπού στο Ο.Τ. 51
- 131 Κατασκευή βάθρου και υποβάθρων για ανδριάντα Αγίου Κοσμά του Αιτωλού
- 132 Μελέτη γεωλογικής καταλληλότητας για ένταξη στο σχέδιο πόλεως της περιο-
χής Ανατολικού Αλυπέδου
- 133 Τροποποίηση σχεδίου πόλεως στο στρατόπεδο, σε οδό Αγίου Αθανασίου και σε
οδό Παπαδιαμαντοπούλου
- 134 Καθαρισμός αυλάκων δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 135 Πολεοδομική μελέτη αύξησης υψομέτρου σε περιοχή ανατολικού αλυπέδου
- 136 Συντήρηση συντριβανιών έτους 2007
- 137 Μίσθωση μηχανήματος για καθαρισμό κοινοχρήστων χώρων σε δ.δ. Ρετσίνων
- 138 Μίσθωση μηχανήματος για διαμόρφωση χώρων νεκροταφείων σε δ. δ. Ελληνι-
κών
- 139 Προμήθεια τσιμεντόλιθων και υλικών για επισκευές μανδρότοιχων στο νεκρο-
ταφείο δ. δ. Αγίου Θωμά
- 140 Επισκευή κτιρίου γραφείων γηπέδου Μεσολογγίου
- 141 Μίσθωση μηχανήματος για κατεδάφιση κτισμάτων και διαμόρφωση χώρου
πλατείας σε δ.δ. Αγίου Γεωργίου
- 142 Εργασίες επισκευής στεγάστρου και επισκευής περίφραξης Διοικητηρίου δ.δ.
Ευηνοχωρίου
- 143 Αποπεράτωση ιβαριού 7ης καμάρας
- 144 Μίσθωση μηχανήματος για αποκατάσταση ζημιών οδών σε δημοτικά διαμερί-
σματα
- 145 Προμήθεια καλωδίου για ηλεκτροφωτισμό πλαζ Αγίας Τριάδας
- 146 Προμήθεια χρωμάτων και υλικών για βαφή και συντήρηση αψίδων
- 147 Οικονομοτεχνική μελέτη σκοπιμότητας για αναπτυξιακή εταιρεία του Δήμου
Μεσολογγίου
- 148 Αποπεράτωση ηλεκτροφωτισμού ανατολικής περιμετρικής
- 149 Κατασκευή και τοποθέτηση στεγάστρου στάσης σε πλατεία Συνοικισμού
- 150 Κατασκευή και τοποθέτηση στάσης λεωφορείου σε Κοκορέϊκα
- 151 Μελέτη αποτύπωσης οικοδομικών τετραγώνων και ιδιοκτησιών σε Νέο Σχέδιο
Πόλεως για την διαμόρφωση οδών (συνεχιζόμενο)
- 152 Διάνοιξη - καθαρισμός αγροτικών δρόμων με μηχανήμα
- 153 Τοπογραφική μελέτη σε περιοχή πίστας αλογοδρομιών
- 154 Μίσθωση μηχανήματος για διαμόρφωση κοινοχρήστων χώρων σε δ. δ. Ελληνι-
κών
- 155 Τοπογραφική και κτηματογραφική μελέτη για απαλλοτριώσεις σε Πύλη Μεσο-
λογγίου
- 156 Μνημείο Κυπρίων σε Κήπο Ηρώων

- 157 Προμήθεια φωτιστικού σώματος για πεζόδρομο Χ. Τρικούπη
- 158 Εργασίες αποκατάστασης φθορών σε πεζοδρόμια
- 159 Περίφραξη χώρου αποθήκης (παλιά Σφαγεία) σε δ.δ. Ευηνοχωρίου
- 160 Φιλοτέχνηση ανδριάντα του Χαρίλαου Τρικούπη στην πόλη του Μεσολογγίου
- 161 Προμήθεια κάδων απορριμμάτων έτους 2007

ΚΟΙΝΑ ΜΕΓΕΘΗ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΔΗΜΟΥ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>	2004	2005	2006	2007
Εξοδα Εγκατάστασης	0,09%	0,39%	0,28%	1,44%
Καθαρά Πάγια	64,75%	68,07%	71,19%	74,53%
Τίτλοι Πάγιας επένδ.	<u>31,67%</u>	<u>28,43%</u>	<u>25,12%</u>	<u>21,25%</u>
Σύνολο Πάγιου ενεργητικού	<u>96,51%</u>	<u>96,89%</u>	<u>96,59%</u>	<u>97,22%</u>
Κυκλοφ. ενεργητικό				
Αποθέματα	0,009%	0,008%	0,005%	0,004%
Απαιτήσεις	3,115%	2,536%	2,748%	2,417%
Διαθέσιμα	<u>0,366%</u>	<u>0,566%</u>	<u>0,657%</u>	<u>0,357%</u>
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού	<u>3,49%</u>	<u>3,11%</u>	<u>3,41%</u>	<u>2,78%</u>
Σύνολο Ενεργητικού	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>
<u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>				
Ίδια Κεφάλαια	<u>85,41%</u>	<u>86,45%</u>	<u>85,19%</u>	<u>86,46%</u>
Ξένα Κεφάλαια				
Μακροπρόθ. Υποχρ.	6,51%	7,77%	7,35%	6,79%
Βραχυπρόθ. Υποχρ.	<u>8,08%</u>	<u>5,78%</u>	<u>7,46%</u>	<u>6,75%</u>
Σύνολο Ξένων Κεφαλαίων	<u>14,59%</u>	<u>13,55%</u>	<u>14,81%</u>	<u>13,54%</u>
Σύνολο Παθητικού	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ 2004-2007 ΔΗΜΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>	2004	2005	2006	2007
Έξοδα Εγκατάστασης	0,0876	0,4280	0,3225	2,0118
Πάγιο Ενεργητικό				
Καθαρά Πάγια	61,6284	74,9946	82,8128	103,6917
Τίτλοι Πάγ. επένδ.	<u>30.1402</u>	<u>31.3298</u>	<u>29.2209</u>	<u>29.5655</u>
Σύνολο	91,7686	106,3244	112,0337	133,2690
Κυκλοφορούν				
Ενεργητικό				
Αποθέματα	0,0087	0,0082	0,0057	0,0049
Απατήσεις	2,9644	2,7884	3,1969	3,3634
Διαθεσίμα	<u>0.3480</u>	<u>0.6233</u>	<u>0.7663</u>	<u>0.4968</u>
Σύνολο	3,3211	3,4199	3,9689	3,8650
ΣΥΝΟΛΟ				
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	<u>95.1773</u>	<u>110.1723</u>	<u>116.3251</u>	<u>139.1340</u>
<u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>				
Τόχα Κεφάλαια				
Κεφάλαιο	26,6153	36,1827	35,4706	46,3370
Επιχορηγήσεις επένδ.	37,0406	43,5303	49,3046	60,4217
Ειδικά αποθέματα	21,7572	20,4753	20,7318	20,3526
Αποκ. τα εις νέο	<u>(4.1220)</u>	<u>(4.9471)</u>	<u>(6.4144)</u>	<u>(6.8215)</u>
Σύνολο ΙΚ	81,2912	95,2412	99,0926	120,2898
Ξένα Κεφάλαια				
Μακροπρόθ. υποχρ.	6,1926	8,5602	8,5502	9,4485
Βραχυπρόθ. υποχρ.	<u>7.6915</u>	<u>6.3709</u>	<u>8.6823</u>	<u>9.3957</u>
Σύνολο ΞΚ	13,8861	14,9311	17,2325	18,8442
ΣΥΝΟΛΟ				
ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	<u>95.1773</u>	<u>110.1723</u>	<u>116.3251</u>	<u>139.1340</u>

ΑΙΤΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Αίτια	2004	2005	2006	2007
Μεταβολής				
Αποθέματα	9731,00	8220,00	5700,00	4890,00
Χρεώστες	0,00	59971,80	151337,57	89959,16
Μετρητά	2869,23	200777,76	229671,46	149129,41
Πιστωτές	2838,00	134129,24	177594,10	194022,36

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ ΔΗΜΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΧΡΗΣΕΙΣ	2004	2005	2006	2007
Εσοδα από πώληση αγαθών & παροχή υπηρεσιών	5,0480	5,6686	5,8525	7,4241
Εσοδα από φόρους(εισφορές) πρόστιμα	1,0683	1,3162	1,3481	1,5404
Τακτικές επιχορηγήσεις	7,8288	8,7477	9,7883	10,0021
Σύνολο	13,9451	15,7325	16,9889	18,9666
Μείον: Κόστος Πωλ. & Υπηρεσ.	16,3453	19,2975	20,9848	21,5954
Μικτά αποτίματα εκμ.σης	(2,4002)	(3,5650)	(3,9959)	(2,6288)
Πλέον: Άλλα έσοδα εκ	2,1013	1,9619	2,1742	2,4598
Σύνολο	(0,2989)	(1,6031)	(1,8217)	(0,1690)
Μείον: 1. Έξοδα διοικητικής λειτουργίας	1,1039	0,8280	1,0163	1,0458
2. Έξοδα λειτουργίας ερευνών(ανάπτυξης)	0,0775	0,0941	((
3. Έξοδα λειτουργίας Δημοσίων σχέσεων	0,1792	0,1451	0,1488	0,1531
Σύνολο	1,3606	1,0672	1,1651	1,1989
Μερικά αποτίματα εκμ.σης	(1,6595)	(2,6703)	(2,9867)	(1,3679)
Πλέον: Πιστωτικοί τόκοι	0,0050	0,0024	0,0034	0,0076
Μείον: Χρεωστικοί τόκοι	0,2412	0,3143	0,5665	0,5872
Ολικά αποτίματα εκμ.σης	(1,8957)	(2,9822)	(3,5498)	(1,9475)
Π. ΠΛΕΟΝ: Έκτακτα έσοδα	2,8541	2,8639	3,2571	2,3016
Μείον: Έκτακτα έξοδα	1,9919	0,7068	1,1747	0,7612
Οργαν. & έκτακτα αποτίματα	(1,0335)	(0,8251)	(1,4674)	(0,4071)
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΥΤΑ				
ΧΡΗΣΕΙΣ(προ φόρων)	(1,0335)	(0,8251)	(1,4674)	(0,4071)

ΔΙΑΡΚΩΣ ΕΠΙΔΕΙΝΟΥΜΕΝΗ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

- Αυξήθηκαν τα χρέη προς προμηθευτές σε 1,5 εκατ. € παρά την εκταμίευση υπέρογκων δανείων
- Σε ένα εκατ. € ανέρχεται το σωρευμένο έλλειμμα
- 248.000 € για δημόσιες σχέσεις

Ο ισολογισμός και ο απολογισμός για τη χρήση του έτους 2008

Σύμφωνα με αναλύσεις τα έσοδα είναι 13.891.586 ευρώ και τα έξοδα 12.173.905 ευρώ και το χρηματικό υπόλοιπο της τρέχουσας χρήσης είναι 1.717.680 ευρώ. Ο ισολογισμός του δήμου για το οικονομικό έτος 2007 είχε πλεόνασμα 6.491 ευρώ, ενώ το 2008 παρουσιάζει έλλειμμα 311.870 ευρώ. Αυτό, σύμφωνα με τη Διοίκηση του Δήμου συνέβη, επειδή διογκώθηκαν οι διοικητικές και λειτουργικές δαπάνες, όπως είναι η μισθοδοσία προσωπικού (306.000 ευρώ) σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά και αυξήθηκαν οι δαπάνες για έξοδα δημοσίων σχέσεων, όπως είναι οι γιορτές Εξόδου. Θεώρησε σημαντική την αναφορά στο δυσβάστακτο χρέος, που κουβαλάει ο δήμος στην πλάτη του και κληρονόμησε από την προηγούμενη δημοτική αρχή και είναι 700.837 ευρώ. Επιβάρυνση στο δήμο έφεραν και οι δημοτικές επιχειρήσεις (Αλυκές και ΔΕΥΑΜ) που δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις και επιφόρτισαν το δήμο, ως εγγυητή, με την πληρωμή των δόσεων των δανείων τους, με αποτέλεσμα να του στερούν σημαντικούς πόρους και να τον υποχρεώνουν σε ζημιογόνα πορεία με 422.000 ευρώ μέχρι τις 31-12-08. Αναφέρονται επίσης τα ανείσπρακτα χρέη προς το δήμο που ανέρχονται στο ποσό των 2.508.113 ευρώ και προέρχονται από τέλη βοσκής, σχέδιο πόλης, το τέλος του 2%, τον ΚΟΚ κ.λπ. Από το σχέδιο πόλης οι οφειλές ανέρχονται στο 1.614.000 ευρώ, ενώ από τα υπόλοιπα το χρέος φθάνει στα 894.000 ευρώ.

Σημαντικό μειονέκτημα, όπως επισημάνθηκε και από τους ορκωτούς λογιστές του Δήμου, αποτελεί η έλλειψη προσωπικού από το τμήμα εσόδων και το τμήμα προμηθειών που στερείται αποθήκης. Όπως επισήμανε ο ορκωτός λογιστής αν υπήρχε διαχείριση αποθήκης πιθανά και να μην υπήρχε έλλειμμα. Ο πρώην δήμαρχος στις αναφορές του είπε ότι πράγματι ο ίδιος άφησε κάποιο χρέος, το οποίο όμως η σημερινή δημοτική αρχή αύξησε, ενώ παράλληλα προέβλεψε ότι το μέλλον διαγράφεται δυσοίωνα, πράγμα που πρέπει να δημιουργήσει προβληματισμό. Δήλωσε επίσης ότι δεν είναι ικανοποιημένος από τον ισολογισμό και απολογισμό. Οι ορκωτοί λογιστές έκαναν τις δικές τους παρατηρήσεις μεταξύ των οποίων ότι δεν κατέστη δυνατό να παραδοθούν τα οικονομικά στοιχεία της δημοτικής επιχείρησης. Η νέα δημοτική αρχή αφού υποστήριξε ότι γίνεται κακή διαχείριση στο δήμο είπε ότι στα παλιά χρέη προστέθηκαν και καινούργια όπως επίσης και ένα δάνειο ύψους 1,3 εκ. ευρώ, που επιβαρύνει περαιτέρω το δήμο. Τέλος, επέρριψε ευθύνες για την αύξηση των χρεών προς τους προμηθευτές αφού από 1,3 εκατ. ευρώ που τα άφησε η προηγούμενη αρχή, έφτασαν να είναι 1,5 εκατ. ευρώ στην χρήση του 2008 παρότι κατευθύνθηκαν προς αυτή την κατεύθυνση και πολλά χρήματα από το δάνειο των 1,3 εκατ. €.

Η Μηνιαία τακτική επιχορήγηση του Δήμου Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου είναι 278.822,35€.

Από το ποσό αυτό καλύπτονται μηνιαίως οι εξής υποχρεώσεις:

- Παιδικοί Σταθμοί: 47.785,34€
- Δημοτικό Στάδιο: 11.761,35€
- Νομικά Πρόσωπα: 12.000,00€
- ΤΑΔΚΥ: 15.000,00€
- Δάνειο: 6.985,00€
- Δάνεια ΔΕΥΑΜ – Αλυκών: 23.300,00€
- Υπόλοιπο ΚΑΠ: 161.990,66€

Από το υπόλοιπο των 161.990,66€ θα πρέπει να καλυφθεί η μισθοδοσία του μόνιμου προσωπικού η οποία μηνιαίως είναι 175.787,89€, έτσι ανά μήνα δημιουργείται στο δήμο μόνο από τα παραπάνω στοιχεία έλλειμμα 13.797,23€ ή 193.161,22€ ετησίως.

Κατά συνέπεια και με τη βοήθεια της «γλώσσας των αριθμών» γίνεται κατανοητό αφενός η δεινή οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει ο δήμος Μεσολογγίου εξαιτίας σειράς άστοχων επιλογών και αφετέρου ότι η λήψη δανείου αποτελεί μονόδρομο για την επίλυση του οικονομικού προβλήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΗΜΩΝ ΑΓΡΙΝΙΟΥ – ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Μελετώντας το ρόλο που έχουν οι Ο.Τ.Α. τίθεται το ερώτημα αν είναι ικανοί να επιτύχουν καλύτερα τους στόχους από την Κεντρική Διοίκηση, που έχουν τεθεί από τις δεδομένες λειτουργίες του Κράτους. Οι οικονομικές λειτουργίες είναι οι εξής: η λειτουργία της διανομής εισοδήματος, η λειτουργία της σταθεροποίησης της οικονομίας και η λειτουργία της κατανομής των μέσων παραγωγής που περιλαμβάνει τον εφοδιασμό της κοινωνίας με δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, τη ρύθμιση των εξωτερικών οικονομιών και επιβαρύνσεων και τη διόρθωση των μονοπωλιακών παρεκκλίσεων. Προκύπτει λοιπόν ότι, οι Ο.Τ.Α. έχουν κάποια περιθώρια επιτυχίας στην άσκηση ανεξάρτητης αναδιανεμητικής πολιτικής αφού, τα εισοδήματα και οι προτιμήσεις των πολιτών διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή. Επιπλέον, μπορούν να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στη λειτουργία της κατανομής των μέσων παραγωγής, με την προϋπόθεση να σχεδιαστεί ένα σύστημα επιχορηγήσεων με το οποίο, οι Ο.Τ.Α. θα αγνοούν το κόστος της παροχής οφέλους στους δημότες άλλων περιοχών. Όμως, η λειτουργία της σταθεροποίησης αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της Κεντρικής Διοίκησης η οποία έχει την ικανότητα να ασκήσει δημοσιονομική πολιτική. Για να μπορέσουν οι Ο.Τ.Α. να ανταπεξέλθουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη θα πρέπει να έχεις τους απαραίτητους πόρους. Οι βασικές πηγές χρηματοδότησης οι φόροι, τα τέλη, ο δανεισμός, τα έσοδα από την εκμετάλλευση περιουσίας και οι κρατικές επιχορηγήσεις.

Τα τελευταία χρόνια το τοπίο για τους Ο.Τ.Α. άλλαξε με το πρόγραμμα “Καποδίστριας Ι”, που απέβλεπε στη μείωση των τοπικών κοινοτήτων και τη συνένωση τους σε μεγαλύτερους Δήμους. Το πρόγραμμα “Καποδίστριας Ι” δεν υλοποιήθηκε πλήρως λόγω αντιδράσεων των πολιτών και διαφόρων ΟΤΑ. Στις μέρες μας γίνονται νέες προσπάθειες με το πρόγραμμα “Καποδίστριας ΙΙ”, σύμφωνα με το οποίο συγχωνεύονται μικροί και αδύναμοι δήμοι καθώς και νομαρχίες για να επιτευχθεί το άριστο μέγεθος με το οποίο εξασφαλίζεται χαμηλότερο κόστος διοίκησης, καλύτερη ποιότητα και αποτελεσματικότητα. Ωστόσο, το πρόγραμμα αυτό δεν έχει υλοποιηθεί, λόγω διαφόρων συγκυριών.

Μέσα από την ανάλυση των Δήμων Αγρινίου και Μεσολογγίου μπορούμε να κατανοήσουμε ποιο είναι τελικά το καταλληλότερο μέγεθος των Ο.Τ.Α., ώστε να λειτουργήσουν σωστά και προς όφελος των πολιτών. Ο Δήμος Αγρινίου είναι μικρότερος σε μέγεθος από το Δήμο Μεσολογγίου, αφού αποτελείται από 6 δημοτικά διαμερίσματα με έκταση 162.728 χιλ. στρεμ. και ο πληθυσμός του ανέρχεται στους 54.253 κατοίκους. Ο Δήμος Μεσολογγίου αποτελείται από 8 δημοτικά διαμερίσματα με έκταση 280.168 χιλ. στρεμ. και ο πληθυσμός του φτάνει τους 16.859 κατοίκους. Λόγω της διαφοράς των μεγεθών όπως επίσης και της διαφορετικής μορφολογίας του εδάφους, ο κάθε δήμος ακολουθεί διαφορετική πολιτική στη διοίκηση του τόπου.

Η Χρηματοοικονομική ανάλυση του δήμου Μεσολογγίου, κατά την τετραετία 2004 – 2007, έδειξε ότι η θέση του από άποψη ρευστότητας δεν ήταν και τόσο καλή, γιατί δε ήταν ικανός να ανταπεξέλθει στις τρέχουσες υποχρεώσεις με αποτέλεσμα να προσφεύγει στο δανεισμό. Η μέση περίοδος είσπραξης των απαιτήσεων ήταν 30 – 33 ημέρες, που σημαίνει ότι, η διοίκηση του δήμου ακολουθεί πάγια πιστωτική πολιτική. Επιπλέον, δεν υπήρξε ένδειξη υπερδανεισμού και ο δήμος ήταν ασφαλής απέναντι στους δανειστές του. Αυτό συνέβη γιατί, τα ίδια κεφάλαια είναι περισσότερα από τα Ξένα κεφάλαια. Στα οικονομικά αποτελέσματα ο δήμος παρουσίασε έλλειμμα, αυτό συνέβη γιατί, τα τακτικά έσοδα καλύφθηκαν εξ ολοκλήρου από το κόστος πωληθέν-

ντων. Παρά, τα αυξημένα χρηματοοικονομικά έξοδα το έλλειμμα μειώθηκε με τη βοήθεια των έκτακτων εσόδων του δήμου και τη μείωση των λειτουργικών δαπανών.

Η Χρηματοοικονομική ανάλυση κατά την τετραετία 2004 – 2007, έδειξε ότι ο δήμος Αγρινίου μπορεί να ανταπεξέλθει πλήρως στις τρέχουσες υποχρεώσεις με τη βοήθεια του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Βρίσκεται σε καλύτερη θέση από άποψη ρευστότητας σε σχέση με το δήμο Μεσολογγίου, όμως οι υψηλές τιμές των αριθμοδεικτών ρευστότητας δείχνει πως τα στοιχεία του κυκλοφορούν ενεργητικού δε χρησιμοποιούνται πλήρως. Η μέση περίοδος είσπραξης των απαιτήσεων ήταν 27 - 29 ημέρες, που σημαίνει ότι, η διοίκηση του δήμου ακολουθεί πάγια πιστωτική πολιτική. Όσον αφορά την κεφαλαιακή διάρθρωση, τα Ίδια κεφάλαια ήταν κατά πολύ μεγαλύτερα από τα Ξένα κεφάλαια. Ο δήμος Μεσολογγίου είναι πολύ ασφαλής απέναντι στους δανειστές του, ενώ το επίπεδο δανεισμού ήταν χαμηλό. Στα οικονομικά αποτελέσματα ο δήμος παρουσίασε πλεόνασμα, το οποίο μειώθηκε λόγω της αύξησης των λειτουργικών δαπανών και κυρίως των εξόδων λειτουργίας & ημοσίων σχέσεων.

Τέλος, το μέγεθος των δήμων επηρεάζει σημαντικά την αποτελεσματικότητα των αρμοδιοτήτων τις οποίες αναλαμβάνουν. Σε έναν δήμο μικρού μεγέθους είναι ευκολότερο για τους δημότες να αντιληφθούν τα προβλήματα και τον τρόπο αντιμετώπισης τους, ενώ οι δραστηριότητες συμβαδίζουν με τις επιθυμίες. Όμως, όσο μικρότερο το μέγεθος του δήμου, τόσο μεγαλύτερες είναι οι λειτουργικές δαπάνες, ενώ οι κρατικές επιχορηγήσεις είναι ελάχιστες. Αν το μέγεθος των δήμων είναι μεγάλο, τότε το κόστος διοίκησης είναι χαμηλότερο και η παροχή αγαθών και υπηρεσιών είναι αποτελεσματικότερη. Παρ' όλα το μεγάλο μέγεθος των δήμων έχει ως αποτέλεσμα τη διαχείριση μεγαλύτερων πόρων, οι οποίοι μπορεί να χάνονται εξαιτίας της κακής διαχείρισης.

Το τελικό συμπέρασμα είναι ότι, τόσο οι μικροί και όσο και οι μεγάλοι σε μέγεθος δήμοι έχουν μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα. Η σωστή λειτουργία βασίζεται στην ορθολογική οργάνωση τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αιτωλική και Ευρυτανική Εγκυκλοπαίδεια.** Εκ. Ι.Ν. Κοφού. Αθήνα.
- Βάρσου Γ.** (1960), *Ιστορία Δυτ. Στερεάς Ελλάδος*, Αθήνα
- Βικέλας Δημ.** *Από Νικοπόλεως εις Ολυμπίαν*. Εκδ. Εκάτη. Αθήνα, 1885.
- Γερολυμάτος Γ.** (1994), *Αγρίνιο δρόμοι που γράφουν ιστορία*, Αθήνα εκδ. Δ. Μαυρομαμάτη.
- Παναγιωτόπουλος Ι.Μ.** *Μορφές της Ελληνικής Γης*. Εκδ. Φιλιππότη. Αθήνα 1988.
- Παναγιωτόπουλος Ι. Μ.** (1990), *Ελληνικοί ορίζοντες*, Αθήνα, εκδ. Αστήρ Αλ. & Ε. Παπαδημητρίου.
- Πουκεβίλ Φρ.** (1995), *Ταξίδι στην Ελλάδα*, Αθήνα, εκδ. Τολίδη.
- Σφήκας Γ., Τσουνής Γρ., Οικοτουριστικός Οδηγός της Ελλάδας.** Γ.Γ.Ν.Γ. Ε.Ε.Π.Φ. 1993.
- Τσελεμπί Εβλία.** *Ταξίδι στην Ελλάδα*. Ε κδ . Εκάτη .
- Τσουνής Γρ.** *Τριγωνίδα: Υδάτινες ανταύγειες*. Αθήνα. 1997.
- Τσουνής Γρ.** *Αιτωλοακαρνανία. Φάκελος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Οικολογικός Οδηγός.* Εκδ. Ε.Ε.Π.Ε.Ε. Αθήνα 1995.
- Τσουνής Γρ.** *Το δάσος του Φράξου: Ένα μνημείο της Φύσης.* Περιοδικό Ε.Ε.Π.Φ. η Φύση.
- Τσουνής Γρ.** *Αιτωλοακαρνανία. Το Φυσικό Πάρκο της Ελλάδας.* Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας, Μεσολόγγι 1997
- ΥΠΧΔΕ,** *Πρόγραμμα οριοθέτησης υγροβιοτόπων Ramsar*, Αθήνα 1986.
- Κατσανίδης Στέργιος,** (2005) *Χρηματοοικονομική Επιχειρήσεων*, Θεσσαλονίκη
- Τάτσος Νικόλαος,** (2004) *Δημοσιονομική Αποκέντρωση Θεωρία και Πράξη*, Αθήνα, Εκδόσεις τυπωθήτω Γιώργος Δάρδανος
- ΝΙΚΟΣ ΤΑΤΣΟΣ** , *Δημοσιονομική Αποκέντρωση*, Αθήνα 2004
- ΝΙΚΗΤΑ Α. ΝΙΑΡΧΟΥ,** *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων*, Αθήνα- Πειραιάς 1996
- Αγγελίδης Μ.(2000),** *Χωροταξικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη ανάπτυξη*, Εκδ. Συμμετρία, Αθήνα
- Αθανασόπουλος Γε. Κ.(1992),** *Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης*, τόμος Α, έκδοση Β', Αθήνα

- Αθανασόπουλος Γε. Κ.(1995)**, *«Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση»*, Αθήνα
- Αθανασόπουλος Γε.Κ., Βλάσσης Ι., Δεληθέου Β.,(2000)**, *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Β' Έκδοση, Αθήνα
- Αθανασόπουλος Γε. Κ. (2003)**, *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία*. Τόμος Β', Νέα Έκδοση, Αθήνα
- Αθανασόπουλος Γε. Κ. (2004)**, *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Βέλγιο, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία. Η Επιτροπή των Περιφερειών*. Τόμος Α', Ζ' Έκδοση, Αθήνα
- Αθανασόπουλος Γε. Κ.(2007)**, *Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης*, τόμος Α, Νέα έκδοση, Αθήνα
- Αθανασόπουλος Γε. Κ. ,(2008)**, *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Τόμος Α', Νέα Έκδοση, Αθήνα
- Ακριβός Χ., Μιχαλόπουλος Ν., Παππάς Κ.,(2008)** *«Στρατηγική Ανάπτυξη των ΟΤΑ»*, Ε.Σ.Τ.Α., Αθήνα
- Ανδρικοπούλου Ε.(1995)**, *Οι Περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα
- Αποστολόπουλος Δ. Κων. (2007)**, *Εισαγωγή στη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα
- Αρταβάνη Μ.-Α.(1998)**, Διδακτορική διατριβή *«Τα νέα μέσα της περιφερειακής πολιτικής και η συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη στην Ελλάδα»*, Πάντειο Πανεπιστήμιο - Τμήμα Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
- Γαλανός Φ., Αλμπάνης Κ.(1999)**, *Η Αειφορία και οι επιδράσεις της στα Δάση, στο Περιβάλλον και την Οικονομία*, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Αθήνα
- Γκέκας Ράλλης – Μήτσου Κ.(2006)**, *«Οι δημοτικές επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση»*, Π.Ε.Τ.Α. Α.Ε.
- Δέκλερης Μ. (2000)**, *Το Δίκαιο της Βιωσίμου Αναπτύξεως*, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα
- Δεληθέου Δ. Βασ., (2008)** *«Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση – Θεσμικό Πλαίσιο – Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση»*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα
- Δεληθέου Δ. Βασ., (2007)**, *Θεσμικό πλαίσιο περιφερειακής ανάπτυξης και οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους*. Μέρος Α', Αθήνα
- Δεληθέου Δ. Βασ., (1996)**, *Το Νομικό Καθεστώς Προστασίας Ξένων κεφαλαίων και επενδύσεων Αναπτυξιακού χαρακτήρα στην Ελλάδα*, Αθήνα
- Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης(2002)**, *Η Ελληνική Στρατηγική προς την αειφόρο ανάπτυξη*, Αθήνα
- Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.(2009)**, *Οδηγός για την κατάρτιση των ετήσιων προγραμμάτων δράσης των Δήμων και των Νομικών Προσώπων τους, για το έτος 2009*
- Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.(2007)**, *Οδηγός κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ο.Τ.Α.*, Αθήνα
- Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.(2006)**, Γενική περιγραφή Συστήματος αξιολόγησης και επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων των έργων της τοπικής αυτοδιοίκησης Κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, Αθήνα
- Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.(2000)** *Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας*, Π.Δ.410/95, ΦΕΚ Α' 231
- Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.(2006)**, *Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας*, Ν.3463/2006, Αθήνα
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή(1998)**, *Αειφόρος αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Πλαίσιο Δράσης*, Βρυξέλλες
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή(1999)**, *Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τα Προγράμματα Περιφερειακής Πολιτικής 2000-2006*

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή(2006),** *Ανανεωμένη στρατηγική της Ε.Ε. για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, Βρυξέλλες
- Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2007),** Μελέτη: «*Διοικητικός εκσυγχρονισμός προς το Δήμο του 21^{ου} αιώνα*», Αθήνα
- Καββαδία Ελ.(2006),** *Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και Βαλκανικές Χώρες*, Εισήγηση Συνέδριο Σ.Ε.Α., Αθήνα
- Καζάκος Π.(1984),** *Μαθήματα Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Καλλιαντάσης Γ.(2008),** *Σύστημα κατανομής Κρατικών Χρηματοδοτήσεων – Ίδιοι πόροι των ΟΤΑ*, ΕΣΤΑ, Αθήνα
- Κιόχος Α. Π. (1993),** *Περιγραφική Στατιστική*, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα
- Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. – Ι.Τ.Α. (2005),** *Γνωμοδότηση σχετικά με το σχέδιο του νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα*, Αθήνα
- Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.(2005),** *Οι προτάσεις της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. για τις κατευθύνσεις εθνικής στρατηγικής ανάπτυξης 2007-2013*, Έκδοση II, Αθήνα
- Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.(2006),** *Η συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης στο Ε.Σ.Π.Α. 2007-2013*, Αθήνα
- Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. (2008),** Μελέτη «*Για μια σύγχρονη Διοικητική Μεταρρύθμιση: Επιτελικό κράτος – Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση – Ισχυρή Τοπική Αυτοδιοίκηση*», Αθήνα
- Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. – Ε.Ε.Τ.Α.Α. (2008),** *Τεύχος Περιγραφής Συστήματος Επιβεβαίωσης της Διαχειριστικής Επάρκειας των δικαιούχων των έργων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013*, Αθήνα
- ΚΕΠΕ(1990),** *Η ανάπτυξη της Ελλάδας, Παρελθόν, Παρόν και Προτάσεις Πολιτικής*, Αθήνα
- ΚΕΠΕ (1991),** *Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1988-1992, Περιφερειακή Πολιτική*, Αθήνα
- Κόνσολας Ν.(1997),** «*Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική*», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Λαμπριανίδης Λόης (1992),** «*Στοιχεία Οικονομικής Γεωγραφίας*», Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη
- Μητούλα Ρ.(2006),** «*Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος*», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα
- Μητούλα Ρ., Αστέρα Ο.-Ε., Καλδής Π. (2008),** *Βιώσιμη ανάπτυξη – Έννοιες – Διεθνείς & Ευρωπαϊκές Διαστάσεις*, Εκδόσεις Rosili, Αθήνα
- Μπέσιλα – Βήκα Ευ. (2004),** «*Τοπική Αυτοδιοίκηση(Θεσμικό Πλαίσιο – Ευρωπαϊκή Διάσταση)*», τόμος I, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα
- Μπίθας Π. Κων.(2001),** *Βιώσιμες Πόλεις (Θεωρία – Πολιτική)*, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα
- Μπουφούνου Π. (2005),** *Συμπράξεις Δήμων και Κοινοτήτων με τον Ιδιωτικό Τομέα*, Σημειώσεις Παραδόσεων, Ε.Σ.Τ.Α., Αθήνα
- Όμιλος Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων(Ε.Τ.Επ.) (2005),** *Έκθεση Δραστηριοτήτων, 2005*, Λουξεμβούργο
- Παπαγεωργίου Γ.(2008),** *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Θεσμικό Πλαίσιο, Δομή και Λειτουργία*, Ε.Σ.Τ.Α., Αθήνα
- Παπαδασκαλόπουλος Δ. Αθανάσιος (1989),** *Τοπική Ανάπτυξη και Διακοινοτική Συνεργασία*, στο: «*Θέματα Τοπικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης*», ΕΕΤΑΑ, Αθήνα.
- Παπαδασκαλόπουλος Δ. Αθανάσιος (1995),** *Πρότυπα και Πολιτικές Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Παπαδασκαλόπουλος Δ. Αθ., Χριστοφάκης Σ. Μ. (2005),** «*Ελληνική Περιφερειακή*

Πολιτική: Διαχρονική εξέλιξη, ισχύον πλαίσιο και προοπτικές”, στο: Σακελλαρόπουλος Θ. (επ.), Οικονομία και Πολιτική στη Σύγχρονη Ελλάδα, Τόμος Α΄, Τρίτη Έκδοση, εκδ. Διόνικος, Αθήνα.

Πάνας Ε.(1995), «*Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα, εισαγωγή στη μεθοδολογία*», Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα

Π.Ε.Τ.Α. Α.Ε.(2008), Ενημερωτικό Σημείωμα «*Διακρίβωσης της Επάρκειας των ΟΤΑ της Αττικής στην εφαρμογή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της 4ης Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013*»

Πετράκος Γ.- Ψυχάρης Γ.(2004), «*Περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα*», Εκδόσεις Κριτική

Ρωμαίος Γ.(1995), *Σύγχρονες Τάσεις στην Περιφερειακή Ανάπτυξη*, Ομιλία Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, Αθήνα

Σακκάς Δ.(1996), *Το Διαρθρωτικό Πρόβλημα και ο Οικονομικός Προγραμματισμός στη μεταπολεμική Ελλάδα*, έκδοση ΚΕΠΕ, Αθήνα

Τριανταφυλλόπουλος Αθ., (2004), *Οι επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Ε.Ε.Τ.Α.Α., Αθήνα

Τσάτσος Ν.(1999), «*Δημοσιονομική Αποκέντρωση Θεωρία & Πράξη*», Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα

ΥΠΕΘΟ(1999), *Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2000-2006*, Αθήνα

ΥΠ.ΟΙ.Ο (2007), *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*, Αθήνα

Φαναριώτης Π.(1999), *Μπροστά στις προκλήσεις του 21ου αιώνα: Δημόσια Διοίκηση, Αποκέντρωση και Αυτοδιοίκηση*, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

Χλέπας Ν.-Κ., (1998), «*Προοπτικές της τοπικής δημοκρατίας, Ένας ελληνογερμανικός διάλογος για την Τοπική Αυτοδιοίκηση*», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα

Χριστοφάκης Μ.(2001), «*Τοπική ανάπτυξη και περιφερειακή πολιτική*», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Ψυχάρης Ι.- Σιμάτου Ε.(2003), *Η οργάνωση της Δημόσιας Διοίκησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Βόλος

Barquero V.A. (1991), «*Τοπική ανάπτυξη-Μια στρατηγική για τη δημιουργία απασχόλησης*», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Ξενόγλωσση

Andersen H., Kempen R.,(2003), *New trends in urban policies in Europe: evidence from the Netherlands and Denmark*, Cities, Elsevier, Vol.20, No 2, pp. 77-86

Athanasopoulos, GE, Const.,(2000), *Local Government: The Necessity for Major Moves Taken with Caution and Courage*, Interview to Mr. Michalis Giokas, Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ν. 17

Athanasopoulos, GE, Const.,(1997), *Regional and Local Structures in Greece and in member states of the European Union*, Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τεύχος 8

Bartholdy J.L.S. Ταξιδιωτικές εντυπώσεις από την Ελλάδα. 1803-1804. Εκδ. Εκάτη.

Berdegue J.A., Ramirez E., Reardon T. and Escobar G. (2001), *Rural Nonfarm Employment and Incomes in Chile*, World Development, Vol.29, No. 3, pp.411- 425

Blakely J. Edward (1994), *Planning Local Economic Development*, Theory and Practice, Sage Publications Inc., U.S.A., California.

Blair John P.,(1995), *Local economic development: analysis and practice*, Sage publications, London

Bithas K., Christofakis M.(2006), *Environmentally Sustainable Cities, Critical review and operational conditions*, Sustainable Development, Vol. 14 (3), pp. 177-189

- Boulanger P.M.(2008)**, ‘Sustainable development indicators : a scientific challenge, a democratic issue ‘, S.A.P.I.E.N.S. 1
- Bryson J., Alston F., (1996)**, *Creating and implementing your strategic plan : A workbook for public and nonprofit organizations*, Jossey-Bass Publishers San Francisco
- Coffey S., Polese M. (1984)**, *The concept of local development: a stages model of endogenous regional growth*, Regional Science Association, 55.
- Coffey S., Polese M. (1985)**, *Local Development, Conceptual Bases and Policy Implications*, Regional Studies V 19 – 2.
- Council of Europe(2005)**, *Intercultural and interfaith dialogue: Initiatives and responsibilities of Local Authorities*, Recommendation 170 of the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe
- Deschamps G. Η Ελλάδα σήμερα**. Εκδ. Τροχαλία . 1980.
- Economidis P.** *Check Lists of Freshwater Fishes of Greece*. H.S.P.N. Athens 1991.
- Handrinos G., Akriotis T., Christopher Helm, The birds of Greece**, Ltd. London. 1997.
- Pergantis F., Handrinos G.** *A preliminary check-list of the birds of Messolonghi wetlands (1860-1986) with seasonal occurrence and population data*. Biologia Gallo-hellenica 19:5-28. Athens 1992.
- P. S. Economidis**, *Check list of Freshwater Fishes of Greece*. H.S.P.N. Athens 1991.
- Garofoli Gioacchino (1990)**, *Local Development: patterns and policy implications*, in: Konsolas N. (ed), *Local Development*, Regional Development Institute & Hellenic Agency for Local Development and Local Government, Athens.
- Garofoli Gioacchino (1992)**, *Endogenous Development and Southern Europe*, Athenaemum Press Ltd, Newcastle.
- Hawkes D.(1995)**, *Towards the sustainable city*, Renewable Energy, Vol.6, No.3, pp.345-352
- Hopwood B., Meller M. and O’Brien G.,(2005)**, *Sustainable development: Mapping different approaches*, Sustainable Development, Vol. 13, pp. 38-52
- Keane J. Michael (1990)**, *Economic development Capacity Amongst Small Rural Communities*, *Journal of Rural Studies*, Vol.6, No.3, pp.291-301
- Konsolas N., Sidiropoulos E. and Papadaskalopoulos A.(1990)**, *Regional Analysis and Local Planning in Local Development*, Athens, Regional Development Institute
- Riddell R. (2004)**, ‘Sustainable urban planning’, Blackwell, London
- Reid D. (1999)**, *Sustainable development : An introductory guide*, Earthscan publication, London
- Robert Karl-Henrik et.al. (2002)**, *Strategic Sustainable Development: Selection, Desing and Synergies at applied tools*, *Journal of Cleaner production* , 10(3), pp. 197-
- Seabrooke W., Yeung S.C.W., Ma, E.M.F. and Y Li (2004)**, *Implementing Sustainable Urban Development at the Operational Level*, *Habitat International*, Vol. 28, pp.443-466
- Snangenberg J.H. (2004)**, *Reconciling Sustainability and growth: criteria, indicators and policies*, *Sustainable Development*, Vol. 12, pp. 74-86
- Torrent Ricard Rigall (2007)**, *Sustainable Development in tourism municipalities*, *The Role of public goods*, *Journal of Tourism Management*
- Tsounis G., Osservazioni ornitologiche nella Laguna di Messolonghi (Grecia Occidentale)**. Riv. Italiana di Ornitologia (R.I.O), 54 (3-4): 262-264. Milano 1984.
- OECD (2003)**, ‘Entrepreneurship and Local Economic Development(programme and policy recommendation)’

WCED (World Commission on Environment and Development), 1987, *Our Common Future* (the Brundtland report), Oxford University Press, Oxford.